

እውነት እንጂ ቋንቋና ታሪካዊ ዳራውን ያላገናዘበ ተራ ፈጠራ አይደለም። ከዚህ እኳም በሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን የተሰጡ የሰሙ ማርያም ትርጉሞችን እንመልከት።

፩.፩ ማርያም ማለት ፍጹምት ማለት ነው።

ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ለሰሙ ማርያም ትርጉም ሲሰጡ «ማርያም» ማለት «ፍጹምት» ማለት ነው። ለጊዜው መልክ ከደም ግባት አስተባብራ ተገኝታለችና ፍጹሟው ግን ንጽሐ ሥጋ ከንጽሐ ነፍስ ድንጋሌ ሥጋ ከድንጋሌ ነፍስ አስተባብራ ተገኝታለች። ይላል። ሊቀ ቅዱስ ኢፍሬምም በውዳሴው እመቤታችንን ሲያመሰግን «የንጽሕናችን መሠረት»⁴² ብሏታል። ጠቢቡ ሰላምም እመቤታችን ሥጋ ለብላ በንጽሐ ሥጋ በንጽሐ ነፍስ በንጽሕና ያጌጠች ብቸኛ ፍተረት መሆኗን ሲያስረዳ «አልብዚ ነውር ወእምንትኒ በላዕሊኪ፣ ባንቺ ላይ ምንም ነውር የለብኸም»⁴³ ብሏታል። ሊቃውንቱ ለሰሙ ድንግል ማርያም «ፍጹምት»፣ የሚል ትርጉም የሰጡት እግዚአብሔር ካደረገላት ቸርነት በመነሣት ነው። ይኸውም ለዓለም የድንገት ምክንያት በመሆኗ፣ ከአንስተ ዓለም ተለይታ ንጽሐ ባሕርይ የሆነውን እሳተ መለኮትን በማሳወጅ እንድትሸከም ሲሰተመረጠች፣ በሊቃውንቱ «ፍጹምት» ተብላለች ። «መልክ ከደም ግባት አስተባብራ በመገኘቷም ነው» እመቤታችን በውጫዊ ውበቷ የሚረዝች የተወደደች፣ በመንፈሳዊ ሕይወቷም በድንጋሌ ሥጋና ነፍስ የጸናች በመሆኗ «ፍጹምት» የሚለው ስያሜም ተሰጥቷታል። ይህም መነሻው መንፈስ ቅዱስ ነው። አባቶቻችን መንፈስ ቅዱስ ያላናገራቸውን አይናገሩምና።

በጥላቻ በእርሷ ላይ የተነሣው እመቤታችን ድንግል ማርያም በሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን «ፍጹምት» ተብላ መጠራቷ ስላስከፋቸው የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ ጠምዘዘው «ማርያም ፍጹምት በሥጋም በነፍስም ነች? ለማለት ጻድቅ የለም አንድ ስንኳ (ሮሜ. ፫፡፲፩)

ልዩነት የለምና ሁሉ ኃጢአትን ሠርተዋል፣ የእግዚአብሔር ክብር

42. ሐዲእ ማርያም ነቡና ትርጓሜው ገጽ 98።

ጉድሏቸዋል (ሮሜ. ፫፡፳፪-፫) ከሚለው ቃል ጋር ይጋጭብናል» ይላሉ። በጥቅስ ተገንዘው፣ በጥቅስ ለተቀበሩት የመጽሐፍን ምስጢር ለሚያገናዝቡ በወረቀት ላይ ከተጻፈ ነገር በዘለለ የልቡናቸው ዐይን ለጨለመ ባቸው የሰይጣን ወገኖች በእርግጥም ከተቀመጡበት ዐውድ ነጥላው በማይመለከታቸውና ባልተቀሰቡበት ዐውድ ስለሚያስቀምጧቸው ይጋጭባቸው እንጂ ለክርስቲያኖች የተገለጠ ነው።

በቅድስናቸው በእግዚአብሔር እፍ የተመለከረላቸው ፍጹማን ሰዎች መኖራቸውን መጽሐፍ ሲመለከር ኖኅ በትውልዱ ጻድቅ ፍጹምም ነበር (ዘፍ. ፮፡፱)። ኢዮብም ፍጹምና ቅን እግዚአብሔርን የሚፈራ ከከፋት የራቀ ሰው መሆኑ ተጽፏል (ኢዮ. ፩፡፩)። ከላይ እንደተመለከትነው እንኳን የአምላክ እናት ቅድስት ድንግል ማርያም ይቅርና በእምነታቸው የተመለከረላቸው ሰዎች ፍጹማን ተብለዋል። በመሆኑም እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን «ፍጹምት» ማለት ከመጽሐፍ ቅዱስ ተገናዝቦ የተሰጠ ስያሜ መሆኑን ልብ ይላል።

፩.፪ ማርያም ማለት ጸጋ ወሀብት ማለት ነው

ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን በሁለተኛ ደረጃ ለመ ማርያምን ሲተረጉሙ «ማርያም ማለት ጸጋ ወሀብት» ማለት ነው ይላሉ። ለጊዜው «ለእናት ለአባቷ ጸጋ ሆና ተሰጥታለች፣ ፍጹሟው ግን ለሰው ሁሉ ጸጋ ሆና ተሰጥታለች» ብለዋል።⁴³

ይኸም ትርጉም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረተ እውነት ነው ። በመጀመሪያ ለእናት ለአባቷ ጸጋ ሆና መስጠቷን መጽሐፍ ቅዱስ ሲያስረዳ «እነሆ ልጆች የእግዚአብሔር ስጦታ ናቸው፣ የሆድም ፍሬ የእርሱ ዋጋ ነው» ይላል (መዝ. ፻፳፯፡፫)። በእርግጥ በመጀመሪያ እመቤታችን ለእናት ለአባቷ የተሰጠች ጸጋ ናት ። ሊቃውንቱም፣ «ጸጋ ወሀብት» ብለው ስሟን መስየማቸው መጽሐፍ ቅዱስን በቀና ልቡና የሚያነብን አንባቢ አይጉረብጥም ። ዳሩ ግን በተጻራሪ ወገን የተሰለፉ ሰዎች የእመቤታችን «ጸጋ ወሀብት» ተብሎ መጠራት ያበላጃቸዋል።

43. ዝነ. ከግሁ ገጽ 98።

እመቤታችን የጸጋ ግምጃ ቤት መሆኗ በእግዚአብሔር መልአክ አንደበት ተመስክሮላታል (ሉቃ.፩፥፳፮)። እመቤታችን ጸጋን የተመላሽ ተብላ የተመሰገንችበት ዘመን በአዳም ስሕተት ምክንያት የአዳም ልጆች ከጸጋ እግዚአብሔር የተራቀቁበት ዘመን ነበር። በዚያ ዘመን «ጸጋ» የሚለው ቃል ብርቅ ነበር። እመቤታችን ግን ጸጋን ተመልታ ተገኝታለች። የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም «ጸጋ ወሀብት»፤ መባል ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍሷ ነፍስ ነስቶ የሚመለድ የሀብታት እና የጸጋ ባለቤት ኢየሱስ ክርስቶስ ከእርሷ ጋር በመሆኑ ነው። በመሆኑም «ማርያም ማለት ጸጋ ወሀብት ማለት ነው» የሚለው የሰሙ ማርያም ትርጉም አማናዊ ምስክርነት ነው ። አንድም ጸጋ ክርስቶስ ነው ። ዓለሙ ሁሉ በእጁ የተያዘ የሁሉ ፈጣሪ ልጁ የሆነላት እናት እውነት የሰሟ ትርጓሜ ጸጋ ቢባል ይበዛበት ይሆንን?

የሰሟ ፍጻሜ ግን 'ለሰው ወገን ሁሉ ጸጋ ሆኖ የተሰጠች' ተብሎ መተርጎሙ በቅዱስ መጽሐፍ መሠረትነት የቆመ ቃል ነው ። በመጀመሪያ ጸጋ የሚሰጠው ለትሑታን መሆኑን ሐዋርያው ቅዱስ ጲጥሮስ «እግዚአብሔር ትዕቢተኞችን ይቃወማል፤ ለትሑታን ግን ጸጋን ይሰጣል» በማለት አስረድቷል (፩ኛ ጴጥ. ፭፥፭) ።

'ልጁ ወዳጁ ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ በተሰቀለ ጊዜ ከእግረ መስቀሉ ስር ከፍቀረ እግዚእ ቅዱስ ዮሐንስ ጋር ብትገኝ ጌታ የሚወደውን ደቀ መዝሙሩን ጠርቶ «እነኚት እናትህ» /ጥሐ. ፲፱፥፳፮/ በማለቱ እመቤታችን በቅዱስ ዮሐንስ በኩል በልጇ ለሚያምኑ ሁሉ የጸጋ እናት መሆኗን ያስረዳል። በመሆኑም እመቤታችን «ጸጋ ወሀብትነቷ» ለሰው ወገን ሁሉ ነው፤ ተብሎ መጻፉ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ በመመሥረት ነው ።

፩.፫ ማርያም ማለት መርሕ ለመንግሥተ ሰማይ፤ ወደ መንግሥተ ሰማይ ትመርታ የምታስገባ ማለት ነው

ሰዎችን ወደ መንግሥተ ሰማይ ትመምራት የእግዚአብሔር አገልጋዮች የዘወትር ተግባር ነው ። በዘመነ ብሉይ የእነ ሙሴ መሪነት

እስራኤልን ወደ ተስፋይቱ ምድር ማድረስ ነበር ። በዘመነ ሐዋርያትም የቅዱሳን ሐዋርያት ተልእኮ ሰዎችን አላምኖ ወደ መንግሥተ ሰማይ ትመምራት ነው።

በሰዎች የድንገት ጉዞ ውስጥ ከሰው ወገን የመጀመሪያውን ስፍራ የምትይዝ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ናት። ምክንያቱም ከሰው ሁሉ አስቀድሞ የአዳምን የልጆች የመዳን ዜና የሰማች እመቤታችን ነች። በመሆኑም «መርሕ ለመንግሥተ ሰማይት»፤ ትባላለች። ጌታ ሰው ከመሆኑ አስቀድሞ በብዙ ምሳሌ እየተመሰለች መቅረቧ «መርሕ ለመንግሥተ ሰማይት» መባሏን ያረጋግጣልናል። ለምሳሌ በአሪት ዙፋኑ ምዕራፍ ፲፮፥፩-፲ እንደተመለከተው እግዚአብሔር የአሮንን ክህነት መምረጡን ለእስራኤል ልጆች ለመግለጥ በፈለገ ጊዜ የአሮን በትር ውኃ ሳያጠጧት ለምልማና አብባ መገኘቷ እመቤታችን እንበል ዘርዞ በእሴ /ያለ ወንድ ዘር/ አምላክን በድንግል ዐንሳ መውለጃን ከማስረዳቱ ባሻገር «በትሯ»፤ የእመቤታችን መርሕ ለመንግሥተ ሰማይት ወይም ወደ መንግሥተ ሰማይት መርታ የምታስገባ የክብር እናት መሆኗን ያስረዳል።

በትር የተለያየ አገልግሎት አለው። ደካሞች ይመረከቡታል፤ የወደቁ ይነሡባቸዋል፤ ከጠላት ይከላከላቸዋል ። እንዲሁም በተለያዩ ምክንያት በተፈጥሮ አደጋ ብርሃናቸውን ያጡ ወገኖች መሪ ሳያስፈልጋቸው ይመሩበታል። የአሮን በትር ምሳሌዋ የሆነች እመቤታችን በዚህ በድንግዝግዝ ዓለም ለምንገዝ ሰዎች የምንመራበት በትራችን ነች። ከዚህ አኳያ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ስሙ ማርያምን «መርሕ ለመን ግስተ ሰማይት» ብለው መሰየማቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆኑን በጉ የሆነ ገሊና ያለው አንባቢ ይረዳል። ቅዱሳን ሐዋርያት በትምህርታቸው ሰዎችን የሚመሩ መሆናቸውን ከተቀበልን የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም «መርሕ ለመንግሥተ ሰማይት ወደ፤ መንግሥተ ሰማይት መርታ የምታስገባ» መባሉ በቅዱስ መጽሐፍ ላይ የተመሠረተ ትርጉም መሆኑ ለጥያቄ የሚቀርብ ጉዳይ አይሆንም።

፩.፩ ማርያም ማለት ልዕልት ማለት ነው

ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ለሰመ ድንግል ማርያም ከሚሠጡት ስም «ልዕልት»⁴⁵ የሚለው ለንዱ ነው። የቤተ ክርስቲያናችን መተር ገማን ስሙ ድንግልን ልዕልት ሲሉ ከሰመ ሀገር ጋር በማንጻጸር ነው። «ሮም አርያም» ማለት ልዕል ማለት ለንደሆን «አርሲንም» መትሕተ ፈጣሪ መልዕልተ ፍጡራን» ይሏታል። ምክንያታቸውንም ሲያስረዱ፡-

«ኃጢአትን ከማሰብ መቆጠብ ለመላእክት ሰንኳን አልተቻላቸውም በቀደመው ዘመን ያልተሰጣቸውን ሽተው በድለው ከሰማይ ወደ ምድር ወርደዋልና። እንደ እመቤታችን እንደ ማርያም የአብ ማረፊያ የሆነ ማንነው? እንደ እመቤታችን እንደ ማርያም የወልድስ ማደሪያ የሆነ ማንነው? በማለት ይጠይቃሉ።»⁴⁶ ከላይ እንደ ተመለከተው ከመላ እክት ወገን እንኳን ኃጢአትን ከማሰብ መቆጠብ ተስኖአቸው ወድቀዋል። ሰውም በምክረ ክይቧ ያልተፈቀደለትን አድርጌ ወድቋል። ከክፉው መልእክ ውድቀትና ከአዳም ስሕተት በኋላ እግዚአብሔር ዓለምን ሊያድን ሲያስብ የመረጠው እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን ነው። እመቤታችን በእግዚአብሔር ገሊና ስትመረጥ እንደሌሎች ቅዱሳን ሰዎችና መላእክት በረድኤት ሊያድርሳት ብቻ አይደለም። በእርሷ ላይ ከሌሎች በተለየ መልኩ ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷ ነፍስን በመንሳት ነው። በመሆኑም እመቤታችን በቅድስናቸው ከተመሰከረ ላቸው ቅዱሳን ፍጡራን ሁሉ ትበልጣለች። ይህንን ከፍጡራን በላይ ከፈጣሪ በታች መሆኗን አያሌ ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን በውዳሴያቸውና በተለያዩ ድርሳናት መስክረውታል። ሊቁ ቅዱስ ኤፍሬም «የማርያም ክብር ከሁሉም ቅዱሳን ይበልጣል»⁴⁷ ብሏል። ምክንያቱንም ሲያስረዱ «አካላዊ ቃልን ለመቀበል በቅታ ተገኝታለችና መላእክት የሚፈሩትን ትገሃን በሰማያት የሚያመሰግኑትን ድንግል ማርያም በማገፃፀፍ ወሰነች። ይህች ከኪናቤል ትበልጣለች ከሦስቱ አካላት ለእንዱ አካል ማደሪያ ሆናለችና » ብሏል።

45. ዝኒ ከማህ ገጽ 92።
46. ተአምረ ማርያም ግእዝና ኦግርኛው «የዘውትር መቅደም» ገጽ 88።
47. ወዳሴ ማርያም ንባዘና ትርጓሜው ገጽ 99።

የቤተ ክርስቲያናችን ሊቃውንት ለእመቤታችን ስም የክብር ስም ሰጥተው «ማርያም» ማለት «ልዕልት» ማለት ነው። «መትሕተ ፈጣሪ መልዕልተ ፍጡራን» ማለታቸው እመቤታችንን የማይወዱ ሰዎችን እጅግ ያስከፋቸዋል። እመቤታችንን ከፈጣሪ በታች ከፍጡራን በላይ ስንል ለአርቶዶክስ ተዋሕዶ እምነት ተከታዮች መነሻችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው። «በቅዱስ መጽሐፍ እመቤታችን ከሴቶች ሁሉ ተለይታ የተባረከች መሆኗ በእግዚአብሔር መልእክ እና በቅድስት ኤልሳቤጥ ተመስክሮላታል (ሉቃ. ፩፡፳፮-፵፱)። ድንግል ማርያምን ከልጇ ባገኘችው ልዩ ጸጋ በትውልድ ሁሉ እንደምትመሰገን በታላቅ ትሕትና ተናግራለች (ሉቃ. ፮፡፵፰)። በእነዚህ የቅዱስ መጽሐፍ ምስክርነት እመቤታችንን «ልዕልት፣ መትሕተ ፈጣሪ መልዕልተ ፍጡራን»⁴⁸ ማለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት ያለው ትርጉም መሆኑን አስተዋዩች ይገነዘቡታል። እመቤታችን በዚህ ስም መጠራት የለባትም፤ የሚሉ ሰዎች ግን ለጆቻቸውን «ልዕልት፣ ንግሥት እና ቤዛዊት» ብለው ሲጠሩ ይደመጣሉ። እመቤታችን ግን «ልዕልት ንግሥት» ስትባል የሰድብ አፋቸውን ይከፍታሉ።

፩.፩ ማርያም ማለት ተለአኪተ እግዚአብሔር ወሰበእ፤
/የእግዚአብሔርና የሰው ተላላኪ ማለት ነው/

እግዚአብሔር በኋለኛው ዘመን ሰው የመሆኑን ምስጢር በብሉይ ኪዳን በተለያዩ ንብረ ትንቢት እና ምሳሌ መናገሩን አስቀድመን ገልጠናል።

እመቤታችን በዘመነ አበው ከምትነገርባቸው ምሳሌዎች መካከል እንዲ ርግብ ናት። «ኖኅ ከአርባ ቀን የጥፋት ውኃ በኋላ የመርከቢቱን መስኮት ከፍቶ ቁራን ሰደደው፤ ቁራ የጥፋት ውኃ እስከደረቀ ድረስ አልተመለሰም። ዳግመኛ የውኃውን ከምድር ፊት መቅለል እንድታይ ርግብን ሰደዳት፤ ርግቢቱ እግሯን የምታሳገፍበት ስፍራ በማግኘት ተመለሰች... ከሰባት ቀናት በኋላም እንደገና ርግብን ሰደዳት፤ በማታ ጊዜ በአፏ የወይራ ቅጠል ይዞ ተመለሰች። ኖኅም ከምድር ላይ ውኃ እንደጉደለ በወቀ» ይላል (ዘፍ. ፱፡፳-፳፯)። ኖኅ የምእመናን፤ የጥፋት

48. ዝኒ ከማህ ገጽ 92።

ውኃ የኃጢአት፣ ርግቢቱ የቅድስት ድንግል ማርያም ምሳሌዎች መሆናቸውን ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ያስተምራሉ። የእመቤታችን ተለክሲተ እግዚአብሔር ወሰብእ የእግዚአብሔርና የሰው ተላላኪ የሚለው ትርጉም ከዚህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐሳብ ግሚመዝክ ነው። በሌላ አነጋገር ርግብ ለኖን በተላላኪነት እንዳገለገለች ርግብ ምሳሌዋ የሆነ እመቤታችን በእግዚአብሔርና በሰው መካከል በመሆን የተላላኪ ነት /የአማላጅነት/ ሥራ ትወራለች።

እንኳን እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም፣ ነቢያት፣ ሐዋርያት ቅዱሳን መላእክትም የእግዚአብሔርና የሰው ተላላኪ ሆነው አገልግለዋል። ጥንት ነቢያት የሕዝብን ጸሎት ልመና ከእግዚአብሔር ፊት ይዘው ይቀርቡ ነበር። እንዲሁም ከእግዚአብሔር የሚላከውን መልእክትም ለሕዝብ ያደርሱ ነበር። የዚህ ዓይነቱ ተግባር በብሉይ ኪዳን መጽሐፍት በስፋት የተጻፈ ነው። ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ለሰመ ድንግል ጥንት የተነገረውን ምሳሌ ይዘው «ተለክሲተ እግዚአብሔር ወሰብእ /የእግዚአብሔርና የሰው ተላላኪ»⁴⁹ ብለዋታል። በገቢርም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል የተላላኪነት /የአማላጅነት/ ሚና እንደነበራት ልጇ በተገኘበት የቃና ዘገለላ ሠርግ ቤት በገቢር ታይቷል (ዮሐ. ፪፥፫-፭)። ይህን የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ተለክሲተ እግዚአብሔር ወሰብእ /የእግዚአብሔርና የሰው ተላላኪ የሚለው ትርጉም ለመናፍቃን እሬት ይሆንባቸዋል። ምክንያቱም እነርሱ የዘላለሙን የባሕርይ እምነት ከፍጡራን ተራ አውርደው «አማላጅ ተላላኪ» በማለት የገዢነትን የክህደት ግንብ ስለሚያፈርስባቸው ነው።

ለሰመ ድንግል ማርያም የተሰጡት ስያሜዎች ከላይ የተገለጡት ብቻ አይደሉም። በተለያዩ ዘመናት ሊቃውንቱ እርሷን የመሰሉበት ምሳሌና የገለጡበት ሐሳብ አላረካ ብሎአቸው «በመኑ በእምሳለ መኑ ናስተማስለኪ፣ በምንና በማን እንመስልሻለን»⁵⁰ በማለት አመስግነዋል።

ሀብተ ዕውቀት የተቸራቸው ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ለቀሳጢዎች ከፍተኛ በማይሰጥ መልክ ለመ ድንግልን አመስጥረዋል። የድንግል

49. ዘ። 1፡፲፱። ገጽ 26።
50. ሙዕላ ማርያም ትዕሊ ማርያም ገባቤና ትርጓሜው ገጽ 58።

ማርያምን ስም ከሕይወቷ ጋር በማገናዘብ ከብረን ገልጠዋል። በተለይም በቅድስና ሕይወቷ ላይ ከፍተኛ ጥናትና ምርምር ያደረጉ ሊቃውንት ለመ ድንግልን «በእግዚአብሔር የተወደደች እመቤት»⁵¹ የሚል ትርጉም በመስጠት ጽፈውላታል። በተጨማሪ ስሟንና ቅድስናዋን መወረት ያደረጉ በርካታ ስያሜዎች አሏት።

እመቤታችን ለሰው ወገን ሁሉ የእግዚአብሔር ቸርነት እና ጸጋ የተገለጠባት በመሆኗ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን /ኑሄያትን/ ላይቀር ከሕይወቷ ጋር እየመሰሉ በማመስጠር ቤተኛ «ማርያም ፊደል የሁሉ መማሪያ፣ በንጽሕና በቅድስና ተጽፋለችና» ብለዋል። ከላይ በተመለከተው የመዝሙር ስንኝ ምእመናን በሰምና ወርቅ መንገድ ድንግል ማርያምን ከፊደል ጋር በመመሳሰል ሁሉ የሚማርበት ፊደል መሆኗን ገልጸዋል። በሰሙ የፊደልን አገልግሎት ሲገልጡ፣ በወርቁ ድንግል ማርያምን «ሰላተ ምሕረት፣ የምሕረት አማላጅ» መሆኗን ገልጸዋል። ሌሎች ሊቃውንት ደግሞ በንጽሕና የተጻፈች ፊደል ማርያምን እያንዳንዱን ስሟ የተዋቀረበት ቀለማት/ኑሄያት/ ትርጉም በመስጠት ሲያመስጥሩ፡-

- «ማ» ማገደረ መለኮት /የመለኮት ማደሪያ/
- «ር» ርግብዩ ይበላ /በሎሞን ርግብዩ ይሳታል/
- «ያ» ያንቀዕዱ ንብኪ /ፍጥረት ሁሉ ለምኛልን እያሉ ወደአንኛ ያንጋጥሳሉ/
- «ም» ምስጋድ ወምስኦል ወመስተሥርየ ኃጢአት ብለዋል።⁵²

ይህ ከላይ ኑሄያቱን መሻ በማድረግ ለሰመ ድንግል ማርያም የተሰጡ ስያሜዎች እመቤታችንን ማገደረ መለኮት መሆኗን፣ የዋሕደቷን፣ አማላጅነቷን ይገልጻሉ። በዚህ ተጠያቂ መንገድ የቀረበው የሰመ ድንግል ኑሄያት ትርጉም ከሚያስከፋቸው መናፍቃን አንዱ ተቃውሞውን ሲያሰማ፡-

«ሌሎች መለካውያን ደግሞ የማርያምን ስም ለማላት /ለማብለጥ/ ሲሉ ማርያም ስለሚለው ስም ትርጉም የአማርኛውን ወይም የግላዊን ኑሄያት ብቻ ተከትለው ፊደል በፊደል በተናጠሉ እየከፋፈሉ በግእዝ

51. Malaty (FR.) St. Mary in the orthodox Concept, p.2 83-84.
52. ዲ/ግ ጳጳሱ ማረፊያ ዲ/ግ እፅዕ ተደብ፡ ወላዲተ እምነት በመጽሐፍ ያለሉ፡ ስምዕን ገጽ 10-8።

ቋንቋ በግጥም መልክ ይተረጉማል። ገጽ 72። ከላይ የተጠቀሱትን ስምዒቶች ድንግል ማርያምን መጥራትን ጸሐፊው እንደ ኃጢአት ቆጥሮ «ማርያም ማለት የመለኮት ማደሪያ የሆነች፤ ንጉሥ ሰሎሞን በመኃልየ መኃልይ መጽሐፍ ርግቤ ያላት፤ ፍጥረት ሁሉ ወደ እርሷ የሚያቀኑ፤ የሚሰግዱ የሚለምኑ እና እርሷም ለምላሹ ኃጢአትን የምታስተ ሰርይ ናት» ማለት በግልጽ ማርያምን ማምለክ ማለት ነው። አምልኮት ከዚህ ከተዘረዘሩት ውጪ መግለጫ የለውም። ገጽ 73 ብሎ ጽፏል።

በመሠረቱ ይህ የእርሱና የመስሎቹ አመለካከት እንጂ፣ እንዲህ ተብሎ የሚፈታ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የለም። እርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን አምልኮ ለማን እንደሚቀርብ የጻፈችም፣ ያስተማረችም እርሷ እንጂ ሌላ ወለድና እንግዳ በሆነ ትምህርት የተወሰዱት በጥናትና ምርምር በመንፈሳዊ ዕውቀትም ጎልጻፋ የሆኑት አስቀድመን ያነሡቸው ወገኖች አይደሉም። አምልኮት ለአንድ አምላክ ለእግዚአብሔር ብቻ የሚቀርብ መሆኑን ያስተማረች ቤተ ክርስቲያንን እናርም ማለት «ታካች ሰው እኛን ወደ ወጪቱ ያጠልቃል ወደ አፋ ስንኳ አይመልሳትም /ምሳጪ፡፡፡/ የሚሉት ዓይነት ነው። ስምዒቶችም ክብሩን አጉልተው የሚያሳዩ መሆናቸውን እንመልከት ።

፩.፩.፩ «ማ» ማንደረ መለኮት (የመለኮት ማደሪያ)

«ጸሐፊው» በአንድ ጻድቅ አማላጅነት መታመን በሌላ አነጋገር ጻፈቀ የማልደኛል፣ ያስታርቀኛል ማለት እንዲሁም የእግዚአብሔር ወዳጅ የሆነውን ጻድቅ ሰው ማክበርን ከአምልኮት ጋር ማደባለቅ እንደሆነ ያሰባል። እንዲህ ይበል እንጂ እመቤታችንን ማንደረ መለኮት /ወይም የመለኮት ማደሪያ ብሎ መጥራት እና ማክበር ማርያምን ማምለክ ማለት አይደለም። የድንግል ማርያም «ማንደረ መለኮት» ተብሎ መጠራት መሠረታዊ መገኛው መጽሐፍ ቅዱስ እንጂ ድንግል ማርያምን አምላክ ናት፤ ለማለት የተነገረ ቃል አይደለም ። ቅዱስ ገብርኤል ሲያበሥራት «መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል የልዑልም ኃይል ይጸልልሻል።

በሌሊት ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል ።» (ሉቃ ፩፡፴፭) ማለቱ እመቤታችን ማንደረ መለኮት መሆኗን ያመለክታል። ቅዱሳን ሐዋርያት ፡ ከእነርሱም ዘመን በኋላ የተነሡ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያንም ይህንን እውነት ገልጸዋል ። ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስም የኢየሱስ ክርስቶስን የባሕርይ አምላክነት ሲመሰክር «በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ። ቃልም እግዚአብሔር ነበረ።» ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ የነበረ የመጀመሪያው ቃል ከሆነውም አንዳች ያለ እርሱ አለመሆኑን ከገለጸ በኋላ ወረድ ብሎ በዮሐንስ ቁጥር ፩፡፲፱ ላይ «ቃል ሥጋ ሆነ፤ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ» በማለት የቃልን ሥጋ መሆን ሥጋን መዋሐድ በቀጥታ እና የእመቤታችን ማንደረ መለኮትነት በተዘዋዋሪ አስረድቷል። አምላክ ሰው ሆነ ሥጋን ተዋሐደ ስንል የማንን ሥጋ ብለን ልንጠይቅ ነው። መልሱም «የከበረ የማርያምን ሥጋ»/ሲራ ፳፱፡፲/የሚል ነው። «ሁሉ በእርሱ የሆነ ከሆነውም ያለ እርሱ አንዳች ስንኳ ያልሆነ አምላክ በማነሳነ ድንግል ተወስኖ አንድ ሕፃን በእናቱ ማንሸን የሚቆይበትን የጊዜ መጠን ፈጽሞ ተወልዷል። ይህ ታላቅ የቸርነት ሥራ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን ማንደረ መለኮት ያሰኛታል።

፩.፩.፪ ርግብየ ይቤላ ሰሎሞን፤ ርግቤ ይላታል/

ርግብ የመልካም ነገሮች የሰላም የፍቅር ተምሳሌት መሆኗ ዓለም አቀፍ ተቀባይነት አለው። በቅዱስ መጽሐፍ ርግብ በጉ ነገር በመወከል በተምሳሌትነት ቀርባለች (ዘፍ. ፳፡፮ ማቴ. ፫፡፭-፲፮)። በመጽሐፍ ቅዱስ ነቢያት ስለ አምላክ ሰው መሆን የተለያዩ ምሳሌዎች ሲመሰሉ ሰባኤ ሲቆጥሩ መቆየታቸውን በሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ መልእክት ተገልጿል (ዕብ. ፩፡፩-፫)። «ርግብ የሰላ» /ሰሎሞን ርግብ ይላታል።

በመጀመሪያ ጸሐፊው በእመቤታችን ሲናገር «ከጽሑፉ በአንዱ ስፍራ ታላቅ አድርገው ለሚገምቷት»ሲል ይላል።እኛ የምንናገረው በሰማያት በኪናቤል ዙፋኑ ላይ የተቀመጠውን የእግዚአብሔር ወልድ እናትን እንጂ «መጋቢ ጥበቡ»ና መስሎቹ ክንፋቱ የወለዱትን

የሚገኝ ለምልጃ የሚቆም ምድራዊና ሰው ሰራሽ ኢየሱስ እናት አይደለም፤ ይህ የነጋሙን ተባብሮ ፍጡር እንጂ አምላክ አይደለምና። ከኃያሉ ወልድ እናት የበለጠ ማን የተቀደሰ ታላቅ ሊሆን ይችላል?

ፍጹም ጥላቻ አንዳንድ ጊዜ ዐይነ ልቡናን ያሳውራል። ጸሐፊው በመኃልፍ መኃልፍ ዘበሉሞን ፮፥፱ «ርግቤ አንዲት ናት መደምደሚያም አንዲት ናት፤ ለወለደቻት የተመረጠች ነች። ልጆችም ባዩላት ጊዜ አመሰግኑላት። ነግሥታትና ቁባቶችም ምስጋና ሰጡላት? ይህች ማን ናት? እንደ ማለጃ ብርሃን የምትጮሽ እንደ ጨረቃ የተዋበች እንደ ፀሐይ የጠራች በማለት በግልጽ የተቀመጠውን ቃል ከማብረዝ ገማዌ (ዝሙት) ጋር በማንጸጸር የተከበረውን ቃል «ሱናማይት የሆነች አንዲት ልጇገረድ ውዴ ርግቤ መደምደሚያዬ እያለ በፍቅር እንዴት አሸንፎ ወደ ቤቱ እንዳመጣትና ባሸበረቀው አልጋው ሳይ አጋድሞ ጡቶቿ እንዴት እንዳረከት» በማለት ቃሉን ምን ያህል እንዳረከሰው አንባቢያን ይገነዘብታል። ትክክለኛውን የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የሰጡትን ትርጉም «የፍቅር ኃይልና ግለት የተንጸባረቀበትን መጽሐፍ ወሰዶ በጥሩ «ሰሎሞን ርግቤ መደምደሚያ ያላት ማርያምን ነው ማለት» ምናልባት መጽሐፉንና ዓላማውን በደንብ ካለማንበብና ካለማወቅ የመነጨ» ነው ይላል። ይህ እርሱና ወገኖቹ ብቻ ሳያነሱ እንደዳሻቸው እየዳከሩ የሚለፈፉት እውነት አድርጎ ማሰብ እና አለመማር ያመጣው ችግር ነው። እነ«ሰሎሞን» ሕዝብ ለእነርሱ ምንም የማያውቅ ነው ሊያስተምሩት የተወለዱ እነርሱ ብቻ እንደሆኑ ያስባሉ። ይህ ምን ዓይነት ትምክህተኛ የሆነ ልብ የሚያፈልቀው እብሪት መሆኑን አስቡት።

በማለቡ አስተያየት ከታች መኃልፍ መኃልፍ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ መሆን የመሰከረለትን መጽሐፍ «የዝሙት ማስተማሪያ መጽሐፍ አድርጎ» አቅርቦታል። ከፋ ሐሳብ መሆኑን ማን ይጠራጠራል። ጸሐፊው የድንቁርናው ብዛት «መኃልፍ መኃልፍ መጽሐፍ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ መሆኑን ጠቅሶ «በማርያምና በሰሎሞን ዘመን መካከል ቢያንስ የ885 ዓመት ርቀት መኖሩን ተናግሯል» ነቢዩ ኢሳይያስ ስለ ድንግል

ማርያም «እነሆ ድንግል ትዕንባላች ወንድ ልጅ ትወልዳለች» /ኢ.ሳ. ፮፥፲፱/ ብሎ ሲናገር በመካከላቸው የዘመን ቅርበት የለም በመሆኑም ከክርስቶስ ልደት በፊት 914 ዓመት ቀድሞ ትንቢቱን ተናግሯል። ታዲያ ጠቢቡ ሰሎሞን በእርሱ ዘመን የቅርብ ርቀት ስላልነበራቸው ድንግል ማርያም ምሳሌ መመስሉ የምሳሌውን ተአማኒነት ዝቅ ያደርገዋልን? በፍጹም አያደርገውም።

ጸሐፊው ማን እጅግ ስለተዘበራረቀበት «የክሊዮትን ትንቢት ምሳሌን» በጠባብ የጊዜ መነጽር ለማየት ሞክሯል። ይኼም ትልቅ ስሕተት ነው። ጸሐፊው በመኃልፍ መኃልፍ የተጠቀሰው ምሳሌ ከላይ በተመለከተው እጅግ በወረደ መልኩ ይግለጠው እንጂ ምሳሌው በቀጥታ ለድንግል ማርያም የተመሰለ መሆኑን መተርጎማን ብሉይ «ርግቤ አንዲት ናት፤ መደምደሚያም አንዲት ናት ለወለደቻት የተመረጠች ናት» የሚለውን የጠቢቡን ትንቢታዊ ምሳሌ ሲተረጎሙ «ከእነዚህ ተለይታ አንዲቱ እመቤታችን የሞላች ናት፤ በድንጋሌ ሥጋ በድንጋሌ ነፍስ ፍጽምት ናት ሕዋሳቷም እንደ ብር የጠራ ነው። ለእናቷ ለሐና አንዲት ናት፤ ለወለደቻት ለሐናም የተመረጠች ናት» ብለዋል።⁵³ የእመቤታችን ርግቤ ሰሎሞን መባል ከላይ የተመለከተው ነው።

፩.፩.፫ ያንቀዑ ገቤኪ ኩሉ ፍጥረት /ፍጥረት ሁሉ ለምኝልን እያሉ ወደ አንቺ ያንጋጥጣሉ/

ሀብተ ምስጢር የተቸራቸው የቤተ ክርስቲያኖችን ሊቃውንት በስመ ድንግል ማርያም ውስጥ የሚገኘውን «ያ» የሚለውን ሆሄ መነሻ በማድረግ ስመ ድንግልን ሲገልጡ «ያንቀዑ ገቤኪ ኩሉ ፍጥረት /ፍጥረት ሁሉ ለምኝልን እያሉ ወደ አንቺ ያንጋጥጣሉ» በማለት ይፈቱታል። ይህን በቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የተሰጠው ስያሜ ያስከፋው «ጸሐፊው» ፍጥረት ሁሉ ለምኝልን እያሉ ወደ አንቺ ያንጋጥጣሉ የሚለውን የቤተ ክርስቲያን ትምህርት ሲያጣጥል፡-/የነገረ ማርያምን/ ትምህርት ወደ ቤተ ክርስቲያን ያሸነፍ ሰይጣን መሆኑን

53. መጻሕፍተ ሰሎሞን ወሲሪክ ንባቡና ትርጓሜው። ገጽ ፻፳፩።

ገልጧል። መጽሐፍ ቅዱስ ድንግል ማርያምና ሰይጣን ባላንጣዎች እንጂ ወዳጆች እንደሆኑ አይነግረንም። «በአንተና በሴቲቱ መካከል በዘርህና በዘርዋም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ እርሱ ራሱን ይቀጠ ቅጣል አንተም ሰኩናውን ትቀጠቅጣለህ።» [ዘፍ. ፫፥፲፮/የሚለው ቃል ይህንን እውነት ያረጋግጣል። ታዲያ ሰይጣን በየት አልፎ ነው ባለሥልጣናትን በመጠቀም ሰይፍ ያስመዘዘውና የድንግል ማርያም ስም እንዲነሣ ያደረገው ? ሰይጣን አይሳከሉትም እንጂ ቢሆንለት እንኳንስ የድንግል ማርያም የጌታችንም ስም ቢነሣ አይፈልግም።

እከፈው ከድንግል ማርያም ጀሮ ሥር የተቀመጠ ይመስል «ማርያም ባትሰማቸውም» በማለት የግል ጥላቻውን ገልጧል ። የድንግል ማርያምን መስማት የሚያውቁት በአማላጅነቷ ጥላ ሥር ያሉ እንጂ የካዲት ወገኖች አይደሉም ። እመቤታችን በአማላጅነቷ ተማምነው እንድታማ ልዳቸው የሚማጸኗትን እንደምትሰማ የተደረገላቸው በግልጥ ስለሚመሰክሩ በየአብያተ ክርስቲያናቱ ቀርቦ ማድመጥ ይቻላል።

መጽሐፍ ቅዱስ የምድር ሀብታሞች ሳይቀሩ በድንግል ማርያም ፊት እንደሚገለሉ ሲመሰክር «ንግሥቲቱ በቀኝህ ትቆማለች... የጢርስ ሴቶች ልጆች እጅ መንሻን ይዘው ይሰግዱላታል። የምድር ባለጠጉኝና አሕዛብ በፊትሽ ይማላላሉ» ይላል (መዝ. ፶፬፥ዘ-፲፪)። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ብሎ ክብረኛን ከመሰከረ መፈጸም እንጂ መጠራጠርና መቃወም ምን አመጣው? ይህንን ትምህርት ወደ እነ «መጋቤ ጥበብ» ጀሮ ሹክ ያለ የግብር አባታቸው ዲያቢሉስ ነው ።

፭.፭.፬ ምስክሉ ወምስጋድ ወመስተሥርየ ኃጢአት፤ መማጸኛ መስገጃ የኃጢአት ማስተሥርያ

በዚህ ክፍል ንዑስ «ም» የሚለውን ፊደል መነሻ በማድረግ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን ለሰሙ ድንግል መማጸኛ (መለመኛ)፣ መስገጃ የኃጢአት ማስተሥርያ ማለት ነው ። የሚል ስያሜ ሰጥተዋል ። ስያሜው የእመቤታችን ጢማጥነት መስገጃ የኃጢአት ማስተሥርያነት ይገልጻል። ይኸውም ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ጋር የሚዛመድ ነው ። ለምሳሌ

በዘመነ ብሉይ እስራኤላውያን እግዚአብሔርን በቅድስናው ስፍራ በመጓዝ ይማጽኑት ነበር (ጀኖ ዜና. ፯፥፲፮-፲፱)። በዚህ ድርጊት ሥርየተ ኃጢአትን እንደሚያገኙ ተመዝግቧል ። ከመላው ዓለም ቀደም ብለው ብሉይ ኪዳንን የተቀበሉ ኢትዮጵያውያን በዘመነ ብሉይ ወደ ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም በመጓዝ ይሳለሙ እንደ ነበረ በሐዋርያት ሥራ [፳፥፩-፵፭/የተመዘገበው ታሪክ ይነግረናል።

በሌላ በኩል በኋላ ዘመነ የተነሡ ለእመቤታችን የተለየ ፍቅር የነበረቸው እነ ቅዱስ ኢፍሬምን የመሰሉ መንፈሳውያን ጸሐፍት እመቤታችን «ዛቲ ይእቲ ኢየሩሳሌም ሀገሮሙ ለነቢያት፣ የነቢያት ሀገራቸው ኢየሩሳሌም ይህች ናት» ብለው አመሰግኑዋታል ። ለዓለም ድክነት በነሊና ሥላሴ የተመረጠች እመቤታችን ክቢያት ከሚማጸነባት ከኢየሩሳሌም ከተቀደሱ ስፍራዎች ሁሉ መብለጧ ኢየሱስ-ክርም። ቅዱስ መጽሐፍ ለእግዚአብሔር በቅድስናው ስፍራ ስገዱ። /መዝ. ፳፭፥፪/ ይላል።

እመቤታችን እግዚአብሔር ለሰዎች በረከተ ሥጋ ከሚያድልባቸው የተቀደሱ ሥፍራዎች ሁሉ ትበልጣለች ። ጥንት እስራኤላውያን የሰገዱባቸው የተቀደሱ ሥፍራዎች ሁሉ ይሰጡት የነበረው ሥጋዊ አገልግሎት ነው። ዘላለማዊ መፍትሔ አልሰጡም። በኋለኛው ዘመን በቀደመችው ኢየሩሳሌም ትመሰል በነበረችው በእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ግን የነፍስ ዕረፍት ተገኝቷል ። ስለዚህ ቀደም ብላ በኢየሩሳሌም ትመሰል የነበረችውን ቅድስት ድንግል ማርያምን መማጸኛ ወይም የመማጸኛ ከተማ ማለት የሚነቀፍ አይደለም ። ምክንያቱም «የኢየሩሳሌም መቅደስና ሌሎች የተቀደሱ ስፍራዎች ለእግዚአብሔር የተቀደሱ ተብለው ከሚሰገድባቸው ቅዱሳት ስፍራዎች ሁሉ እርሷ መብለጧ ነው። በእነዚያ ስፍራዎች እግዚአብሔር በረከቱን በመላኩ ከብረው ሥርዐተ ስግደት ከተፈጸመባቸው፣ ሰውን ለማጽን እግዚአብሔር ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷ ነፍስን በመንሳት ሰው የሆነባት፣ ዓለምን ያገለገለባትን መቅደስ መማጸኛ መስገጃ የኃጢአት መሥተሰርያ ማለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ እንጂ ተራ ፈጠራ አይደለም።

፩.፮ የድንግል ማርያም የክብር ስሞች

ስም ጠባይን ግብርንና ሁኔታን እንደሚገልጥ ተደርጎ እንደሚሰየም አስቀድመን ተመልክተናል። ስም ጠባይን፣ ግብርንና ሁኔታ መነሻ በማድረግ ከመውጣቱ ባሻገር የተጸውለ ስም /የመጠሪያ ስም/ እና የተቀብለ ስም /የመሣርግ ስም/ በማለት ሊቃውንት በሁለት ይከፍሉታል። የተጸውለ ስም /የመጠሪያ/ የምንለው ሲሆን አብዛኛውን ጊዜ በቤተሰብ የሚሰየም ነው። በመንፈሳዊ ዓለም በጥሪ እና በጽንሥ ልደት የሚሰየም ስም አለ። ለምሳሌ ጻድቁ አብርሃም በእግዚአብሔር የሰም ለውጥ እስከተደረገለት ጊዜ ድረስ «አብራም» ተብሎ ይጠራ ነበር። እግዚአብሔር የብዙዎች አባት ሊያደርገው በፊልግ ጊዜ «ከዛሬ ጀምሮ እንግዲህ ስምህ አብርሃም ይሆናል ። ለብዙዎች አባት አድርጊንላሁ ነገሥታት ከአንተ ይወጣሉ» በማለት የቀደመ ስሙን ለውጦለታል (ዘፍ. 15፡1-6)። የልጅ ልጁን ያዕቆብን ደግሞ «ከእንግዲህም ወዲህ ስምህ ያዕቆብ ተብሎ አይጠራ። ስምህ እስራኤል ይባል እንጂ» ብሎታል (ዘፍ. 28፡1-4)። በዘመነ ሐዲስም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከደቀ መዛሙርቱ «ስምዎን» ተብሎ ይጠራ የነበረውን «አንተ የዮና ልጅ ስምዎን ነህ፤ አንተ ዜፋ ትባላለህ ትርጓሜው ዲጥሮስ ማለት ነው።» ቢል የሰም ለውጥ አድርጓል (ዮሐ. 8፡12) ። ከእነዚህ የመጠሪያ ስሞች በተጨማሪ ጌታችን ለደቀመዛሙርቱ የምድር ጨው (ማቴ. 23፡13) የዓለም ብርሃን (ማቴ. 23፡16) እና ወዳጆቹ (ዮሐ. 13፡14) የሚሉ ግብራቸውን የሚገልጥ ጥቅል ስሞችን ሰጥቷል ።

የክርስቶስ የሰም አሰጣጥ /አሲያየም/ በመንፈሳዊ ዓለም ለሚሰጡ የክብር ስያሜዎች እንደ አብነት ያገለግላል። ከዚህ አኳያ እናቱ ቅድስት ድንግል ማርያም በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የምትጠራበት እና በምሳሌ የምትጠቀስባቸው በርካታ ስሞች አሏት ። ከእነዚህም ውስጥ ድንግል፣ ብዕዕት፣ ምዕዕተ ጸጋ /ጸጋን የተመላች/ የጌታ እናት፣ ወላዲተ አምላክ፣ ኪዳነ ምሕረት እና ሰጊተ ምሕረት የተባሉት ተጠቃሽ ናቸው ። ከምትመሰልባቸው ምሳሌዎች መካከል የመጀመሪያይቱ ምድር፣ የእቤል

ደግነት፣ የኖኅ መርከብ፣ ሰላማዊት ርግብ፣ ቀስተ ደመና፣ የአብርሃም ድንኳን፣ ዕዕ ባቤቅ፣ የአብርሃም እርሻ፣ የያዕቆብ መሰላል፣ የሲና ሐመል ማል፣ ደብረሲና፣ ጽላተ ሙሴ፣ በትረ እርን፣ የኢየሱ የምስክርነት ሐውልት፣ የጌዴምን ፀምር፣ የሳሙኤል የሸቱ ቀንድ፣ የዳዊት መሰንቆ፣ የአሚናዳብ ሠረገላ፣ ደመና ኤልያስ፣ የኤልያስ የወርቅ መሰብ፣ የኤልሳዕ ማሰሮ፣ የሰሎሞን አክለል፣ የታጠረች ተክል እና የታተመች ጉድጓድ የመሳሰሉ ናቸው።⁵⁵ እነዚህ ምሳሌዎች ሁሉ ነቢያት «እፌን በምሳሌ እከፍታለሁ ከቀድሞ ጀምሮ ያለውን ተምሳሌት እናገራለሁ» (መዝ. 138፡8) በሚለው የቅዱስ መጽሐፍ ቃል መሠረት የመሰሉአቸው ምሳሌዎች ናቸው ። ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ለእነዚህ ምሳሌዎች ትርጉም ሰጥተው ምስጢር አመስጥረው በሰፊው ያስተምራሉ ። እመጌታችን ከላይ በተገልጹት ስሞችና ምሳሌዎች መጠራቷ ከሚያስከፋቸው ወገኖች አንዱና ቀንደኛው እመጌታችን በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የምትጠራበትን ስም እና በተመሰለባቸው ምሳሌዎች መጠራቷን ሲቃወም «የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እናት ለሆነችው ድንግል ማርያም መጽሐፍ ቅዱስ የሰጣት ከሌሎች የተለየ የክብር ስያሜ የለም» ገጽ 77 ይላል። እንደዚህ ብሎ የደመደመው ጸሐፊ እሩቅ ባይሄድ የተባረከች፣ ጸጋ የተሞላች ማርያም፣ ጌታ ከእርሷ ጋር ያለ ማርያም የጌታ እናት ማርያም..... ያመነች ብዕዕት ማርያም ማለት ተገቢ ነው ። በአንፃሩም ደግሞ ገላላዊቷ ማርያም የሶሌፍ እሙኛ፣ የዳዊት ዘር ማርያም፣ የክርስቶስ እናት ማርያም ማለት ይቻላል..... በስደት ወደ ግብፅ የሸሸች ማርያም ልብ ሰፊዋ ማርያም የሙሴ ሕግ አከባሪዋ ማርያም ማለት ከመጽሐፍ ቅዱስ ባለቀቀ መልኩ ይቻላል። ብሏል። ገጽ 77።

ከላይ ጸሐፊው የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እናት ለሆነችው ድንግል ማርያም «መጽሐፍ ቅዱስ የሰጣት ከሌሎች የተለየ የክብር ስያሜ የለም» ብሎ ይምድሟል። ከታች ደግሞ «የተባረከች ጸጋ የተሞላች ጌታ ከእርሷ ጋር ያለ ማርያም፣ የጌታ እናት ብሎ ዘርዘሮ ለድንግል ማርያም ስም ሊያወጣላት ይዳዳዋል። የመናፍቃኑ ችግር ይህ ነው የዕብራትና

55. ቅዱሴ ማርያም ንብብና ትርጓሜው ገጽ 88፤ ወላዲተ አምላክ በመጽሐፍ ቅዱስ። ገጽ 88-89።

የትዕቢትን መንፈስ አምጥቶ ሚን ያደርግባቸዋል። በልካቸው የተሰፋ እጅ ጠባብ ለሁሉም ሰው ቀሚስ የሚሆን ይመስላቸዋል ። እንኳን ለድንግል ማርያም በሰርግ ቤት እንኳን ስም የሚወጣላት አዲስ ሙሽራ የከበሩ ሽማግሌዎች እንጂ ዝም ብሎ መንገደኛው ሁሉ አያወጣላትም፤ ቢያወጣለት እንኳን ተቀብሎ የሚያጸድቅ የለም ። ከላይ «የተለየ የክብር ስያሜ» ብሎ ከታች በእነዚህ ስሞች ድንግል ማርያም መጠራት ይገባታል ማለቱ የጸሐፊው ሐሳብ እርስ በርሱ የተምታታ መሆኑን ያሳያል። ከዚህም በተጨማሪ እራሱን እንደ አዋቂ በመቀጠር እኔ ባሰፋሁላችሁ ልክ ልበሱ እኔ ከሊቃውንቱ እኔ ከቤተክርስቲያን አበው በዘመን ከቀደሙትም ካሉትም ጸጋ እግዚአብሔር ካደረገባቸው ሰዎች እበልጣለሁና እኔን አዳምጡ እያለ ነው ።

ጸሐፊው ድንግል ማርያምን ሲቃወም «የተለየ የክብር ስያሜ የላትም» ብሏል። ጸጋን የተመላሽ፣ የጌታ እናት፣ ከሴቶች ተለይተሽ የተባረክሽ ነሽ ተብላ በእግዚአብሔር መልአክና በቅድስት ኤልሳቤጥ መጠራቷ የምን ስም ነው? ጸሐፊው ድንግል ማርያምን እርሱ ከወሰነላት ስም ሌላ መጠራት እንደሌለባት ያምናል። ነቢያት በመሰላት ምሳሌ ድንግል ማርያምን መጥራት /ድንግል፣ ወላዲተ አምላክ፣ ኪዳነ ምሕረት/ ተብላ መጠራት የለባትም ይላል ።

የድንግል ማርያም ስሞች ሁሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ናቸው ። ጸሐፊው አስቀድሞን እንደተመለከትነው ለእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ሕይወቷን መሠረት በማድረግ የተሰጡ ስያሜዎችን ሲቃወም «አዋልድ መጻሕፍትና ግለሰቦች ተረትን መሠረት አድርገው አክበርን ብለው ነፋቄ ወልደው ወላዲተ አምላክ፣ ኪዳነ ምሕረት፣ በዓሊተ ምሕረት ቤዛዊተ ዓለም፣ መራሐተ ፍኖት፣ ምዕራገ ጸሎት ብለው ስያሜ አውጥተውላታል። ይላል ገጽ 78።

በእርግጥ ጸሐፊው እንደዘባረቀው ድንግል ማርያምን በተጠቀሱት መጠሪያዎች መጥራት ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪና የነፋቄ ውልደት ነውን? እስከ ጸሐፊው መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም፤ ነፋቄ ናቸው ያላቸውን የድንግል ማርያምን መጠሪያዎች እንመልከት።

፩.፮.፩ ወላዲተ አምላክ

ድንግል ማርያም «ወላዲተ አምላክ» ተብላ መጠራት የለባትም፤ የሚለው ነፋቄ የተነሣው ዛሬ ሳይሆን ገና በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን አካባቢ ነው። ዛሬ የድንግል ማርያምን ከብር ለማጉደፍ የተነሣው ጸሐፊ ባለማንበቡ አዲስ የነፋቄ ሐሳብ የወለደ ይምሰለው እንጂ «ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክ» አትባልም የሚለው ነፋቄ ያረጀ ያፈጀ የአያቱ የንስጥሮስ ሐሳብ ነው፤ በሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያንም በቂ መልስ የተሰጠበት ነው።

የቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደሚያስረዳን የዚህ ነፋቄ ጠንሳሽ 418 ዓ.ም. የቀስጥንጥንያ ኤጲስ ቆጶስ ሆኖ የተሾመው እና በ431 ዓ.ም. የተወገዘው ንስጥሮስ ነው። ንስጥሮስ የእመቤታችንን ወላዲተ አምላ ክነት ሲነቅፍ «ማርያም ወላዲተ አምላክ አይደለችም ዕሩቅ ብእሲን እንጂ አምላክን አልወለደችም እያለ ይናገር ነበር። እግዚአብሔር ከሰው ይወለድ ዘንድ አይችልም፤ እግዚአብሔር የእናቱን ጡት ጠባ የኹለት-የሦስት ወር ልጅ ሆነ ዘመን ተቆጠረለት ብሎ ማስተማር በንስጥሮስ ዘንድ ትልቅ ክህደት ነበር።»

ከላይ የተገለጸው የንስጥሮስ ክህደት ገና ሥር ሳይሰድ በሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን በውግዘት እንዲመክን ተደርጓል። ትላንት፣ ለነፋቄ የባነነው መናፍቅ ከብዙ ዓመታት በፊት ተወግዞ ግብአተ መራቱ የተፈጸመን የነፋቄ ትምህርት ዛሬ «ማርያምን የአምላክ እናት ወይም ወላዲተ አምላክ ማለት ነፋቄ ይሆናል» ገጽ 80 ብሏል። ጸሐፊው በደፋር ብዕሩ እንዲህ ብሎ ጻፈ እንጂ ማንተመ አበው፣ የዕርቶዶክሳዊት እምነት ጠበቃ ቅዱስ ቄርሎስ ዘአሌክሳንደርያ ድንግል ማርያም «ወላዲተ አምላክ» የምትባለበትን ምክንያት ሲያስረዳ ድንግል ማርያምን ወላዲተ አምላክ የምንላት ቃል ከዊነ ቃልነቱን ከሷ ያገኘው ነው፤ ወይም የወልድ አካል የተገኘው ከእርሷ ነው «ለፌ እማርያም ለወልድ ከዋኔ» ብለን አይደለም። በመግባተ ምስጢሩ ሰውን ለማዳን ከእርሷ በሥጋ ስለ ተወለደ ነው እንጂ። «ድንግል ማርያምን ወላዲተ አምላክ ናት ብሎ

36. እሳ ነጋሪቱን የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በዓለም መድረክ ይገልጻል።

የማይቀበል ማርያም የወለደችው ሶፋት ብእሲ ነው የሚል ምስጢር ሥጋዊ ያልገባው ነው። ብሏል። የሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን ምስክር የሆነው ይህ ቅዱስ ቄርሎስ የመናፍቃንን ሐተታ ወደ ጉን ትቶ «እግዚአብሔር ተወልዶ አዳነን» በማለት ሐሳቡን ሁሉ ያጠቃልላል ነበር። ሌሎችም ሊቃውንት እን ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ እመቤታችንን ወላጇት አምላክ ስለመሆንዋ በሚገባ መስክረዋል። «ቅድስት ድንግል ማርያምን ወላጇት አምላክ ብሎ የማያምን ከአምላክ የተለየ ነው። ይህም ማለት እንደ ፎጢኖስ የቃልን የቅድመ ዓለም ሀልውና ከዶ የወልድ መኖር የተጀመረው ከማርያም በተወለደ ጊዜ ነው ማለት አይደለም።»

ደፋሩ ጸሐፊ ገና ከማለዳው በውግዘት መደሻ ተንኮታኩቶ የወደቀውን «የምንታዊ ትምህርትም» ሳያውቀው ድንግል ማርያምን ለመን ቀፍ የተመቸ መስሎት እንዳመጣ እንመልከት። «ክርስቶስ ሕፃን ሆኖ በግርግም ሲተኛ፣ ሲሰደድ፣ ሲራብ፣ ሲጠማ፣ ሲጸም፣ ሲበላ፣ በመጓጓዣ ዘዴ ሲጠቀም መጠለያ ልብስ ሲያስፈልገው በሰይጣን ሲፈተን፣ ሲሰቀል፣ ሲሞት፣ ሲቀበር እና ሲነሣ ወዘተ የምናዝው ሁሉ ለሥጋ ማንነቱ ወይም በፍጹም ሰውነቱ ነው። ደግሞ ከእብ ጋር ሲተካከል ኃጢአት የማስተሰረይ ስልጣን ሲኖረው በአዋጅ የተነገሩትን ሕግጋት «እኔ ግን እላቸኝለሁ» ብሎ ሲሸር በተፈጥሮ ላይ የግዝዝ አቅም ሲኖረው በተዘጋ ደጅ ሲገባና ሲወጣ ያለምንም ተጨማሪ ነገር ከምድር ወደ ሰማይ ሲነጠቅ ወዘተ የሚታየው ሁሉ በመለኮታዊ ማንነቱ በፍጹም አምላክነቱ ነው። ብሏል፤፡፡ 79።

ከላይ በተገለጸው የተሳሳተ ሐሳብ የምንታዊ ትምህርትን አስተላልፏል። ከተዋሕዶ በኋላ ተከፍሎ የለም፤ ከፍለን ለቃል ከፍለን ለሥጋ የምንሰጠው ነገር የለም። ቃል በማይመረመር የተዋሕዶ ምስጢር የሥጋን ገንዘብ ባሕርይው በማድረጉ ተራብ፣ ተጠማ፣ ተሰደደ፣ ተሰቀለ፣ ሞተ፣ ተነሣ እንላለን። ዘመን የማይቆጠርለት ቃል ሥጋን ተዋሕዶ «እነሆ መቼም ነበር ከዘላለም እስከ ዘላለም ሀያው ነኝ አለ»/የሐጽ፩፡፮/። ጸሐፊው ግን የክርስቶስ ባሕርይ ለሁለት በመክፈል ጌታችን ኢየሱስ

ክርስቶስ ሕፃን ሆኖ በግርግም መተኛቱ፣ መሰደዱ፣ መራቡ፣ ጠጠማቱ፣ መጸሙ፣ መብላቱ፣ መሞቱ፣ መቀበሩ እና መነሣቱ በሰውነቱ ነው ብሏል። ጸሐፊው በዚህ የክህደት ቁልቁለት የጋለበው «የእመቤታችንን ወላጇት አምላክ» መባልን ለመሸፈን ነው። ነይሉም ድካሙም በተዋሕዶ ሰው የሆነ አምላክ ያደረገው ነው። የራሱ ያልነበረውን ሥጋን ተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ሆነ እንጂ።» እንዲል ቅዱስ ቄርሎስ።

ከሐዲው ጸሐፊ፣ ግን የክርስቶስን ባሕርይ ለሁለት ሲከፍል «በተዘጋ ደጅ ሲገባ ሲወጣ ያለምንም ተጨማሪ ነገር ከምድር ወደ ሰማይ ሲነጠቅ የሚታየው ሁሉ በመለኮታዊ ማንነቱ በፍጹም አምላክነት ነው» ብሏል። ከላይ አስቀድሞ እንደ ተገለጸው ከተዋሕዶ በኋላ «እንደአሁ ለቃል ከነ ለሥጋ ወእንደአሁ ለሥጋ ከነ ለቃል በተዋሕዶ መለኮት፣ በተዋሕዶ የቃል ሀብት ለሥጋ የሥጋ ሀብት ለቃል ከነ እንጂ በማለት ሊቃውንት እንዳስተማሩት ክርስቶስ ከተዋሕዶ በኋላ ይህ ተግባር የቃል ይሄ የሥጋ ነው አይባልም። በግርግም የተኛው፣ የተሰደደው የተራበው፣ የተጠማው፣ የሞተው መቃብር ክፈቱልኝ መግንዘፍቱል ሳይል የተነሣው፣ ከትንሣኤው በኋላ በገግ ቤት የገባው በፍጹም ሰውነቱ እና አምላክነቱ ነው እንጂ ጸሐፊው እንደከፈለው አይደለም። የክርስቶስን እናት ለመን ተፍ ብሎ ብቻ ሳይሆን በለመደው «ክርስቶስ የማልዳል» ነፋቄ በክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት ላይም ሊያስተላልፍ የፈለገውን የክህደት አጠራር ለመናገር ፈልጎ ነው።

ከላይ በሰፋት እንደ ተገለጸው የድንግል ማርያምን ወላጇት አምላክነት የማይቀበል ወይም ድንግል ማርያምን «ወላጇት አምላክ» ብሎ የማያምን ከአምላክ የተለየ ነው። «ኢየሱስ ክርስቶስ ለዘላለም የተባረከ አምላክ ነው»(ሮሜ ፱፡፭) የሚለውን የቅዱስ ጳውሎስን መልእክት ያነበበ ሰው የድንግል ማርያምን ወላጇት አምላክነት በቀላሉ ይረዳል። ምክንያቱም እርሱ በሥጋ የመጣው የድንግል ማርያምን ሥጋ ተዋሕዶ ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷ ነፍሱን በመንሣት ስለሆነ ድንግል ማርያምን ወላጇት አምላክ ብሎ መጥራት አማካኝ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ ነው።

፩.፪.፪ ኪዳን ምሕረት

በቅዱስ መጽሐፍ «ቃል ኪዳን» የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን ሁለት መቶ ሃምሳ ጊዜ ያህል ሲጠቀስ፤ በሐዲስ ኪዳን ደግሞ ቢያንስ ሦላሳ ሦስት ጊዜ ተጠቅሷል። «ኪዳን» ተካዩ፣ ከሚለው የግእዝ ግሥ የተገኘ ሲሆን ትርጓሜውም ቃል፣ ውል ስምምነት መሐላ ማለት ነው። ከዋኔ ውም በእግዚአብሔርና በሰው በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ሊፈጸም ይችላል። ቃል ኪዳን በስምምነቱ ውስጥ ያሉ ወገኖች ሁሉ እንዲጠብቁት እንዲያከብሩት የተደነገጉ መርሆዎች ይኖሩታል።⁶⁰ ቃል ኪዳን በሁለቱም ተስማሚ ወገኖች ወይም በአንዱ ወገን አቅራቢነት ሊቀርብ ይችላል። ለተፈጻሚነቱ ግን የሁለቱን ወገን ስምምነት ይጠይቃል።

በዚህ መሠረት በመጽሐፍ ቅዱስ በብሉይ ኪዳንም ሆነ በሐዲስ ኪዳን ብዙ ቃል ኪዳን በእግዚአብሔርና በቅዱሳን መካከል ተደርጓል። ከእነዚህም እግዚአብሔር ከአዳም ጋር (ዘፍ. ፩፡፲፮) ከኖኅ ጋር (ዘፍ. ፮፡፲፱) ከኤብርሃም ጋር (ዘፍ. ፲፪፡፩፣ ፲፭፡፩) ፣ ከአበራሕል ጋር (ዘጸ. ፳፱፡፫) ከዳዊት ጋር (መዝ. ፻፴፮፣ ፲፩-፲፯) በሐዲስ ኪዳን ከሐዋርያት ጋር (ማቴ. ፳፮፣ ፳፭) (ማቴ. ፲፥፱-፵፪) የተለያዩ ቃል ኪዳን አድርጓል።

ከላይ የተመለከትናቸው በብሉይ ኪዳን የተደረጉ ቃል ኪዳኖች አንዳንዶቹ በሐዲስ ኪዳን ፍጻሜያቸውን ሲያገኙ፤ ሌሎች ደግሞ በየዘመኑ ተፈጽመዋል። ቃል ኪዳናቸውን የጠበቁ ሲከበሩ በእግዚአብሔር ፊት የገቡትን ቃል ኪዳን ሲያፈርሱ የተጉዳበት የታሪክ አጋጣሚ አለ። ቃል ኪዳኑን ያስቡና የጠበቁ ተጠቃሚ ሆነዋል። በተለይም በብሉይ ኪዳን ይደረጉ የነበሩት ቃል ኪዳኖች አስቀድመን እንደገለጽነው በሥጋ በኩል ጠቀሟታ ሲያስገኙ በሐዲስ ኪዳን በጌታችን እና በደቀመዛሙርቱ መካከል የተደረጉ ቃል ኪዳኖች በሥጋም በነፍስም የሚጠቅሙ ናቸው።

ለምሳሌ ጌታችን በጸሎተ ሐሙስ፤ «ይህ ስለ እናንተ የሚፈስ የሐዲስ ኪዳን ደሜ ነው» (ማቴ. ፳፮፣ ፳፰) በማለት የገባው ቃል ኪዳን ሰዎችን ለድንገት ነፍስ ያበቃ ነው። እንዲሁም ስለ ደቀመዛሙርቱ የአገልግሎት ዋጋ ሲናገር «እናንተን የሚቀበል እኔን ይቀበላል፤ እኔ የሚቀበል የላከኝን ይቀበላል፤ ነቢይን በነቢይ ስም የሚቀበል የነቢይን

ዋጋ ይወስዳል፤ ጻድቅንም በጻድቅ ስም የሚቀበል የጻድቅን ዋጋ ይወስዳል። ማንም ከእነዚህ ከታናናሾቹ ለአንዱ ቀዝቃዛ ጽዋ ውኃ ብቻ በደቀ መዛሙር ስም የሚያጠጣ እውነት እሳችኋለሁ ዋጋው አይጠፋበትም» ብሏል (ማቴ. ፲፥፱-፵፪)።

ይህ የጌታችን ቅዱስ ቃል የአንድን ነቢይ ወይም ጻድቅ ስም ከፈጣሪ ስም ጋር አስተባብሮ ስለ አምላክ እገሌ ብሎ የሚማዝነውን የተራብ ሰው ቢያበላ የተጠማውን ቢያጠጣ ዋጋው የማይጠፋበት መሆኑን ያስገነዝባል። በዚህ አማካኝ ቃል መሠረት በእመቤታችን እና በቅዱሳን ስም ነዳያ ንን በማብላት የተጠማን በማጠጣት ዋጋ ማግኘት ይቻላል።

የእመቤታችን ክብር ደግሞ ከነቢያትና ከጻድቃን ክብር መብለጡ ሁሉንም ወገን ያስማማል። በጌታ ዘንድ ሞገስ ላገኘችው እመቤታችን ጌታችን የተለያዩ ቃል ኪዳን ገብተዋል። ይኸውም እመቤታችን የካቲት ፲፮ ቀን በነልሳታ ቁማ ስትጸልይ ልጅዋ ወዳጅዋ ኢየሱስ ክርስቲስ ምን ላድርግልሽ የሚል ድምፅ አሰማት። በዚህ ጊዜ፣ የተለያዩ ጥያቄዎችን አቀረበች፤ መታሰቢያዬን የሚያደርገውን፣ በሰሜ ቤተ ክርስቲያን የሚያንፀውን፣ የተራቀተ የሚያለብሰውን፣ በሽተኛውን የሚገብኘውን፣ የተራብ የሚያበላውን፣ የተጠማ የሚያጠጣውን፣ ያዘኘውን የሚያስደስተውን፣ መመስገኛዬን የጻፈ ያጻፈውን ወንድ ልጄን ሲት ልጄን በሰሜ የሰየመውን እና በምመስገንበት ቀን ዝማሬ ያቀረበውን ዐይን ያላየው ጆሮ ያልሰማው የሰው ሕሊና ተመራምሮ ያልደረሰበትን መልካም ዋጋን ትስጥልኝ ዘንድ እለምንሃለሁ» የሚል ምልጃ ስታቀርብ ጌታችን ደግሞ «መሐልኩ ለኪ በርዕሰዬ ዳግመ ሊይሂሱ፤ ያልሸውን ሁሉ ላድርግልሽ ቃል ኪዳኔንም ልጠብቅ በራሴ ማልሁልሽ ብሏታል።⁶¹ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የእመቤታችን ክብር ከእግዚአብሔር ዘንድ የተሰጣትን ባለሟልነት ቃል ኪዳን መሠረት በማድረግ «ኪዳን ምሕረት» በሚል ስም ይጠሯታል። በሰሜ የተጠማ ሰው በማጠጣት ምሕረት ማስደረጓን መነሻ በማድረግ የሰጧት ስም በትክክል ማንነቷን ስለሚገልጥ መናፍቃን ይቃወሙታል።

60. ሲገኝ ያርጋል አሰጋግ፤ ቃል ኪዳን በነገረ ድጋት ፲፱፻፳፱ ገጽ ፲፮።

61. መጽሐፈ ሰንበሳር ዘመርጋ ጥቂት፤ ገጽ ፪፻፳፰፣፳፻፳፰ እና ተለምረ ግርያም ገጽ ፳፮።

እመቤታችን ለጌታችን ያቀረበቸው ልመና «ጌታችን በቅዱስ ወንጌል» በደቀ መዝሙር ስም ቀዝቃዛ ጽዋ ውኃ ብቻ ያጠጣ ዋጋው አይጠፋበትም» /ማቴ. 1:9-11/ ከሚለው ቃል ኪዳን ጋር ይዛመዳል ። ጌታም ለእናቱ «መሐልኩ ለኪ በርዕሰዬ ጸግመ አይሔሱ፤ ያልሸውን ሁሉ ሳደርግልሽ ቃል ኪዳኔንም ልጠብቅ በራሴ ማልሁልሽ»

በማለት የገባው ቃል ኪዳን ቀደም ሲል በባሪያው በቅዱስ ጸዊት አድሮ «ከመርጥኋቸው ጋር ቃል ኪዳን ገባሁ፤ ኪዳኔንም አሳፈርሰም ከከንፈራ የሚወጣውንም አልለውጥም» ሲል ከገባው ቃል ጋር ይዛመዳል /መዝ. 108:17-18/ ስፍ. 88:1-2 ሰብ. 10:1-2 ለር. 88:1-2 ለሳ. 95:1-2 ።

«ከላይ በደቀ መዝሙር ስም ቀዝቃዛ ጽዋ ውኃ ያጠጣ ዋጋ አይጠፋበትም በሚለው የቅዱስ ወንጌል ቃል መነሻነት አንድ በቀደመ ግጥም የሚመሰገን በኋላ ደግሞ ሰይሞን መልካም ግብሩን በማየት የተናጸፈ ሰው ከጠቁ የኃጢአት ጊዜያት በኋላ በእመቤታችን ስም አንድ የተጠማ ሰው ውኃ እንዲያጠጣው ቢገባው ውኃ አጠጥቶታል።» ይህ ሰው ለተጠማው ሰው ውኃ ያጠጣበት ዕለት የካቲት 15 ቀን በመሆኑ ዕለቱ ኪዳኔ ምሕረት በሚል ታስቦ ይውላል ። ገለሰቡ ምሕረት ያገኘበት ቀን እና ጌታም ለእመቤታችን ቃል ኪዳን የገባው የካቲት 1 ቀን በመሆኑ የዕለቱ መታሰቢያ በዓል ኪዳኔ ምሕረት እየተባለ ይጠራል። እመቤታችን ቃልኪዳን ስለተገባላት ኪዳኔ ምሕረት እየተባለች ትጠራለች።

የእመቤታችን በዚህ ስም መጠራት ከሚያስከፋቸው ወገኖች አንዱ የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ ሲቃወም «እግዚአብሔር ለቅድስት ማርያም የካቲት 15 ቀን ነፍሳትን ከዚያል እንድታወጣ የምሕረት ኪዳን ገብቶ ሳታል፤ በሚል ተረት መንተራስ በክርስቶስ ብቸኛ አጻጻፍነትና መንገድነት የተጠናቀቀውን ሐዲስ ኪዳን የምሕረት ኪዳን ወይም ኪዳኔ ምሕረት ሽምጥተ አድርጌ መካድና በራስ ላይ የሲኦልን ዘላለግፒ ፍርድ መጉተት ነው ብሏል። ገጽ 82

እዚህ ጋር ትኩረት ሊሰጠው የሚገባው ጉዳይ በእርግጥ ይህ ነገር እንዲደረግ እመቤታችን ለምናለች? የሚለው ቃል ነው መልሱም ለምናለች ነው ። እንዲህ ከሆነ ቅድስት ድንግል እንደ መጽሐፉ

ቃል ያመነች ናት /ሉቃ. 8:1-3/። እንደገናም እንደ መጽሐፉ ቃል ለሚያምን ሁሉ ይቻላል ተብሎ ተጽፏል። እንዲህ ከሆነ የመነች ቅድስት ድንግል ሳታደርግ የምትችለው ነገር ምንድር ነው ?

በነገር ሁሉ ማስተዋለን ይበጣችሁ ። ጸሐፊው ግን እመቤታችን በጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተደረገልንን ምሕረት እና ኪዳን የተሟረተች አድርጌ እቅርቧል። «ይህን ማድረግም በራስ ላይ የሲኦልን ፍርድ መጉተት ነውም» ብሏል። ገጽ 82 ጸሐፊው በተገለጸው መልክ የዘባረቀው እንግዳና ልብ መለድ ትምህርት መሆኑን ተረድተን በእምነት እንድንጸና ቅዱስ ጳውሎስ ሲመክረን «የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሩ አችሁን ዋናቸችሁን አስቡ፤ የኑሮአቸውንም ፍሬ እየተመለከችሁ በእምነት መሰለአችው፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ እስከዛለም ያው ነው ልዩ ልዩ በሆነ እንግዳ ትምህርት አትወሰዱ» ብሏል /ዕብ. 12:1-3/።

፩.፯.፫ ሰዓሊተ ምሕረት

ምሕረትን ለሰው ወገን መለመን /መጠየቅ/ የሃይማኖት ሰዎች መዝሙሩ ነው ። በእምነት ሕይወት ውስጥ የእምነት ሰዎች ወደ እግዚአብሔር የሚያቀርቡት የምሕረት ጥያቄ አብዛኛውን ጊዜ ተቀባይነት ያገኛል። ስለ ሰው እግዚአብሔርን መለመን በሌላ አነጋገር በሰው ስለሰው ልመና ማቅረብ ወይም ምሕረት መጠየቅን ለሰዎች ያስተማረ እግዚአብሔር ነው ። ይህንን ደገኛ ተግባር «የእምነት ሥር ወይም መሠረት» እየተባለ የሚነገርለት አብርሃም ሚስቱ ሣራ በንጉሥ አቤ ሚሊክ በተወሰደች ጊዜ «ለንጉሡ እግዚአብሔር በራሳይ ተገልጦ አሁንም የሰውየውን ሚስት መልስ ነቢይ ነውና ስለ አንተም ይጻል ትድናለሁ» ብሎታል (ዘፍ. 31:8)። ይህንን ትእዛዝ እግዚአብሔር አቤ ሚሊክ በመፈጸሙ አብርሃምን ቢጠይቅ «አብርሃምም ወደ እግዚአብሔር ጸለየ፤ እግዚአብሔርም የአቤ ሚሊክን ሚስቱንም ባሪያዎቹንም ፈወሳቸው» ይላል (ዘፍ. 31:18)።

በሐዲስ ዚዳንም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን የቃሉን ትምህርት ሰምተው የእጁን ተአምራት እይተው፤ እምሳካዊ ምሕረቱን ይማጹ ከነበሩ ወገኖች ጌታችን የቀረበለትን ልመና እየተቀበለ እምሳካዊ ምሕረቱን አድርጓል (ማቴ ፱፥፱፤ ማቴ. ፳፥፳፤ ሉቃ. ፯፥፩፤ ዘ፤ ማቴ ፲፩፥፳፩-፳፮)።

ከላይ የተመለከትናቸው ባለ ታሪኮች ቃሉ እግዚአብሔርን መሠረት በማድረግ ያቀረቡት የምሕረት ጥያቄ ተፈጻሚነት እንዳገኘ ከቀረቡት ጥቅሶች አንረዳለን። ከላይ የተመለከትናቸው ሰዎች የጠየቁት ልመና ድንኳን ፊውሰን የሚመለከት ነው። ጥያቄያቸውም ተቀባይነት አግኝቷል። እግዚአብሔር ሰዎች ለሰዎች ያቀረቡትን ልመና በመቀበል ዋጋ እንደሰጠው ከቃሉ እንገነዘባለን ። እነዚህን ከላይ ከአብርሃም ጀምሮ እስከ ሙሴ፣ ከዘመን ነቢያት እስከ ዘመን ሐዋርያት ባሉት ረጅም ዘመናት ውስጥ ይህ ደንጃ ተግባር ሲፈጸም ኖሯል።

የቤተ ክርስቲያናችን ሊቃውንት እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በክብር ከቀደሙት ቅዱሳን ነቢያት፣ ሐዋርያት እና ምእመናን መብለሟን በጌታ ዘንድ ሞክሮ ማግኘቷን መሠረት በማድረግ «እመ ቤታችንን በዓለተ ምሕረት» ምሕረትን ቸርነት የምትለምን እየሉ ይጠሯታል። ይህን ማድረጋቸው እመቤታችን የእግዚአብሔርን ቸርነት ምሕረት ብትለምን በጌታ ዘንድ ተቀባይነት ሞክሮ ያላት መሆኗን በመገንዘብ ነው። እርሷ በጌታ ዘንድ ትልቅ ክብር ሞክሮ በላላት ወደ ልጇ ምሕረትን እና ቸርነትን ጠይቃ ተፈጻሚ ሆናለች (ዮሐ. ፪፥፫፡፱)።

መናፍቃን፣ ከቅዱሳን እስከ ምእመናንት ደረጃ ያላቸው ሰዎች ምሕረት ጠይቀው ከእግዚአብሔር ዘንድ ምሕረት መደረጉን እያወቁ «እመቤታችን በዓለተ ምሕረት፣ ምሕረትን የምትለምን» ብሎ መጥራት ኑፋቄ ነው። ብለው ጽፈዋል። እንደዚህ ከሆነ ሰዎች ስለ ሰዎች መለመን ያስተማረ እግዚአብሔር ኑፋቄ አስተምሯል ማለት ነው። ምክንያቱም «አብርሃም ስለ አንተ ይጸልይ፤ ኢየሱስ ስለአንተ ይጸልይ» እያለ ሥርዐት የሠራ እርሱ ነው ። በዘመን ሐዲስ ቅዱሳን ሐዋርያት ከጌታችን የማማለድ፣ ምሕረት የማስጠትን ቃልኪዳን መቀበላቸውን ቅዱስ ጳውሎስ ሲመሰክር «እንግዲህ እግዚአብሔር በእኛ እንደሚገለጽ ስለ ክርስቶስ

መልእክተኞች ነን፤ ከእግዚአብሔር ጋር ታረቁ ብለን ስለ ክርስቶስ እንለምናለን።» ብሏል (ደኅ ቆሮ. ፪፥፳)።

መናፍቁ እሐፊ ገን የመእሐፍ ቅዱስን እውነት በመካድ «በዓለተ ምሕረት ማለት ለምና የምታስጥ ግልት ሲሆን ዓለም በክርስቶስ የጣር ጩኸትና ሰቃይ ብሎም ሞትና ትንሣሤ ድኗልና በአንዱ አዳም ሞት በሰው ሁሉ ጋጢአት ባለሰሩት ላይ እንኳ በደረሰ ጊዜ በአንድ በኢየሱስ ክርስቶስ ጽድቅና ምልጃ ለብዙጋን ርስታችን አማላጃችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው» ብሏል፤ ገጽ82። ይህ ቃል ከተመለከትነው «በእኛም የማስታረቅ ቃል አኖረ ። እግዚአብሔር በእኛ እንደሚማለድ ስለ ክርስቶስ መልእክተኞች ነን» ከሚለው ቃል ጋር ይጋራል። ምልጃ የሚያቀርቡት የማማለድን ሥልጣን የሰጣቸው አገልጋዮቹ ናቸው እንጂ፤ ማማለድ የፍጡር እንጂ የፈጣሪ ድርሻ አይደለም።

፩.፪.፬ ቤሃዊተ ዓለም

እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በነገሩ ድንኳን ውስጥ ከፍተኛ ድርሻ በላላት ሊቃውንት ቤተክርስቲያን «በእንተ ሐዋን ተአጽው ኑጉተ ንነት ወበእንተ ማርያም ድንግል ተርገው ለነ ዳግመ ከፈለን ንብላዕ እመ ዕዕ ሕይወት፤ በሐዋን ምክንያት የነነት ደጅ ተዘጋ፤ በድንግል ማርያም ምክንያት ዳግመኛ ተዘፈተልን፤ ከዕዕ ሕይወት እንበላ ዘንድ አይለን።» በማለት በድንኳን ዓለም ውስጥ ያላትን ሚና ገልጾል። በሐዋን በሕተት ምክንያት ያጣነውን ጸጋ በእመቤታችን በኩል መከፈሉን ለማስታወስ ሊቃውንት ቤተክርስቲያን ያጣነውን ጸጋ ደግሞ የተካሰን ብሽ እንቺ ነሽ ለማለት «ቤሃዊተ ዓለም» በሚል ስያሜ ይጠሯታል። እመቤታችን በዚህ ስም መጠራቷ በነገሩ ድንኳን ውስጥ ያላትን ስፍራ ያሳያል። እንጂ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የተፈጸመልንን የቤሃነት ሥራ አይሻማም። ምክንያቱም እመቤታችን በነገሩ ድንኳን ውስጥ ቀጥተኛ ቡታራ እንዲኖራት የተመረጠችው በእግዚአብሔር ነው።

ቸሩ እምላክ በቅድምና በአንድነት በሦስትነት ጸንቶ ሲኖር በጓላ ዘመን ሰውን ለማዳን የቀጠረው ቀኖቅጦር ሲጸርስ ከቅድስት ድንግል

62. ቅዱስ ኢፍሬም፤ ውዳሴ ማርያም በሐሙስ።

ማርያም ከሥጋዋ ሥጋን ከክፍሏ ነፍሱን በመንሳት ሰው ሆኗል። ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስ «በመጀመሪያ ቃል ክብር» (ዮሐ. ፩፡፩)። በማለት የቃልን ቅድምና ከወጀ በኋላ በዮሐ. ፩፡፲፬/የቃልን ሥጋ መሆን ተናግሯል።

የቃልን ቅድምና እና ሥጋ መልበስ የጻፈው ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስ በመልእክቱ ደግሞ «ወደሙ ለኢየሱስ ክርስቶስ ያንጽሐኑ እምኩሉ ኃጣዊእኑ፤ የኢየሱስ ክርስቶስ ደም ከኃጢአት ሁሉ ያነጻናል።» ብሏል (፩ኛ ዮሐ. ፩፡፮)። ይህ ቃል ሥጋና ደም የሰው ባሕርይ እንጂ የመለኮት ባሕርይ ባለመሆኑ በእርግጥ ከእመቤታችን ከሥጋዋ ሥጋን ከክፍሏ ነፍሱን ነስቶ ጌታችን ሰው መሆኑን ያሳያል። እነዚህ የነገረ ድንኳት ምስጢሮች እመቤታችን «ቢዛዊተዓለም» ተብላ እንድትጠራ ያደርጋታል። ይህ ሁኔታ ኢትዮጵያዊው ሊቅ ቅዱስ ያሬድ በግንቦት ልደታ ድርሰት ሲያሰራ «የም ጸሎት መላእክት በእንተ ልደታ ለማርያም እም ሐና ወኢ ያቄም ከመትቢዙ ነቢያተ ወጻድቃነ እማን ተወልደት እመብርሃን፤ ዛሬ ስለ ማርያም ልደት መላእክት አመሰግን» (ጸሎት) ለነቢያትና ለጻድቃን ቢዛ ትሆን ዘንድ ከሐና እና ከኢያቄም እመ ብርሃን ተወልዳለችና። ብሏል።

እንዳንድ ወገኖች ግን ከላይ እመቤታችን በነገረ ድንኳት ውስጥ ያሳትን ሚና ሰላልተገነዘቡ ቤተክርስቲያን የማትለውን የፈጠራ ሐሳብ በመጨመር ሕዝቡን ሲያደናግዱ «በኢየሱስ ላይ ነፍሳት ሞታ ተነሥታ ዐርጋ በአብ ቀኝ ስለ እኛ ተቀምጣለች ብሎ ማርያምን ቢዛዊተ ዓለም /የዓለም ቢዛ/ ማለት ትልቅ ክብር ነው» ብለው ጽፈዋል።

ይህም እኩይ ተግባራቸው ስለ አጻም ዕጻ በደል ከሳ ያስታረቀች ድንግል ማርያም ነች፤ የምንል ለማጠመባል «በኢየሱስ ላይ ነፍሳት ሞታ ተነሥታ ዐርጋለች» በማለት ለማምታታት ሞክረዋል። ዲያብሎስ እኛን በሞት ጥላ ሥር አድርጎ ከሚገዛን እጅ ስለ እኛ ቢዛ ሆኖ በመሞት ወድ ዋጋ የሚሆን ክብር ደሙን አናስቦ ነፍሱን ሰጥቶ በምኩተኛው ቀን ከሙታን በመሣጣት ያረገው በአብ ቀኝ የተቀመጠው ከሞት ወደ ሕይወት ከባርነት ወደ ልጅነት የመለሰን ቢዛችን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን

ያስተማረች እርቶዳክሳዊት ቤተ ክርስቲያን መሆኑን አጥተውት አይደለም። ለቢዛ ዓለም የሞተ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። «እመቤታች ግን ከላይ ለመግለጽ እንደሞከርነው በነገረ ድንኳት እግዚአብሔር ቀጥተኛ ተሳታፊ ሰላደረጋት «ቢዛዊተ ዓለም» ተብላለች። መጻሕፍት «መድኃኒት ከጽዮን ይወጣል መርገመ ኃጢአትን ከያዕቆብ ያስወግዳል» (ዮሐ. ፲፩፡፳፯/ በማለት እመቤታችን እመ መድኃኒት መሆኗን መስክረዋል። ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሳጫም የእመቤታችንን ቢዛዊተ ዓለም መባል ሲያሰራ «ባለ መድኃኒት ከአብ ዘንድ ከጽርሐ እርያም መጣ። ጽዮን በምትባለው በጻዊት ሀገር መድኃኒት ተገኘች ከጽዮን ለእስራኤል መድኃኒት ማን ይሰጣል የተባለው ቃለ ትንቢት ተፈጸመ»። ብሏል።

፩.፯.፭ መራሐተ ፍኖት

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሰ ሕይወት መንገድ ሲያስተምር «እኔ መንገድም እውነትና ሕይወትም ነኝ በእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም» ብሏል (ዮሐ. ፲፬፡፯)። በእርግጥም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ መጻገዕ (ዮሐ. ፭፡፭) ላሉ መንገደ ለራትን ይከተሉ ለነበሩት አማኖዊ ድንኳት የሚያስገኝ እውነት፤ በሞት ጥላ ሥር ለነበሩት ሁሉ ሕይወት ነው። በእርሱ ማመን አብን ወደማወቅም እንደሚያሸጋግር ነገሮናል። የእርሱን መንገድም እውነትም ሕይወትም መሆን እንቀበላለን። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከዚህም በላይ ነው። «ሁሉ በእርሱ የሆነ» የፍጥረት ጌታ እነዚህ ሦስት ቃላት ብቻ የሚገልጡት አይደለም። እርሱ ትሕትና ልማዱ ስለሆነ በአጭር ግንኙነቱን ለመግለጥ በሰውኛ ቋንቋ ራሱን ገለጠ እንጂ።

ጌታችን እውነተኛ መንገድ ነው። ቀድመው የነበሩ መንገዶች ለድንኳት የሚያበቁ አልነበሩም። ከቀድሞው መንገድ እርሱ የተለየ መሆኑንም እውነትን በመጨመር ነገሮናል። በመንገድ ከተመሰለው ወይም ወደ እውነተኛው መንገድ የመራችን መንገዱን ያስተዋወቀችን

64. መለክ ብርሃን እርግጥ የገባ፤ ከሐይወቷም። ወ. ፱፻፳፯

65. እነ ጊዮርጊስ ዘጋሳጫ፤ መጻሕፍት የሰራር ፪፻፲፱።

መንገድን፤ ሕይወትን እና እውነትን የወለደች ደግሞ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ናት።

«በጨለማ የነበረ ሕዝብ ብርሃን ዐየ» (ማቴ. ፬፥፩፮) ተብሎ እንደ ተጻፈ፤ እውነተኛውን ብርሃን ለዓለም ሕዝብ ያስተዋወቀች ወደ እውነተኛው መንገድ ሰዎችን የመራች እርሷ በመሆኗ ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ውለታዋን ለመግለጽ «መራሐተ ፍኖት» ብለዋታል። እርግጥ ነው ኢየሱስ ክርስቶስ መንገድ ከሆነ እናቱ ደግሞ ወደ እርሱ የምታደርስ መሪ ናት።

እመቤታችን ከላይ እንደ ተብራራው «መራሐተ ፍኖት» መባሏ የመንገድ ኢየሱስ ክርስቶስ እናት በመሆኗ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የእርሷን ይቅርና የሐዋርያት መሪ መሆን ይገልጻል። የመንግሥተ ሰማያት መክፈቻ ቁልፍ ሰጥቼሃለሁ። (ማቴ. ፲፮፥፲፱) ተብሎ በእግዚአብሔር አንደበት ከተመሰከረለት ቅዱስ ጴጥሮስ እመቤታችን ትበልጣለች። በመሆኑም የእርሷ መራሐተ ፍኖት መባል በነገረ ድንት ውስጥ ኢየሱስ ክርስቶስን በድንግልና ፀንሳ በድንግልና በመውለድ መንገድ ኢየሱስ ክርስቶስን ለዓለም ያስተዋወቀች በመሆኗ ነው።

፩.፮.፮ ምዕራግ ጸሎት

ነቢዩ እግዚአብሔር ቅዱስ ጳዊት ከብረ ቅዱሳንን ሲገልጥ «አዕይን ቲሁ ለእግዚአብሔር ኀበ ጻድቃኑ ወእዝኑሂ ኀበ ስለለቶሙ፤ የእግዚአብሔር ዓይኖች ወደ ጻድቃን ጆሮዎቹም ወደ ጨኽታቸው ናቸው።» ብሏል (መዝ. ፱፫፥፲፭)። የእግዚአብሔር ዐይኖችና ጆሮዎች ወደ ጻድቃን የሆነው ጸሎታቸውን፤ ልመናቸውን እና ምልጃቸውን ለመቀበል ነው። እግዚአብሔር ጸሎታቸውን ለመስማት ጆሮዎች ከሚከፈሉት ላቸው ቅዱሳን ጻድቃን ሁሉ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በክብር ትበልጣለች። ይህንንም ቅዱስ ኤፍሬም ሶርያዊ ሲመሰክር «ምልዕተ ክብር ሆይ ከቅዱሳን ይልቅ ትለምኒልን ዘንድ ሳንቺ ይገባል። ከሊቃኑ ጳጳሳት አንቺ ትበልጣለሽ ከነቢያትም ትበልጣለሽ»⁶⁶ ብሏል።

66. መዳረ ማርያም ቅዱሳን ግርዶም ገብረ ገብረ ገብረ።

ሊቀ እንደገለጸው የእመቤታችን ክብር ከሁሉም ቅዱሳን በላይ ነው። ይሄንን ልዩ ክብሯን መልእክቱ ቅዱስ ገብርኤል ሲመሰክር «በእግዚአብሔር ፊት ሞገስ እግኝተሻል» ብሏል (ሉቃ. ፩፥፱)። በመሆኑም ሊቃውንተ ቤተክርስቲያን እመቤታችን ልዩ ሞገስ የተቸረች ክብርት እናትነቷን ለሰው ወገን ሁሉ እማላጅነቷን ለመግለጥ «ምዕራግ ጸሎት» ይሏታል። ሰዎች ምሕረትን እና በረከትን እንዲያገኙ መጸለይን ያስተማረ አስቀድመን እንደገለጥነው እግዚአብሔር ነው።

፩.፮.፮ እግዝእትነ ማርያም

ቅድስት ድንግል ማርያም ክብሯ ከፍጡራን በላይ ስለሆነ «በአማርኛ»፤ «እመቤታችን» በግእዝ ደግሞ /እግዝእትነ/፤ ማርያም እያልን እንጠራታለን። ቅዱሳን ሐዋርያት ቀርበው አስተምረው ያሳመኑአቸውን ሴቶች ሳይቀር እመቤት እያሉ ይጠሩ ነበር። ይኸው ይታወቅ ዘንድ ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስ በሁለተኛ መልእክቱ አስተምሮ ለወጣት ሴት መልእክቱን ሲጻፍ «ለተመረጠች እመቤት ለልጆቿ ከእግዚአብሔር ላብና ከአብ ልጅ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋና ምሕረት በላምታም በእውነት በፍቅር ከእኛ ጋር ይሆናሉ» ብሏል (ጴጥ. ፩፥፪፻፱)። ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስ በጴጥ መልእክቱ «ለተመረጠች እመቤት» በማለት የገለጸትን ሴት የግእዝ መጽሐፍ ቅዱስ ደግሞ «ለነሪት ወለእግዝእት» በማለት ይፈታዋል። ከዚህ ከግእዝ ቋንቋ ተነሥተን «እግዝእትነ» የሚለውን የግእዝ ቃል ወደ አማርኛ ስንተረጎም «እመቤታችን» የሚል ትርጉም ይሰጠናል። ቅድስት ድንግል ማርያምን በዚህ ስም የምንጠራት ክብሯን ለመግለጽ እንጂ የኢየሱስ ክርስቶስን ጌትነት ለመሸማት አይደለም። ድንግል ማርያምን ከሴቶች ሁሉ መረጠ እናት ያደረጋት እርሱ ነው። ስለዚህ የጌታን እናት ክብር ለመግለጥ እግዝእትነ /እመቤታችን/ ብለን መናገራችን ተገቢ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ አጣምመው የሚተረጎሙ ወገኖች ልባቸው እያወቀ እመቤታችንን በጥንታዊ ቋንቋችን ግእዝ «እግዝእትነ» ብለን መጥራታችንን በሥላሴ

67. መዳረ ሐዳሳት ወለስቆ፤ ገጽ ፫፻፮።

ላይ ርዕዩ /አራተኛ/ አካልን መጨመር አደርገው እንዲቆጥሩ የዋሃን ሰዎችን ለማታለል እየሞከሩ ነው። ይህ ደግሞ እጅግ ጸያፍ ነው።

ቤተ ክርስቲያናችን ቅድስት ድንግል ግርያም የጌታ እናት በመሆኗ ወላዲተ ለምላክ፤ ኪዳን ምሕረት፤ መራሔተ ፍኖት፤ ቤዛዊተ ዓለም፤ ምዕራገ ጸሎት እና ለግዘለትነ እያሉች ድንግል ግርያምን መጠራቷ ከላይ ከተዘረዘሩት መሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ መርሆዎች በመነሣት ነው።

ምዕራፍ ስድስት

፩. በሰላም ገብሮአል መልእክ

በዚህ ክፍለ ንባብ «አድራሻቸው ወደ ግርያም የሆኑ ጸሎተኞች» በሚል ርእስ መናፍቃን ላቀረቧቸው የፋቂ ትምህርት መልስ ለመስጠት በሰላም ገብሮአል መልእክ የሚል ርእስ ሰጥተናል። መናፍቃን ይኸንን የሚያደርጉት አዋልድ መጻሕፍትን ለመንቀፍ ስለሆነ ስለ አዋልድ መጻሕፍት እንመለከታለን።

«አዋልድ»፤ የሚለው ቃል «ወለደ»፤ ከሚለው የግእዝ ግስ የተገኘ ሲሆን ትርጉሙም ልጆች ማለት ነው። የአዋልድ መጻሕፍት ልጅነታቸው ለመጽሐፍ ቅዱስ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ልጆች በመሆናቸው በይዘት፤ በቅርጽ እና በመልእክት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ይመሳሰላሉ። «ያልዘሩት አይበቅል» እንዲሉ አዋልድ መጻሕፍት ተዘርተው የበቀሉት ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የማይመስሉ ከመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ጋር ተዛምዶ የሌላቸው በሥርዋዩ የገቡ ቤተ ክርስቲያን የማትሞከሩት መጻሕፍት ግን ዲቃሎች ይባላሉ።¹

በቤተ ክርስቲያናችን አዋልድ መጻሕፍት ላይ የተዛባ ለመለካከት ያላቸው ሰዎች ዲቃሎችን ከአዋልድ መጻሕፍት ጋር በማደባለቅ የስድብ አፋቸውን በቤተ ክርስቲያን ላይ ይከፍታሉ። ዳሩ ግን ቤተ ክርስቲያን አዋልድ መጻሕፍት ብላ የምትቀበላቸው መጻሕፍት የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸው ናቸው። ቤተ ክርስቲያን አዋልድ መጻሕፍትን የምትቀበለውና የምትጠቀሙባቸው «የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርት እና ለተግባር ልብም ለማንኛውም ገደብ ሳለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል» (ጳጳሱም ይፃፋል) በሚለው የቅዱስ መጽሐፍ ቃል ላይ በመመሥረት ላይ ብቻ ሳይሆን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ያለ እነርሱ ምሉዕ /የተግላ/ ስለማይሆን ነው። መወለዳቸውም ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው።

ስለ አዋልድ መጻሕፍት በጥቅሉ ከላይ የተገለጸውን ከተመለከትን እርሷው ወዳነሳው እንኳር ነፋቂ እንመለስ። ጸሐፊው ስለ ጸሎት ካተተ

1. ላይኛው ጽሑፍ ከዚህ ሐውልተ መጻሕፍት ሐረር ተገኝቶ፤ በገጽ 42 ላይ ይገኛል።

በኋላ «በተገባ ወደ እግዚአብሔር ያልሆኑ ነገር ግን ወደ ማርያም የሆኑ ጸሎቶችን ክርስቲያኖችን ሊቀበሏቸው የማያስፈልገበት ዋና ዋና ምክንያቶች የሚላቸውን ስድስት አርእስት በመስጠት የባሙንና ቆጡን ቀባጥሯል። ገጽ 85 በቁጥር አንድ ሐተታው «ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የጸሎት መመሪያ ስለሰጠ፤ «በቅድስት ድንግል ማርያም ስም ሆነ በሌሎች ቅዱሳን ስም ጸሎት ማቅረብ በሐተት ነው።» ብሏል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለደቀ መዛሪቱ ስለ ጸሎት በማቴ. ፮፥፱-፲፪ እና በሉቃስ ፲፩፥፩-፲፱ ማስተማሩ ይታወቃል። ጌታችን በእርሱ ስለ እርሱ የሚደረግን ጸሎት በዚህ በኩል ካስተማረ በኋላ በደቀ መዛሪቱ በኩል ወይም በደቀ መዛሙር ስም ስለሚደረግ ጸሎትና ዋጋ ሲያስተምር «እናንተን የሚቀበል እኔን ይቀበላል፤ እኔን የሚቀበል የላከኝን ይቀበላል፤ ነቢዩን በነቢይ ስም የሚቀበል የነቢይን ዋጋ ይወስዳል ። ጽድቅም በጽድቅ ስም የሚቀበል የጸድቀን ዋጋ ይወስዳል ማንም ከእነዚህ ከታናናሾቹ ለአንዱ ተዝቃዛ ውጋ ብቻ በደቀመዝሙር ስም የሚያጠግ እውነት አላችኋለሁ ዋጋው አይጠፋበትም። ማቴ. ፲፥፱-፵፪/ ብሏል።

ጸሐፊው ያነሳው ሐሳብ ግን ከዚህ የቅዱስ ወንጌል ሐሳብ ጋር ይቃረናል። ጸሐፊው በክፍለ ንባቡ ለመንቀፍ የፈለገው «በሰላም ገብርኤል መልአክ» የሚለውን የሰላምታ ቃል ነው። ይህ «በሰላም ገብርኤል መልአክ» በሚል መጠሪያ የሚታወቀው ምእመናንን ለእመቤታችን ሰላምታ የሚያቀርብበት ክፍለ ንባብ መሠረታዊ መገኛው መጽሐፍ ቅዱስ ስለመሆኑ በዝርዝር እንመልከት።

፪.፩ በሰላም ገብርኤል መልአክ እ እግዚአብሔርን ማርያም ሰላም ለኪ

በሰላም ገብርኤል መልአክ የሚለው የምልጃ ጸሎት በዘወትር ጸሎት ውስጥ ጌታ ካስተማረው «አቡነ ዘበሰማያትና» እና ሊቃውንተ ቤተክርስቲያን ካዘጋጁት «ጸሎተ ሃይማኖት» መካከል ይገኛል። የዚህ ምልጃ ጸሎት መነሻ (በሉቃ. ፩፥፳፯-፳፱) ላይ እንደ ተጻፈው የመልአክ

የቅዱስ ገብርኤል ሰላምታ ነው። መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ለመጀመሪያ ጊዜ ማንበረ መላእክትን ወክሎ ለቅድስት ድንግል ማርያም የምስጋና የክብር አነጋገር ወይም ሰላምታ በማቅረብ ቅድስት ድንግል ማርያምን ለሚያመሰግኑ ሁሉ አስተማሪ ሆኗል። «የቅዱስ ገብርኤል ሰላምታ ልብ ወለድ የፈጠራ ሐሳብ/ ሳይሆን ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ከቅዱስ ወንጌል አግኝታ መጸሐፍትን እገናዝብ ልጆቿን የምታስተምረው ለቅድስት ድንግል ማርያም የሚቀርብ የምስጋና ሰላምታ ነው። እመቤታችንም ለእርሷ የቀረበላት ምስጋና ከፈጣሪ በታች ከፍጡራን በላይ መሆኗን በአንክሮ ለመግለጥ «ይህ እንዴት ያለ ሰላምታ ነው» በማለት አድንቃለች። (ሉቃ ፮፥፳፱) በእርግጥም ሰላምታው ልዩ ሰላምታ ነው። ምክንያቱም እንዲህ ዓይነት ሰላምታ /ምስጋና/ ከዚያ በፊትም ሆነ በኋላ ከሰው ወገን ከመላእክትም ወገን ለማንም ቀርቦ አያ ውቅም። ይህ የምስጋና ቃል በክብር መልአክ እንደበት እንድትመስ ገን ፈቃዱ የሆነ እግዚአብሔር ለድንግል የሰጣትን ልዩ ጸጋና ክብር ያሳያል። ስለዚህ የመልአኩን ሰላምታ «በሰላም ገብርኤል መልአክ» ብለን እንጠራ ዋለን።⁶⁶

የዚህ የምስጋና ጸሎት መገኛው ከላይ የተመለከትነው የሉቃስ ወንጌል ነው። እውነታው በግልጽ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተወሰደ ሲሆን፤ መናፍቃን ግን የተወሰነውን ክፍል በመቆራረጥ የራሳቸውን ትርጉም ቀጥለው ሲሰጡ ይስተዋላል። የነዚህ መጽሐፍ ያዘጋጁ ወገኖች «በሰላም ገብርኤል መልአክ» የሚለውን ጸሎት ሲቃወሙ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን «ደቀ መዛሙርቱን ጸሎት አስተምረን ሲሉት ባገኘው ምቹ የጥያቄ አጋጣሚ ተጠቅሞ «እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ሆይ. . . » በሉ በማለት ባስተማረን ክብር» በማለት ይከራከራሉ። ጌታችን፤ «በደቀ መዝሙሩ ስም እንዲህ አድርጉ ሳታቋርጡ ጸልዩ» የሚል ጥቅል መመሪያ ይሰጣል እንጂ ዝርዝር ጉዳይ ውስጥ አይጠገባም። ነገሮችን ዝርዝር መልክ አስይዞ ማገልገል የአገልጋዮቹ ድርሻ ነው። «ጌታ እንዲህ አላለም» የሚለው መከራከሪያ አ መጽሐፍ

⁶⁶ ሲራክ ዝርዝር ክርስቶስ፤ «በሰላም ገብርኤል የሚለው ጸሎት ከጌታችን መልአክ። ሆኖ ገጠታ ቀጥሎ ላይ ገጽ ፯።

ቅዱሳዊ ነው። ምክንያቱም ዛሬ ብዙ ሰያሚዎች ብዙ የጸሎትና የዝማሬ ግጥሞች ተደርሰዋል፤ እነዚህን ጌታ «እንደዚህ አልገጠመም» ወይም «እንደዚህ አላለም» ብሎ መከራከር ተራ ድንቁርና ነው።

፩.፪ ድንግል በገሊናኪ ወድንግል በሥጋኪ

«በሰላም ገብርኤል መልአክ»፤ በሚለው የምልጃ ጸሎት ውስጥ «ድንግል በገሊናኪ ወድንግል በሥጋኪ፤ በሐሳብሽም በሥጋሽም ድንግል ነሽ» የሚል ቃል ይገኛል። ይህ ከቅዱስ መጣ፤ ብሎ የሚጠይቅ አላዋቂ ካለ በሉቃስ ወንጌል (፩፥፳፮) ላይ ወንጌላዊ ቅዱስ ሉቃስ ከተናገረው ቃል የተወሰደ ነው (ሉቃ. ፩፥፳፮)።

እመቤታችን ስለ ራሷ በሐሳብም ድንግል መሆኗን ስትመሰክር «ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ይሆናል?» ብለች (ሉቃ. ፩፥፴፬)። እመቤታችን በዚህ መልኩ ለመልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ሐሳቧን የገለጸችው በልማድ ብእሲ ወብእሲት /በባልና ሚስት ልማድ/ የመኖር ፍላጎት እንደሌላት ለመግለጽ ነው። «ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ይሆናል» በማለት ሐሳባዊ ድንግልናዋን ገልጿለች። ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያንም ከዚህ የጸና አቋሟ በመነሣት «የምንጊዜም ድንግልናዋንና ገጽሐናዋን ሲመሰክሩ «በጊዜው ሁሉ ገጽሐት ድንግል የምትሆን አምላክን የወለደች ማርያም»²¹ ብለዋታል። በመሆኑም «በሐሳብሽ ድንግል ነሽ በሥጋሽም ድንግል ነሽ» የተባሉት ቃላት የተወሰዱት ከመጽሐፍ ቅዱስ መሆኑን ማስተዋል ያስፈልጋል (ሉቃ. ፩፥፳፮፤ ማቴ. ፩፥፳፫)።

፩.፫ እመ እግዚአብሔር ጸባዖት ሰላም ለኪ

እመቤታችንን «የእሸናፊ የእግዚአብሔር እናት ሰላምታ ይገባላል» በማለት ስናመሰግናት መነሻችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ነቢዩ እግዚአብሔር ሊሳይያስ የልጁን ኃያልነት ወይም አሸናፊነት ሲመሰክር «ሕፃን ተወልዶልናልና ወንድ ልጄም ተሰጥቶልና፤ አለቅነትም በጫን ቃው ላይ ይሆናል፤ በሙም ድንት መካር ኃያል አምላክ የዘላለም አባት

21. ማቴ. ፲፱፡፲፯
22. ማቴ. ፲፱፡፲፱

የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል» ብሏል (ሊባ. ፱፥፳፮)። ነቢዩ «አለቅ ነት በጫንቃው የሆነ፤ ኃያል አምላክ፤ የዘላለም አባት የሰላም አለቃ ብሎ የጠራውን አምላክ የወለደች ማን ነች? እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ናት። የድንግል ማርያምን እመ እግዚአብሔርነት /የእግዚአብሔር እናትነት/ የሰንቆረው ኢዲስ ቅጽስ ቅዱስ ቴዎዶሶስ ሲመሰክር «በድንግልና ሳለች ከእርሷው ተወልዶ፤ ድንግል ማርያምን እናቴ አላት»²¹ ብሏል። የእስክንድርያ ኢዲስቆጶስ አባ መቃርስ በበኩሉ «ከማይመረመር ልደቱም በኋላ ማጎተመ ድንግልናዋ አልተለ ወጠም፤ ስለዚህ ወላደት አምላክ እንደሆነች አመንን»²² ብሏል። ቅድስት ኤልሳቤጥም የጌታዬ እናቴ ወደ እኔ ትመጧ ዘንድ እኔ ምንድን ነኝ» ማለቷ (ሉቃ. ፩፥፵፫) ቅድስት ድንግል ማርያምን «እመ እግዚአብሔር ጸባዖት የእሸናፊ የእግዚአብሔር እናት ሰላምታ ይገባላል» ለማለታችን አስረጃችን ነው። ከዚህ የሚበልጡ ስፍር ቀጥር የሌላቸው የቅዱሳት መጻሕፍትን ምስክርነትም አለን።

፩.፬ ቡርክት አንቲ እም አንስት ወቡሩክ ፍሬ ከርሥኪ

እመቤታችንን «ከሴቶች ተለይተሽ አንቺ የተባረክ ነሽ፤ የማገፀንሽ ፍሬ የተባረክ ነው» ብለን ስናመሰግን ጥቅሱን ሙሉ በሙሉ ከሰጽሐፍ ቅዱስ ወሰደን ነው። ስለዚህ የምስጋና ቃል መነሻችን «መልአኩም ወደ እርሰዋ ገብቶ፤ ደስ ይበልሽ ጸጋ የሞላብሽ ሆይ ጌታ ከአንቺ ጋር ነው አንቺ ከሴቶች ተለይተሽ የተባረክሽ ነሽ» አላት /ሉቃ. ፩፥፳፮/። የሚለው እና ቅድስት ኤልሳቤጥ «አንቺ ከሴቶች ተለይተሽ የተባረክሽ ነሽ የማገፀንሽም ፍሬ የተባረክ ነው» /ሉቃ. ፩፥፵፯/ የሚለው ቃል ወንጌል ነው። ይህንን የምስጋና ቃል መቃወም መጽሐፍ ቅዱስን መቃወም ነው።

21. ማቴ. ፲፱፡፲፯
22. ማቴ. ፲፱፡፲፱

ጌጅ ተፈሥሐ ፍሥሐት እ ምልእተ ጸጋ እግዚአብሔር ምስሌኪ

«ጸጋን የተመላሽ ሆይ ደስ ይበልሽ እግዚአብሔር ከአንቺ ጋር ነውና» የሚለው ክፍለ ጸሎት አስቀድመን አንደ ገለጽነው «ደስ ይበልሽ ጸጋ የሞላብሽ ሆይ ጌታ ከአንቺ ጋር ነው» ከሚለው የተወሰደ ነው /ሉቃ. ፩፥፳፰/። ይህንን የቅዱስ መጽሐፍ ሐሳብ መነሻ በማድረግ አንደ መልእክት ቅዱስ ገብርኤል በእግዚአብሔር የተመረጡ ወንጌልን የሰበኩ ሐዋርያውያን አበው እመቤታችን የደስታችን መገኛ የሐዘነችን መጽናኛ መሆኗን ሲመሰክሩ «እኔ ሐዋርያው የሆንኩ ወንጌልን የማስተ ምርላት የጌታዬ እናቱ ማርያም ሆይ ደስ ይበልሽ ከተወለደ በኋላ ማግተሙ ድንግልናሽን ያለ መለወጥ የጠየቀውን አማካኝነት የወለድሽው ማርያም ሆይ ደስ ይበልሽ»⁷³ ብለዋል። ሊቀ ቅዱስ ኤፍሬም ጌታ በቤተልሔም በከብቶች በረት ሲወለድ መላእክት ያቀረቡትን የደስታ ዝማሬ መነሻ በማድረግ «የመላእክት ደስታቸው የሚሆን ጌታን የወለድሽው ደስ ይበልሽ»⁷⁴ በማለት አመሰግኗታል። ኢትዮጵያዊው ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ በበኩሉ «ተፈሥሐ እ ሙዝ ፍስሐ የተድሳና ደስታ መፍሰሻ ሆይ ደስ ይበልሽ»⁷⁵ ብሏል። መናፍቁ ጸሐፊ ግን በእግዚአብሔር መላእክት ደስ ይበልሽ የሚል «የምስጋና ቃል ለድንግል ማርያም አልቀረበላትም» በማለት ይከራከራል። ይህ ክርክር በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት እና በትምህርት ከአበው ሐዋርያት በቅዱስ ሉቃስ የተጻፈውን ወንጌል መካድ ነው። መልእክት ቅዱስ ገብርኤል ወደ ሰዎች ሲላክ የመጀመሪያው አይደለም፤ ለምሳሌ በብሉይ ኪዳን ነቢዩ ዳንኤልን ሲያነጋግረው ነቢዩ ደንግጦ ከምድር ላይ መደፋቱን ሲመሰክር «... ሲናገረኝም ደግሞ በምድር ላይ በግምባሬ ተደፋሁ። እርሱም ዳስሰኝ ቁጭ አድርጎ አቆመኝ» ብሏል /ዳን. ፲፥፲፭-፲፱/። ነቢዩ ዳንኤል ጥበብንና ማስተዋልን የተመላ ነቢይ ነው። ነገር ግን መልእክት ራእዩን ሲገልጥለት ዳንኤል ከፍርሐት የተነሣ በግንባሩ ከመደፋቱ

73. ዘጋ. 107።
 74. ቅዱስ ኤፍሬም ወላዴ ማርያም ስለላሰ።
 75. አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ፤ መጽሐፈ ሰማዒት። ገጽ 88።

ውጪ ያቀረበለት ሰማዒትና ምስጋና የለም። የድንግል ማርያምና የመልእክትን የብሥራት ሁኔታ በንመለከት ግን ለድንግል ማርያም የተለየ ምስጋና ክብር አቅርቦላታል። «ጸጋ የመላብሽ ሆይ ደስ ይበልሽ» ብሏል። ከዚህ በላይ ምን ምስጋና ምን ክብር አለ?

መናፍቃን የመልእክት ምስጋና ማቅረብ በቅዱስ መጽሐፍ ኃይል ስለተጻፈ ሳይወዱ ቢቀበሉትም ወደ ድንግል ማርያም የተላከው መልእክት አንድ ሲሆን «ለምን ይዌድሰዋ መላእክት፤ መላእክት ማርያምን ያመሰግኗታል» ለምን ይባላል? ብለው ደካማ መከራከሪያ ያቀርባሉ። ለዚህ ክርክራቸው ኢትዮጵያዊው ሊቀ ቅዱስ ያፌድ አንቀጽ ብርሃን በተባለ መጽሐፍ መልስ ሲሰጥ «ኪናቤልና ቡራፌል በሰማያት ባለው ምስጋናቸው ወይም ከቀድሞ ምስጋናቸው ወገን ባልሆነ በሌላ /በአዲስ/ ምስጋና አመሰግኑሽ»⁷⁶ ብሏል። መልእክት ቅዱስ ገብርኤል ቅዱስ ሉቃስ እንደጻፈለን ከድንግል ፊት ቀርቦ «ደስ ይበልሽ ጸጋ የሞላብሽ ሆይ ጌታ ከአንቺ ጋር ነው አንቺ ከሌላች መካከል የተባረከሽ ነሽ» /ሉቃ. ፩፥፳፰/ ማለቱን ከተቀበልን የሚያመሰግኗትን መላእክት ብዛት አንድና ከአንድ በላይ መሆን ለክርክር የሚቀርብ ጉዳይ አይደለም። ቅዱስ ገብርኤል መላእክት ሊያደርጉት ስለሚገባው መልካም ነገር አርአያ ነው። ቅዱስ ያፌድም በቅዱሳን መላእክት እንደምትመሰግን ከመሰከሪ መልካም ነገርን መልሶ መላልሶ ማድረግ መንፈስ ቅዱስ ያደረባቸው ፍጡራን መገለጫ ነው። ለምሳሌ ከቅዱሳት መጻሕፍት እግዚአብሔርን በዝማሬ ካመሰገኑ ሰዎች መካከል አንዱ ቅዱስ ጸዊት ነው። የዚህን ቅዱስ ደገኛ ተማዘር መድኃኒት ያስመሰግናል እንጂ አያስወ ነጅልም። መላእክት እንደ ቅዱስ ገብርኤል ድንግልን ያመሰግናቷል መባሉ ተገቢና ሁለትም ሊያሳምን የሚችል እውነት ነው እንጂ በሰንካላ መከራ ከሪያ የሚሸፈን አይደለም። ደግሞስ ቁፍራ ከአለቃው መቶ ተለይቶ ያውቃል? እግዚአብሔር ባለበት መላእክት መላእክት ባለበት እግዚአብሔር አለ፤ ሊቀ መላእክት ቅዱስ ገብርኤል ባለበት ስፍራ አለላፋት መላእክቱ መኖራቸው ተዘንግቶአቸው ይሆንን? ነገሩ አውቆ የተኛ ቢቀስ ትሰት አይሰማም አይነት ነገር ሆኖባቸው ነው።

76. ቅዱስ ያፌድ፤ አንቀጽ ብርሃን።

፩፡፮ ጸልይ ወሰዓሊ ለነ ምሕረተ ንዝ ፍቁር ወልድኪ
ኢየሱስ ክርስቶስ ከመ ይሥረይ ለነ ኃጣውኢን

በሰላመ ገብርኤል ተብሎ የተሰየመው የምልጃ ጸሎት የመጨረሻው ክፍል «ከተወዳጁ ልጅሽ ከኢየሱስ ክርስቶስ ዘንድ ይቅርታንና ምሕረትን ለምኝልን /ጸልይልን/ የሚለው ነው። በዚህ የምልጃ ጸሎት ውስጥ የድንግል ማርያም ድርሻ እና የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነት እና ይቅር ባይነት በግልጽ ተቀምጧል። የእመቤታችን ድርሻ በቃና ዘግላ ለንዳደረገችው ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ይቅርታና ምሕረትንም መለመን ወይም መጸለይ ነው። የጌታችን የአምላክነት ድርሻ ምሕረትና ይቅርታን ማድረግ ነው። ከላይ የተገለጸው «ከተወዳጁ ልጅሽ ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ዘንድ ይቅርታንና ምሕረትን ለምኝልን» የሚለው ሐሳብ በእመቤታችን በቅድስት ድንግል ማርያም ላይ የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ያላትን ጽኑ እምነት የሚያንጸባርቅ ነው። ይህ በፍጹም ተአምኖ የተገለጸው የቤተ ክርስቲያናችን አቋም ነው ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በስሙ ደቀ መዛሙርቱ ማንኛውንም ነገር ቢጠይቁ ለንደሚፈጽምላቸው ቃል ሲገባላቸው «አብ በሰሜ የም ትለምኑትን ሁሉ ይሰጣችኋል። እስከ አሁን በሰሜ ምንም አልለመና ችሁም ደስታችሁ ፍጹም እንዲሁ ለምኑ ትቀበሉማላችሁ» ብሏል ዮሐ. 14፡26-28። ጌታችን ለንደዚህ ካለ በየትኛው መንገድ ነው ኅተወዳጁ ልጅሽ ዘንድ ይቅርታና ምሕረትን ያደርግልን ዘንድ ለምኝልን» ማለት የክርስቶስ ተቃዋሚ የሚያደርገውን ይልቁም ቃሉን በአግባቡ መፈጸም ያሳያል ለንጂ። በዚህ የምልጃ ጸሎት ላይ ምእመናን ድንግል ማርያምን «ጸልይልን» ይሏታል ስሐተቱ የቱ ላይ ነው? ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለንጂን ወደታች ዝቅ ብሎ የተሰሉንቁ ሰዎች ጸሎት በአገልግሎቱ ለንዱ ረዳው በማመን «ወንድሞች ሆይ ስለ እኛ ጸልዩ» ብሏል 1፡16 ተሰ. ፪፡፳፭። ሐዋርያው የተሰሉንቁን ምእመናን «ጸልይልን» ካለ ድንግል ማርያምን «ከተወዳጅ ልጅሽ ይቅርታ እንዲያደርግልን ለምኝልን» ማለት

ለንዴት የክርስቶስ ተቃዋሚ ያደርጋል? በመናፍቃን የተገለጸው የቤተ ክርስቲያናችን አስተምህሮ እነርሱ «ክርስቶስን አማላጅ» ሲሉ የሚያ ጸባረቁትን የተሳሳተ ሐሳብ በሰሚደመስሰ አስቀድሞ ማጠር እጅግ የክር ስቶስ ተቃዋሚ መሆን ነው አስብሎታል። እውነታው ግን የክርስቶስ ተቃዋሚ መሆን ሳይሆን የክርስቶስ አክባሪ መሆናችንን ያሳያል።

በእጠቃላይ ከላይ የተገለጸው ሐሳብ የኢየሱስ ክርስቶስን ተማላ ጅነት የድንግል ማርያምን አማላጅነት በሰሚያስረዳ «ሰዓሊ ወጸልዬ ለነ ንዝ ፍቁር ወልድኪ» ከሚለው ቃል ጋር በማነጻጸር ማየት ያስፈልጋል። «ብስ ላመ ገብርኤል መልእክ» በሚል ርእስ በሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን የተቀመረው የምልጃ ጸሎት መናፍቃን ለንዳጣባሉት ሳይሆን በመ ጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ለንባብያን ለንደማይስቱት ተስፋ አደርጋለሁ።

፩፡፯ በቅዱሳን ስም የሚደረግ የምልጃ ጸሎት

መናፍቃን እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ጨምሮ በቅዱሳን ስም የሚደረግ ጸሎትና ምልጃን ሲቃወሙ «ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ጸሎት መመሪያ ስለሰጠኝ ክርስቶስ ካስተማረው ጋር በሰሚጣረስ፣ ከታሪክ ለንጻር ሲመዘን ቅሰጣ ስለሆነ የጸሎት ሃሳቶች ሰጠደረጉ እና የእነጋዢ ለዛ እውነት ሰጠላቸውና አያያዬ ስለሆነ» ሌሎች ጸሎቶች ለንደማያስፈልጉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት ለንደሌለ አስመ ስለው ያቀርባሉ። በቅዱሳን ስም የሚደረግ የምልጃ ጸሎት፣ ምጽዋት፣ በነ ተግባራችን ክርስቲያናችንን ሊቀበሉላቸው የሚገባቸው መንፈሳዊ ተግባራት መናፍቃን ከሚያስቡት በተቃራኒ ያለ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆና ቸውንም የሚስያረዱ ዋና ዋና አሰራሮች ለንመለከታለን።

፩፡፩፩ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ

«የክርስቶስን እና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እርሱን አምነው የተኮሱሉ ደቀ መዛሙራት ከብሮ ሲገልጥ «እናንተን የሚቀበል እኔን ይቀበላል፣ ዘላለማዊ ግብይት ስም የሚቀበል የእኔን ቀን ይኖራል። ጸድቅንም

፪.፭ ስለ እመቤታችን ክብር የሚያውቁ የጸሎት መጻሕፍት

በእመቤታችን ስም ተደርሰው «የእግዚአብሔርን ቸርነት የሚገልጡ ውዳሴ ማርያም ቅዳሴ ማርያም፤ መልክአ ማርያም፤ አንቀጸ ብርሃን፤ ይዌድስዋ መላእክት፤ አርጋናን፤ መልክአ ኪዳነ ምሕረት መልክአ ኤደም እና የሰኔ ጎልጎታ የመሳሰሉትን የጸሎት መጻሕፍትን የአነጋገር ለዛ የሚታ ይባቸው መሠረታቸው እውነት መጽሐፍ ቅዱስ ስለሆነ የእግዚአብሔር ቸርነት የእመቤታችንን የተትረፈረፈ ጸጋ የሚገልጡ ስለሆነ የክርስቲያኖችን ዘላለማዊ ተስፋ የሚያሳዩ ስለሆነ ዲያቢሎስ ይህንን ንባብ ገልብጦ ከሚያስነብባቸው ወገኖች ውጭ ያሉ ክርስቲያኖች ለጸሎት ይጠቀሙባቸዋል፤ በረድኤትም ይጎበኛሉ ይኸንን የሚያውቁት ደግሞ ከበረከቱ እየተካፈሉ ያሉ በሥጋም በነፍስም ተጠቃሚዎች የሆኑ ክርስቲያኖች እንጂ፤ በትእቢት የተነፋና አንዳችም የማያውቁ የዲያቢሎስ ተላላኪዎች መናፍቃን አይደሉም፡፡ የጸሎት መጻሕፍቱም ከሚታወቁባቸው ባሕርያት መካከል ፡-

፪.፭.፩ የአነጋገር ለዛና እውነት አላቸው

የአነጋገር ለዛ በቃላት ምጣኔ፤ በሚያስተላልፈው ምስጢር፤ እውነትን በመግለጽና የታመቀ ሐሳብን ከማስተላለፍ ይጀምራል፡፡ በእመቤታችን ስም የተዘጋጁ የውዳሴ መጻሕፍት በአብዛኛው የግጥምነት ባሕርይ አላቸው፡፡ በአጭር አርኪ ወይም ግጥም ሰፊ መልእክት የማስተላለፍ ብቃት አላቸው፡፡ ውዳሴዎቿ ነገረ እግዚአብሔርን /እግዚአብሔር ወደ ሰዎች ያደረገውን አምላካዊ ጉዞ/ ያስረዳሉ፡፡ እያንዳንዳቸው በራሳቸው ቢተረጎሙና ቢብራሩ ሰፊ የሆነ የነገረ መለኮት ሰውቀት ያስጨብጣሉ፡፡ ከዚህ አንጻር ጊዜና ሁኔታ ሲፈቅድ መንፈሳዊነትን ከሊቅነት ጋር ገንዘብ ያደረጉ ሊቃውንት የደረሱትን የእመቤታችን ውዳሴ የምንተነትንበት ወቅትና ጊዜ እንደሚኖር ባለሙሉ ተስፋ ነኝ፡፡ ነገር ግን አሁን ለግንዛቤ እንዲረዳን የእመቤታችን ውዳሴዎች ተበፍሮና ቀነገሮ የሚያልቅ ለዛና እውነት እንዳላቸው የተወሰኑ አብነቶችን አንመልከት፡፡

ፈቀደ እግዚእ ያግባዝ ለአዳም ገዛነት ወትሰዘ ልብ ወያሣብኦ ንዘ ዘትካት መንበሩ ሰዓሊ ለነ ቅድስት ትርጉም ጌታ ያዘነ የተሰዘ አዳምን ወደ ቀደመ ቦታው ይመልሰው ዘንድ ወደደ፤ ቅድስት ሆይ ለምኝልን፡፡

ይህ የውዳሴ ማርያም የመጀመሪያ የጸሎት ክፍል ነው፡፡ መናፍቃን፤ የነቀጅቸው ከላይ የተገለጸውን ዓይነት ቃለ እግዚአብሔርን ነው፡፡ ውዳሴ ማርያም በአጭር ዐረፍተ ነገር ለዛ ባለው አቀራረብ እግዚአብሔር ወደ ሰዎች ያደረገውን አምላካዊ ጉዞ ያሳያል፡፡ ቸርነቱን ይገልጻል፡፡ የእግዚአብሔርን ክብር ከፍ ያደርጋል፡፡ ከላይ ያየነው ሁሉ ስለ ማርያም የሚናገሩ አዋልድ መጻሕፍት ከእመቤታችን ይልቅ የእግዚአብሔርን ክብር ያስበልጣሉ፡፡ እርሷን ስለማምለክ የሚያሳዩ ናቸው ብሎ ማሰብ የአምልኮን ትርጉም አለመረዳት ነው ፡፡ መናፍቃን ይህንን ሁኔታ ያጠናክራልናል ያሉትን የእመቤታችንን የምስጋና ክፍል ወስደው ለነፋቂነቸው እንዲመቻቸው አድርገው አስተምጠዋል ፡፡ እንዲሁም ይላሉ ከእግዚአብሔር ባልተናነሰ መልኩ ስትመለከና ስትመሰገን የሚያሳዩ ጥቂት ክፍሎችን በመገረም እስኪ እንመልከት በማለት ያቀርባሉ «ለአብ ምስጋና ይገባል፤ ለወልድ ምስጋና ይገባል፤ ለመንፈስ ቅዱስም ምስጋና ይገባል» «ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስም ምስጋና ይገባል ለእመቤታችን ለቅድስት ድንግልም ምስጋና ይገባል የሚለውን ከወሰዱ በኋላ በምስቅነቱ ርባኤ የሌለበትን አምላክ አራተኛ ጨምረን የምናመልክ በማስመሰል አደናገረዋል፡፡

ይህ ግን መጽሐፍ ቅዱሳዊ እንጂ ልብ ወለድ አለመሆኑን እንመልከት፡፡ እስራኤል ዘሥጋ ከአራት መቶ ሠላሳ ዓመት ጽኑ አገዛዝ በኋላ በሙሴ አማካኝነት ከባርነት ቀነበር ተላቀቀ ፡፡ የኤርትራ ባሕር ተከፍሎ እስራኤል በደረቅ ሲሻገሩ ግብጻውያንን ግን ባሕር ከደናቸው ፡፡ ይህን ሁኔታ ተከትሎ የተከሰተውን መጽሐፍ ቅዱስ ሲናገር «እስራኤላውያን እግዚአብሔር በግብጻውያን ላይ ያደረገውን ታላቂቱን እጅ ዐዩ ሕዝቡም እግዚአብሔርን ፈሩ በእግዚአብሔርም በባሪያውም

81. ቅዱስ ኢፍሬም፤ ውዳሴ ማርያም ዘጠና፡፡

በሙሴም አመኑ /ዘጸ ፲፬፥፱/ ተብሎ ተጽፏል። እግዚአብሔርን በአምላክነቱ ሙሴንም በአማላጅነቱ አወቁት ማለት እንጂ ሙሴን አራተኛ አድርገው ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከሉት ብሎ የሚያምን ወገን ቢኖር የጥቅስ ፈረስን የሚጋልበው የመናፍቃን ወገን እንጂ ሌላ ግን ሊሆን ይችላል?

መናፍቃን ቀደም ብለው ይሄንን ሐሳብ አንሥተው መልስ ተስጥ ተብታል። አበው ሲተርቱ «የደንቆሮ ልቅሶ መልሶ መላልሶ» እንዲሉ ዳግመኛ ይህን ሐሳብ ይዘው ለምን አለቀሱ? በድንቁርና ሐሰትን በመደጋገም እውነት ለማስመሰል ነው። ሐሰት ቢከመር እውነት አይሆንም። አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ ስለ አርዮስ ማንነት ሲናገር «አርዮስ በዲቁናው ክሕደትን አብቅሎ በ«ትስናው» የጋጠአት እሾነን አፈራ»⁸² ብሏል። የኦፋቂ መጽሐፍ ጸሐፊት «ማርያም ወላዲተ አምላክ አትባልም፤ የሚሉ ክህደትን አብቅለው አሁን ደግሞ ከአብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ እኩል ምስጋና የምትቀበል የሥላሴ ፬ኛ /አራተኛ/ አካል ናት» በማለት የጋጠአት እሾህን አፍርተዋል። ምክንያቱም ቤተ ክርስቲያን እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን መትሐተ ፈጣሪ መልዕልተ ፍጡራን ትላለች እንጂ፤ የሥላሴ አራተኛ አካል አትልም። ይህን ጸያፍ ኦፋቂ የመጣው ከመናፍቃን ወገኖች ነው። «ለአብ ምስጋና ይገባል ለወልድም ምስጋና ይገባል ለመንፈስ ቅዱስም ምስጋና ይገባል» በሚለው የዘወትር ጸሎት እመቤታችን የሥላሴ አራተኛ አካል ሆና አልቀረ በችም። «ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ሦስት ጊዜ ምስጋና ይገባል» ስንል በባሕርይ አምላክነታቸው ነው። ለእመቤታችን ግን አምላክን መውለዷን በመግለጽ «አምላክን ለወለደች ለእመቤታችን ድንግል ማርያም ምስጋና ይገባል» እንላለን። ይኸውም በቅዱስ ወንጌል «ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ የመሰግኑኛል» (ሉቃ. ፩፥፵፱) በትል እንደተናገረች አምላክን በመውለዷ የሚቀርብላት የጸጋ ምስጋና እንጂ ከሦስቱ አካል እኩል የባሕርይ ምስጋና አይቀርብላትም። መናፍቃን የሚያቀንቅኑት ሐሳብ ግን ከሥላሴ እኩል ምስጋና የሚቀርብላት «የሥላሴ

82. አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ መጽሐፈ ምስጢር። /አዲስ አበባ/ ፳፻፡፡

አራተኛ አካል» የሚል አዲስ ኦፋቂ ነው። ሥላሴ በሦስትነት ጸንተው የሚኖሩ የማይጨመርባቸው የማይቀነሱባቸው በስም በአካል ሦስት ሊሆኑ በባሕርይ በእግዚ በሥልጣን አንድ አምላክ ብለን የምንገነዘባቸውና የምናመልካቸው ናቸውና።

፩.፭.፪ ከምሥጋና ሥርዐት የወጡ አይደሉም

በጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እና በድንግል ማርያም ስም የተዘጋጁ መልክእ መልክእ ደራሲዎች «እመቤታችን ከጌታ ልደት እስከ ስቅለት ድረስ ከእርሱ ጋር በመሰደድ ከሀገር ወደ ሀገር በመንከራተት በአይሁድ እጅ ሕማማተ መስቀልን ሲቀበል የተሳተፈችውን ጸዋትወ መከራ ምእመናን እንዲያስታውሱት አስተምረዋል። ይህንን ሠናይ አስተምህሮ በመልክእ መልክእ ላይ ከፍተኛ ጥናትና ምርምር ያደረጉ ተመራማሪዎች አስቀድመን የገለጥነውን እውነታ አገልግተው አሳይተዋል። የመናፍቃን ሐሳብ ሲጠቃለል መልክእ መልክች አበው ያሳስተማሩት ጊዜ አመጣሽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆኑ እጸያፊ ሥነ ጽሑፍ እንጂ ጸሎት አይደለም» የሚሉ ነው።

፩.፭.፫ መልክእ መልክእ

በቅድሚያ «በመልክእ መልክእ» ላይ ጥናት ያደረጉ ሰዎች መልክእ መልክእን «አበው ያሳስተማሩት ጊዜ አመጣሽ» ድርሰት ነው አላሉም። ከሀገራችን ሊቃውንት እስከ ውጪ ሀገር ምሁራን ስለ መልክእ የሰጡትን ትርጓሜና ማብራሪያ እንመልከት። አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ /፲፱፻፳፥፳፻፱/ ስለመልክእ መልክእ ሲያብራሩ «መልክእ የድርሰት ስም፤ የመልክእ ውሳኔና መዝሙር፤ ከራስ ጠጉር እስከ እግር ጥፍር የሚቆጥር» ይሉታል። ሆኖም ያደገው ምሁር አሊክሳንደር ፌሬንክ /1985፣ 283/ መልክእን ሲፈታው «የባለ መልክኡን የተለየ የሰውነት አካላት በአብዛኛው ከራስ ጀምሮ እስከ እግር ድረስ የሚያመሰግን ገላጭ ግጥም ነው» ይላል። ይህ የፌሬንክ ፍቺም ከላይ ከተጠቀሰው የቤተ ክርስቲያን ሊቅ ሐሳብ ጋር ተመሳሳይ ነው። ፌሬንክ መልክእ

የሚጀምረው ከራስ ነው በማለት ስምንና ጸገርን ሳይጠቅስ አልፏል። ሌላው ሀርደን /1926:29/ የተባለ ምዕራ መልክአ የእያንዳንዱን ትዳብ የሰውነት አካል እየዘረዘረ በአንጻንድ አርቤ የሚመሰገንበት መዝሙር ነው» ይላል። በለዚህ መልክአ ግለት የባለመልኩን የሰውነት አካልና ወይም ሌሎች ነገሮችን በማመስገን ምሕረትን የሚለምን ባለብዙ አርቤዎች የምስጋና ግጥም ነው። መልክአ መልክአ በትክክል መድረስ የተጀመረበት ዘመን አይታወቅም።፡፡ ምክንያቱም የመልክአ መልክአ ደራሲዎች በጽፋላቸው ብራናዎች ላይ የጽፋበትን ዘመን ስለማይገልጡ ነው ምክንያታቸውም ውዳሴ ከንቱን ለመሸሸ ነው።

ከላይ የተመለከትናቸው የሀገር ውስጥ እና የውጭ ሀገር ተመራማሪዎች «መልክአ መልክእን» የባለመልክኡን የሰውነት አካልና ሌሎች ነገሮች በማመስገን ምሕረትን የሚለምን ባለብዙ አርቲዎች ግጥም አሉ እንጂ «በቤተ ክርስቲያኒቱ አስተምህሮ ያልነበሩ አበው ያላቡተማሩት ጊዜ አመጣሽ ድርሰት ነው።» አላሉም። መናፍቃን መልክአ መልክእን «መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ በተለይም ይህ ዓይነት ምስጋና እንኳንስ ለማርያም ለክርስቶስ እንኳን ቢሆን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም» ይላሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ለኢየሱስ ክርስቶስ የሰውነቱ ከፍላ በላምታ ማቅረብ ይቅርና እግሮቹ በቆመበት ስፍራ መስገድ እንደሚገባ ይናገራል «ወንበግድ ውስተ መኮን ህብ ቆመ እግረ እግዚእነ፤ የጌታ እግር በቆመበት ሥፍራ እንሰግዳለን» (መዝ. ፲፱፩+፩) ይላሉ። ቅዱስ ዳዊት በእመቤታችን ፊት እንደሚግለሉ ሲመላክር «ምድር ባላጠነች አጎዛብ በፊትሽ ይማልላሉ» ብሏል /መዝ. ፱፩+፲፪። የመልክአ ማርያም ደራሲ በበኩሉ፤

በሰላም ለገጽኪ ዘጥቀ ይልኝ እምበኝ ከዋክብት ወወርህ
ወእምበኝ ፀሐይ መብርሂ ግርያም ድንግል ፍናዋትየ
ሠርሂ በመፃልተ መበሊሊት ኢይርከበኒ ጸናሐ
መሥግርተ አበሳ ዘይጠፍር ወገበ ይድሂ

ትርጉሙ ከዐሐይ ከወረራቃ ከከዋክላት እጅግ
አንፀባራቂ ለሆነ ለፈትሽ ሰላምታ ይገባል።

ድንግል ማርያም ሆይ የመገቢያ መጠራጫን
ጎዳና ጥረገልን በመፍላትና በሌሊት ከሚያ
ሸምቅ ወጥመዱን አጥምዶ ጉድጓዱን ቆፍሮ
ይጠብቀኛል፡፡⁴ ይላል

በሌላ በኩል በመጽሐፍ ቅዱስ በጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት የተደነቀች «አንዲት ሴት ድምፅዋን ከፍ አድርጋ የተሸከመችህ ማገፍን የጠባሃቸው ጡቶች ብዙዓን ናቸው። ብላለች (ሉቃ. ፲፩፡፳፮)። በእርግጥም ጌታችን የከተመበት ማገፍንና የጠባቸው ጡቶች ብዙዓን ናቸው። መፍፍቃን «እንዲህ ዓይነት ምስጋና እንኳንስ ለማርያም ለክርስቶስ እንኳን በሆነ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም» ማለታቸው ይታወቃል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ከግለሰቦች ሐሳብ በተቃራኒ እንኳን ለክርስቶስ የሰውነት ክፍል ሰላምታ ማቅረብ ይቅርና የእርሱን ፊት ያዩ ዐይኖች የእርሱን ትምህርት የሰሙ ጆሮዎች ሳይቀር ንዑዳንና ከቡራን መሆኖቸውን ሲመሰክር «የእናንተ ግን ዓይኖቻችሁ ስለሚያዩ ጆሮዎቻችሁም ስለሚሰሙ ብዙዓን ናቸው» ብሏል (ማቴ. ፲፫፡፲፩)። የክርስቶስን ፊት ያዩ ዐይኖች እና ትምህርት የሰሙ ጆሮዎች ብዙዓን ከተባሉ ወይም ከተመሰገኑ ክርስቶስን ለተሸከመው ማገፍን ለታቀፉ ከንዶች ሰላምታ ማቅረብ በምንም ዓይነት መመዘኛ ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ውጪ አይሆንም። ጌታችን «ዐይኖቻችሁ ስለሚያዩ ጆሮቻችሁም ስለሚሰሙ ብዙዓን ናቸው» ብሏል። ስለዚህ በመልክአ መልክአ ድርሰት ጌታችንን፣ ቅዱሳንን ቅዱሳት መከናትን እና ቅድስት ድንግል ማርያምን ማመስገን ተገቢ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮም ነው።

መኖሪታን ከዚህ በተጨማሪ ጌታ የድንግል ማርያምን ሥጋ ለብላ ለው በሆነ ጊዜ በእናቱ በኩል የተደረገለትን ክብካቤ ሲሸፍኑ «ድንግል ማርያም በአጸደ ነፍስ በላይ ባላችበት ስፍራ እንደ ምድራዊ ሥጋ አካል ጥፍሯ ዕለት ዕለት እያድግም። ጡቶቿ ወተት እያፈለቀም፤ አንጀቶቿ በሐክን እደቃጠሉም ተረከቡቿም ድጥ እያድግቸውም አገርቷም ማማ የላቸውም» ብለዋል። ስለምን ዘለው ወደ እወደ ነፍስ ሥርዐት ሔዱ?

የማያምኑበትን የአጸደ ነፍስ ጉዳይ የሚያነሡት በምድር ላይ የተደረገውን ለመሸፈን ነው። የድርሰቱ ዐውድ ግን እነሱ ከሚታዩት በተቃራኒ ነው። በመልክእ ማርያም የቀረቡት አርኬዎች የሚያዘክሩት እምነት ሰው በሆነ ጊዜ የነበረውን እና እመቤታችን በዚህ ዓለም ሳላች ያለፈች በትን የመከራ ሕይወትና አካላዊ ሁኔታ እንጂ እነርሱ መልክእ መልክ እን ለማምታት ካቀረቡት የአጸደ ነፍስ ሥርዐት ጋር አይዛመድም። እመቤታችንን ለማጥላላት ብለው ያቀረቡት ጽሑፍ ይልቁንም እመቤታችን /ኃይለ አርያማዊት/ ከሰማይ የወረደች ልዩ ፍጡር ናት፤ ለሚሉ ወገኖች መልስ ይሰጣል። እንዲያውም አሁን እርሷ የአጸደ ነፍስ ቆይታዋን ፈጽማ በመንግሥተ ሰማያት እንደምትገኝ የቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ያስረዳል። ስለዚህ መናፍቃን የድንግል ማርያምን አካላዊ ሁኔታ ከአጸደ ነፍስ ሁኔታ ጋር አንድ አድርገው ያቀረቡት ለማምታት ነው።

እመቤታችን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ሐሊበ ድንግልናዋን ያድንግልና ወተቷን/ እያመዘች ማሳደጓን ስለመሸፈን የሐዲብት ምዕራፍ ረጅም ነው ። «ጡቶቿ ወተት አያፈልቁም» ብለዋል። እርሷን ለመረጠ እምነት ክብር ይገባውና የመልክእ ማርያም ደራሲ እንደጻፈው «ጡቶቿ በእምነት አፍ ውስጥ የድንግልናዋን ወተት አመንጭተዋል» ድንግል ማርያም የልጇን ፀዋት መከራ በመመልከቷ እንደ ማንኛውም እናት መራራ ሐዘን ተሰምቷታል። ይህንን ሐዘኗን የመልክእ ማርያም ደራሲ ሲያጠቃ «እመቤቱ ማርያም ሆይ ልጅሽ በቀራንዮ ተሰቅሎ በዋለ ጊዜ በእሳት ሐዘን ለተቃጠለው አንጀትሽ ሰላምታ ይገባል»። ብሏል። የነፋቄ መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ ይህን እውነታ ሲክድ «አንጀቶቿም በሐዘን አይቃጠሉም /አልተቃጠሉም/ ማለቱ ይታወቃል። በመልክእ ማርያም እመቤታችን በግብጽ በረሐ ከጌታ ጋር የተቀበለችው ጸዋት መከራ ሲያዘክር «እመቤቱ ማርያም ሆይ ብዙ መከራ ላገኛቸው ጫማዎችሽ ሰላምታ ይገባል። ከነፍስ ገዳዮች ከሄሮድስ ወታደሮች ፍርቃት የተሣገረ ያለ ጫማ በእሾህና በበረሐ ረጂጫ ላይ ተገዝዋልና» ይላል። «አረጋዊው ስምያንም እመቤታችን የማደርሰባትን መሪር ሐዘን ሲተነብይ «በአንኚም

85. ዝኒ ኮግሁ እርኬ ሃያ ስምንት።

በሕይወትሽ ሰይፍ ያልፋል» ብሎ መናገሩ ይታወቃል (ሉቃ. ፪፥፴፱)። የመልክእ ማርያም ጸሐፊ ያንን የሰቆቃ የሐዘን ታሪክ ከላይ በተጠቀሰው እርኬ ገልጿል።

፩.፭.፫ ለሰው እርግማን እያበዙም

በወኑ በማርያም ማመን ይገባልን በሚል ርእስ የነፋቄ መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ በገጽ 97 ላይ በእመቤታችን ስም የተዘጋጁ መጻሕፍትን «እርግማን የሚያበዙ» በማለት ነቅቷል። መወረታዊው ጥያቄ ጸሐፊው በጠቅላላው መጻሕፍት የተወገዙ በሌላ አነጋገር የተረገሙት አነሣን ናቸው? የሚለው ነው። በተጠቀሱት መጻሕፍት ከሰዎች እንዲርቁ እንዲለዩ የተወገዙት አጋንንትን እና ማደሪያዎቻቸውን እንጂ ንጹሐን ሰዎችን አይደለም። እርኩሳን መናፍስት የሰውን ድክመት በመጠቀም ኃጢአትን ስለሚያሰሩ ተስፋ ስለሚያስቆርሱ የተወገዙና የተረገሙ ናቸው። ጌታችንም ስለ ሰይጣን በጸሎት መታሰር በምሳሌ ሲያስተምር «ሰው አስቀድሞ ኃይለኛውን ሳያስር ወደ ኃይለኛው ቤት ገዛቱ ሊገባው ይችላል እንዴ? ከዚያም ወዲያ ቤቱን ይበዛብዛል» ብሏል (ማቴ. ፲፪፥፳፱)። በዚህ የክርስቶስ ትምህርት ላይ ኃይለኛ የተባለው ሰይጣን ነው። የሰይጣን ማሠሪያ ሰንሰለት ደግሞ ጸሎት ነው። ጸሐፊው ሊቁ አባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ በመጽሐፈ እርጋኖን ድርሰቱ ሰይጣንን እና ክፉ ሰዎችን ለመቃወም የጸለዩትን ጸሎት ለሰው በማስመሰል ቆርጦ ለሰይጣን ጥበትና ሲቆም እንመልከት።

በዕብራይስጥ ማሪም የተባለች የተመረጠች እመቤቱ ድንግል ማርያም ሆይ አንኚም ደግሞ በጠላቶቿ አንገት የብረት ዛንጅር አግቢባቸው የመለከታቸውንም ድምፅ አክብሯቸው ደንቆሮም አድርገው። እርሳቸውንም በቀፍ በቅርጫት በእግር ብረት እሠራያቸው። በእግራቸው ወጥመድ በከገፈፈቸው ልጃም ባፍንጫቸው ጉፋን ላከባቸው ሊሐዱበት ወደ አልፋቶች መንገድ መልሻቸው በልቡናቸውም ፍርሃትን መንቀጥቀጥን ለሳድሬባቸው መሸበርንና መንቀጥቀጥንም ጨምረባቸው፤ እንደ ሲቶች ይሁኑ ከጽኑ ነፋስ ኃይለ የተነሣ ዛፍ ሲንቀሳቀስ ቅጠሉ እንዲረገፍ

እንዲበተን እንዲሁ ይሁኑ ባባር በቸነፈር እህልን በማጣት ቅበረያቸው። «

የአሉት አባቶች ከዘመድ ባዳ ከሀገር ምድረ በዳን መርጠው የሚኖሩ በመሆናቸው የዚህ ዓለም ተድላ ደስታ አያጓጓቸውም። በመሆኑም ሰይጣንን በማውገዝ እግዚአብሔርን በማመስገን ይኖራሉ። ከላይ በተጠቀሰው አርጋኖን የምንመለከተው ይሄንን ነው። ሊቀ ሰይጣን ወደ ሰዎች የሚያደርገውን ጉዞ ሲቃወም «ሊሄዱበት ወደ አልፈቀዱት መንገድ መልሻቸው በልበናቸውም ፍርሃትን መንቀጥቀጥን አላደረገባቸው መሸበርንና መንቀጥቀጥንም ጨምረዋቸው» ብሏል። እነዚህ ሁሉ ሰይጣን ለመቃወም የቀረቡ እንጂ ሆን ተብለው ሰውን ለመርገም የተዘጋጁ አይደሉም።

በቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስ ዳዊት ከላይ ከተመከትነው የሊቀ ጳውሎስ ጋር በይዘት የሚዛመዱ ጸሎትና ዝምግቤ ያቀርብ እንደነበረ እንመልከት። «አቤቱ የሚበድሉኝን በድላቸው የሚዋጉኝንም ተዋጋቸው ጥሩርና ጋሻ ያዝ እኔንም ለመርዳት ተነሥ፤ በይፍህን ምዝዝ የሚሳድዱኝንም መንገዳቸውን ዝጋ ነፍሴንም መድኃኒትሽ እኔ ነኝ ብላት» (መዝ. ፱፻፲፫) ብሏል።

ነቢዩ ቅዱስ ዳዊት ይህንን ጸሎት ያደረሰው ለጊዜው ያሳድዱት የነበሩትን ሳያልንና ተከታዮቹን ቢሆንም፤ ፍጻሜው ግን ለአጋንንት ነው። ምክንያቱም ቅዱስ ዳዊት «ቅንና በእግዚአብሔር አንደበት እንደ ልቤ የሚሆን ሰው» ተብሎ የተመሰገነ ነው። በመሆኑም ያቀረበው ጸሎት በአዳምና በፊደሎች ተገብቶ ነው እንጂ ሰዎችን ለመርገም አይደለም። በሌላ ክፍል ጸሎትም በትንቢት መነጽር በይሁዳ ልብ የገባው ሰይጣንን ሲቃወም። በባዶ ኃጢአተኛን ሹም ሰይጣን በቀኝ ይቁም በተሟገተም ጊዜ ተረትቶ ይውጣ ጸሎቱም ኃጢአት ትሁንበት ዘመናቶቹም ጥቂት ይሁኑ ሹመቱንም ሌላ ይውሰድ ልጆቹም ደህ አደግ ይሁኑ ሚስቱ መበለት ትሁን ልጆቹም ተናውጠው ይቅበዝበዙ ይሰሙኑ ብሏል (መዝ. ፻፳፫)።

ለአብነት ያነሳናቸውን ነጥቦች መሠረት በማድረግ እንገነዘብ። ምና ማውገዝ መጽሐፍ ቅዱስዋ እንጂ ተረፈጠረ አይደለም። ሐዋርያት

ያዕቆብ «ዲያብሎስን ግን ተቃወሙ ከእናንተም ይሸሻል» ሲል (ያዕ. ፱፡፫) እንደተናገረው የአሉት አባቶች ከላይ በተጠቀሰው መልክ ሰይጣን ከእነርሱ እንዳሸሸ ተማጽነዋል። የእነርሱን ተግባር መፈጸም ያስመስግናል እንጂ አያስወቅስም።

፩.፩.፩ ከጥንቆላ መጻሕፍት ጋር ተዛምዶ የላቸውም

እከፈው በገጽ 99 በንቡስ ርዕስ ቁጥር 5.4 «የማይታወቁና የማይተረጎሙ ቋንቋዎች ስለሚቀላቅሉ» ሲል የሰጠው ርእስ የተሳሳተ ነው። ምክንያቱም በመጻሕፍት ላይ አንዳንድ ጊዜ የማይተረጎሙ ቃላትና ፊደላት ይነገራሉ እንጂ «የማይታወቁና የማይተረጎሙ ቋንቋዎች» የሉም። ለቃላትና ለፊደላት የሚሰጠው ስያሜ ሳይለዩ ጽሑፍ ለመጻፍ መዋከር ቀድሞውኑ ያስገምታል።

የኑፋቱ መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ለመንፈሳዊ አገልግሎት የማትጠቀምባቸውን ዲቃላ መጻሕፍት የምትላቸውን መንፈሳዊ አገልግሎት ከምትስጥባቸው መጻሕፍት ጋር ለመሳሰሉ ሲያቀርብ «በቤተ ክርስቲያናን ባሉ ድርሳናት ገድላት በተለምዶትና በመልክእ እንዲሁም በጸሎት መጻሕፍት» ውስጥ በርካታ የማይታወቁ ቋንቋዎችና ውስብስብ የእባብና የዘንዶ የማይታወቁ የእንስሳትና የሐረጎች ሥዕሎች ታዋቂባቸዋል። እነዚህ «ቋንቋዎች» በአብዛኛው በየትኛውም ዓለም የቋንቋ ሐረጎችና መዝገበ ቃላት ውስጥ የሌሉ ለማንበብ የሚያስቸግሩ በቀይና በጥቁር ቀለማት የተጻፉ እንዲሁም ከወውደ ነገሥት ከመድፍን ፀር ከሐተታ መናፍስት ወዘተ ከሚባሉ አደገኛ የጥንቆላ መጻሕፍት ቋንቋና ሥዕል ጋር የሚመሳሰሉ ናቸው» ብሏል። ገጽ 99። እንደዚህ አድርጎ እውነትን ከሐሰት ጋር ደባልቆ ማቅረብ የመናፍቃን ስንኩል ስልት ነው። በእመቤታችን ስም ተዘጋጅተው ቤተ ክርስቲያናንና ምእመናን የሚጠቀሙባቸውን መጽሐፍትን ይዘት የመናፍቃንን ሐሳብ አይገልጽም። «በቤተ ክርስቲያናችን ባሉ ድርሳናትና ገድላት እና ተለምዶት» የማይታወቁ «ቋንቋዎች» ውስብስብ የእባብና የዘንዶ የማይታወቁ የእንስሳትና የሐረጎች ሥዕሎች ታዋቂባቸዋል»

ብለዋል። ቤተ ክርስቲያን በምትቀበላቸው ወይም በምትገለገልባቸው መጻሕፍት ጸሐፊው በገለጸው መልክ ሳይሆን የቅዱሳንን ተጋድሎት የሰይጣንን ማንነት የሚገልጡ የተለያዩ ሥዕላት በመጻሕፍት ላይ በሥዕል መልክ ማቅረብ የጽሑፍ ጥበብ እንጂ የሚነቀፍ ተግባር አይደለም። ጸሐፊው እንኳን ረብ የለሽ መጽሐፉን ሲያዘጋጅ ሐሳቤን ይገልጡልኛል ያላቸውን ሥዕሎችን ተጠቅሟል። ሐረጎችን በቅዱሳት መጻሕፍት ላይ መጠቀም ሴክትት አይደለም። ነገር ግን ከቤተ ክርስቲያን ሥርዐት ውጪ በሆነ መልኩ ዲቃላ መጻሕፍት በሌላ አነጋገር በጥንቆላ መጻሕፍት ላይ የሚወጡ ሥዕሎችና ሐረጎች የቤተ ክርስቲያን ናቸው ብሎ ማቅረብ ሴክተት ነው። ቤተ ክርስቲያንም አትገለገልባቸውም፤ ጸሐፊው እነዚህን የጥንቆላ መጻሕፍት ይዘት ገጽታ በእመቤታችን ስም ከተዘጋጁ መጻሕፍት ጋር አደባልቆ ያቀረበው ጸሐፊው የሚመራው በጥንቆላ መንፈስ ስለሆነ ሁሉ ነገር እርሱን እንደሚመራው ባለ መንፈስ የተጻፈ ስለሚመስለው ነው።

ጸሐፊው በቤተ ክርስቲያናችን የእግዚአብሔርን ታላቅነት የቅዱሳንን ክብር ለመግለጥ ሲባል አንዳንድ ጊዜ የእግዚአብሔርንና የቅዱሳንን ስም በተዘጋጁ መጻሕፍት ውስጥ በጥቁር ቀለም የተጻፈ እና ቅዱሳን የተለየ ክብር እንደሚሰጣቸው ለመግለጽ ስማቸው ደምቆ እንዲታይ በቀይ ቀለም የሚጻፍበት ልማድ አለ። ይኸውም ቅዱሳን ሕይወታቸው የደመቆ መሆኑን ያሳያል እንጂ፤ ከጥንቆላ ጋር ተዛምዶ የለውም፤ እርሱን የመሰሉ ጥንቆላን በመሰለ ርካሽ ተግባር የተሰማሩ ወገኖች ሰዎችን ለማሳሳት የተለያዩ በሚጻፋቸው ጽሑፎች ቤተ ክርስቲያን ልትጠየቅም ልትወቀስም አይገባም።

በቅዱስ መጽሐፍ እኛ ዘወትር ከምናውቃቸው ቃላት ወጣ የሚሉ «አልፋ፣ ወዋ፣ ኢል» የመሳሰሉ ቃላትና ፊደላት ስመ አምላክ ናቸው እንጂ፤ የማይተረጎሙ ቋንቋዎች አይደሉም። ለምሳሌ በትንቢተ ዳንኤል ንጉሡ ብልጣሶር በቤተ መቅደስ ንዋዖተ ቅዱሳት ጠጅ ሲጠጣና ሲዘናና የማይታወቅ እጅ ወጥቶ «ሜ ቴቂል ፋሬስ/ዳን ርፋጽ ብሎ ጽፏል። መጻሕፍትን የመተርጎም ዘዘት የተቸረው ነቢዩ ዳንኤል

ባይተረጎማቸው ማንኛውም አንባቢ አይረዳቸውም ነበር። እንደዚህ ዓይነት ከለመድናቸው የመግባቢያ ቋንቋ ወጣ ያሉ ቃላት በጽሑት መጽሐፍ ውስጥ ሲገኙ የማይተረጎሙና የማይታወቁ ብሎ መደምደም አይቻልም። እነዚህን ቃላት መተርጎምና መናገር የሚችሉት ሀብቱ የተቸራቸው ናቸው። ይልቁኑ የማይታወቁና የማይተረጎሙ ቋንቋዎችን የሚቀላቅሉ «ብልሳን እንናገራለን» የሚሉ የክዘደት መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ ወገኖች ናቸው። የማይታወቁና የማይተረጎሙ ቋንቋዎች የሚቀላቅሉት በመና ፍቃድ የልሳን ንግግር እንጂ በቤተ ክርስቲያን መጻሕፍት እንደዚህ ዓይነት ትርጉም የላላቸው ቃላት የለሙ። «እነዚህ ሀብፅ ቃላት የሚሰጡባቸው ቅዱስ ላውሎስ እንደተናገው «የክርስቶስ ትምህርት ለተከደነባቸው» ወገኖች ነው።

፲.፮.፭ ሐሰት ልማታቸው አይደለም

ጌታችን መድኃኒታችን ሊየሱስ ክርስቶስ ስለ ትግሃኤ ሙታን ሲነግራቸው ትምህርቱን አጣምመው የተረዱ ሰዶቃውያንን ሲወቅስ «መጻሕፍትንና የእግዚአብሔር ኃይል አታውቁምና ትስታላችሁ» (ማቴ. ፳፪፥፳፱-፴) ሲል እንዳስተማረው የክዘደት መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ በቅድስና ሕይወቱና በሊቅነቱ የተመሰከረለትን አባ ጊዮርጊስ ዘጋስሜ የጻፈውን /መጽሐፈ ሰዓታት/ ቅዱስ ኤፍሬም የጻፈውን /ውዳሴ ማርያም/ አባ ሕርያቆስ የጻፈውን /ቅዱሴ ማርያም/ እና አባ ጽጌ ድንግል የጻፈውን ማገሌተ ጽጌ የተሰኙ ድንቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ምስጢር የታየባቸውን የምስጋና መጻሕፍት ቆንጽሎ ሲተች እንመልከት። የማርያም መጻሕፍት አብዛኛዎቹ እንደነ «ውዳሴ ማርያም» ቅዱሴ ማርያም የመሳሰሉት የእግዚአብሔርን ቃል ወስደው ወደ ማርያም የማጠጋጋት ባሕሪ ላላቸው። በሌላ በኩል ደግሞ በጽሑት መጻሕፍት ውስጥ የተጋነኑና አሳፋሪ ሐሰት ይገኛባቸዋል። የእግዚአብሔር ቃል እውነትን በእጅጉ ይቃረናሉ። ለምሳሌ «መጽሐፈ ኦርጋኖን» የተባለው «አዳም ከልጆቹ ጋር ያመሰግንሽል /ምዕራ. ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፮» «ናገ ከልጆቹ ጋር ያመሰግንሽል /ምዕራ. ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፱/» «አብርሃም ከግራ ጋር ያመሰግንሽል /ምዕራ.

፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፲፩/» «ይሰሙት ከርብቃ ጋር ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፲፩/» «ዕብራዊ ያዕቆብ ከልጁ ከይሁዳ ጋር ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፩/» «ሙሴ ከእስራኤል ልጆች ሁሉ ጋር ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፩/» «ዳዊት ከመዘምራን ጋር ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፩/» «ሚሳክ መላእክት ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፩/» «ሚሳክ ካሊያት ሁሉም ያመለካቸዋል ሆኖ ፲፪ ክፍል ፩ ቁጥር ፩፯ ገጽ ፫-፫፩፡፡/» በማለት ጠቅሷል፡፡

፪.፩.፩ አርጋኖን

አርጋኖን የተሰኘው መጽሐፍ ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሱጫ እመቤታችንን በቅኔ ያመለካቸዋል መጽሐፍ ነው፡፡ ይህ መጽሐፍ እንደ ውዳሴ ማርያምና እርሱ እንደጸፈው ኖተው ተጽፈዋል፡፡ ይህ መጽሐፍ አብዛኛውን ጊዜ በነገህ ጸሎት የሚደርስ ነው፡፡ ገዳማውያን አባቶች በስፋት ይገለጻሉበታል /ይጸልዩበታል/፡፡ በዚህ መጽሐፍ እምቅነት እና ይዘት የተደሰቱት ዐፄ ዳዊት መጽሐፉ በወርቅ ቀለም እንዲጻፍ አዘው እንደነበር ይነገራል፡፡

ሰለ አርጋኖን ድርሰቱ እንደሚከተለው በገድሉ ተጽፏል፡፡ «ወሰመዮ በሠለስቱ አስማት ዘውለቶሙ አርጋኖን ውዳሴ ወመሰንቆ መዝሙር ወእንዚራ ሰብሐት፤ በሦስት ሰዎችም ሰዎችው እነርሱም አርጋኖን ውዳሴ፤ መሰንቆ መዝሙርና እንዚራ ሰብሐት ይዛላሉ፡፡ ይህ አገላለጥ አርጋኖን እንድ ሆኖ ሦስት መድብሎች ያሉት እንደሆነ ያሳያል፡፡»

ለመናፍቃን መጽሐፍትን መቅናጸል ለማዳቸው ነው፡፡ ዓላማችንን ያሳካልናል ሕዝብን ጥርጥር ላይ ይጥላል የሚሉትን ሐሳብ ከቅዱሳት መጽሐፍት ቆርጠው በማውጣት ለማሳሳት ይሞክራሉ፡፡ ጸሐፊው ከአርጋኖን ውዳሴ ጠቅሶ እንደዚህ ዓይነት ማደናገሪያ ተጠቅሟል፡፡ «መጽሐፉን የተጋነነና ለሳፋሪ ሐሰት ይገኝበታል» በማለት ተችቷል፡፡ ጸሐፊው «ሐሰት ለማዳቸው ነው» በማለት የነቀፋቸው መጽሐፍት እርሱ እንዳለው ሐሰት

87. አባ ጊዮርጊስ መጽሐፈ ምስጢር፡፡ ፳፱/ ገጽ፡፡

ይገኝባቸዋልን? እስኪ ሊቀ በቀጥታ በመጽሐፈ አርጋኖን እመቤታችንን ያመለካቸዋል ክፍል ንባብ ዝቅ ብለን እንመልከታለን፡፡

የብሔንገላው ኤጲስ ቆጶስ አባ ሕርያቆስ በመጽሐፈ ቅዱሴ እመቤታችንን «በማንና በምን እመስልሻለሁ»⁸⁸ ብሎ ምስጋናዋን መፈጸም እንዳልተቻለው እንደመሰከረ ሁሉ ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሱጫ በበኩሉ «ድንግል ሆይ ባማረው በተወደደው ነገር ሁሉ መሰልሁሽ ምስጋናሽን ግን ለመፈጸም አልቻልኩም፤ ሰላንቺም የተነገረው ፍጹም ምስጋና በምስጋናሽ ባሕር ጥልቅነት ዘንድ እንደ መጥለቂያ ጠብታ ነው» ብሏል፡፡ ይህን የተናገረበትን ምክንያት ሲያስረዳ «ምሕረት በቀንሽ በኩል ነው፡፡ ይቅርታም በግራሽ በኩል ብርሃንና ፀዳል በራሳሽ ነው፡፡ ረድኤትና መድኃኒት በስተፊትሽ ነው» ይላል፡፡ መልእክት ቅዱስ ገብርኤል «ደስ ይበልሽ ጸጋ የመላብሽ ሆይ እግዚአብሔር ከእንቺ ጋር ነው» /ሉቃ. ፩+፩፮/ ሲል እንደተናገረው ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ይህንን እውነት ምሕረት፤ ብርሃን፤ ፀዳል፤ ረድኤትና መድኃኒት በግራ፤ በቀኝ እና በፊትሽ ነው በማለት አመለካኝታል፡፡ ምሕረት፤ ብርሃን፤ ፀዳል፤ ረድኤትና መድኃኒት የተባለው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፡፡ ደፋሩ ጸሐፊ ግን ይህን እንደ ወርቅ የነጠረውን «የምስጋና ቃል» «የተጋንን እና ለሳፋሪ ሐሰት» ብሎታል፡፡ በማሰብተል ጸሐፊው ቆርጦ የጠቀሰውን የመጽሐፈ አርጋኖን ሙሉ ንባብ እንመልከት፡፡

የዓለም ሁሉ ክብር የነገሥታትም ብዕላቸው ድንግል ሆይ ነገሥታትና መኪንንት ዓለምም ሁሉ ከእግርሽ በታች ከሚማሽ ወድቀው ይገዛሉ፡፡ የምስጋና ዘውድ በራሳሽ ላይ ነው፡፡ የጽድቅ ጋሻም አንቺን ይከብባል የሃይማኖት አጽር ቅጽርም ይከብሻል፤ የመንፈስ ቅዱስ ክንፋ ይጋርድሻል፡፡ አዳም ከልጆቹ ጋር ያመለካቸዋል፤ በእርሱ የተፈረደ መርገመ ሥጋ ባንቺ ጠፍቷልና፡፡ እግዚአብሔር ሔዋንን የረገማት መርገም ባንቺ ተሸሯልና እንዲህ ሲል፡፡ ጸዕርሽን ጋርሽን አበዛለሁ፤ ልጆቻሽን በጸዕር ትወልጃለሽ ከወለድሽም በኋላ ፈቃድሽ ወደባልሽ ይሆናል እርሱም ይገዛሻል (ዘፍ. ፫+፲፮)፡፡ አንቺ ግን ያለ ሕማም ወለድሽ እንግ

88. አባ ሕርያቆስ ቅዱሴ ማርያም፡፡

ዲህ የሚገኘው የለም። ከኃጢአት ሽክም በታች አልተጠመድሽምና ሞገስ ከልጆቹ ጋር ያመሰግንሻል የበረከቱ ቃል ባንቺ ተፈጽሟልና እንዲህ ያለው እግዚአብሔር በሴም ድንኳን ይደር (ዘፍ. ፱+፳፯)። አብርሃም ከሃራ ጋር ያመሰግንሻል፤ እግዚአብሔር ተሰፋ ያስደረገው ባንቺ ተፈጽሟልና እንዲህ ሲል። ከይስሐቅ ላንተ ዘር ይጠራልሃል (ዘፍ. ፲፮+፲፱-፳፩)። ይስሐቅ ከርብቃ ጋር ያመሰግንሻል በያዕቆብ ላይ የሆነው በረከት ባንቺ ተፈጽሟልና። በራኬውም እንዲህ የሚል ነው። አሕዛብ ይዝሉልሃል፤ ወገኖችም ይሰግዱልሃል፤ ለወንድምህም ጌታ ሁነው (ዘፍ. ፳፮+፳፱)። ይኸውም የትንቢት በረከት ያለ ልጅሽ አልተፈጸመም፤ ራብራዊው ያዕቆብ ከልጁ ከይሁዳ ጋር ያመሰግንሻል። የአርሱ በረከት በልጅሽ ተፈጽሟልና እግዚአብሔር ይሁዳን ባረከው እንዲህ ሲል ይሁዳ ሆይ ወንድሞችህ አንተን ያመሰግናሉ። እጅህ በጠላቶችህ ደንደስ ላይ ነው የአባትህ ልጆች ይሰግዱልሃል (ዘፍ. ፵፱+፳) የአንበሳ ግልገል ይሁዳ ልጅ ሆይ ከምርኮ ወጣህ እንደ አንበሳ እንደ ሴት አንበሳም ተንበረከከ ተኛም፤ ያስነሳው ዘንድ ማን ይችላል? /ቁ. ፱/ በትር ከይሁዳ የገዢው ዘንግ ከእግሮቹ መካከል አይጠፋም የሰላም ንጉሥ እስኪመጣ ድረስ እርሱም ለአሕዛብ መታዘዝ ይሆናል። /ቁጥር ፲/ አሁያይቱን በወይን ግንድ የአሁያውንም ግልገል በወይን ግንድ ያስራል። ልብሱን በወይን መጉናጸፍያውንም በወይን ዘለላ ያጥባል /ቁጥር ፲፯/ ዐይኑ ከወይን ይቀላል፤ ጥርሱም ከወተት ይነጻል /ቁጥር ፲፮/። ሙሴ ከእስራኤል ልጆች ሁሉ ጋራ ያመሰግንሻል እግዚአብሔር በሙሴ እራት ሰላንቺ እንዲህ ይላልና። ሰማይ አድምጥ እነግርህማለሁ። ምድርም ያፈን ነገር ትሰማ (ዘፍ. ፳፱+፳) ትምህርቱም እንደ ዝናም ትፍሰስ ነገሬም እንደ ጠል እንደካፈያም በርሻ ላይ ይወረድ እንደጠፈጠፍም እንደ ነጠ ብጣ ብም ሃር ይሁን፤ እንግዲህ እንቺን እርሻ ብሎ ጠራሽ ልጅሽን ደግሞ ጠል አለው /ቁጥር ፳/ ዳዊት ከመዘምራን ጋር ያመሰግንሻል። እንዲህ ሲል መሠረቶቿ በተቀደሱ ተራሮች ናቸው (መዝ. ፱፮+፩) እግዚአብሔር ከያዕቆብ መኖሪያዎች ሁሉ ይልቅ የጽዮንን ደጆች ይመርጣቸዋል።

ዋል። /ቁጥር ፪/ የእግዚአብሔር አገር ሆይ በአንቺ የተከበረ ነገር ይባላል። /ቁጥር ፫/ ግዝጊ መላእክት ሁሉ ያመሰግኑላል በንጽሕና ሥርዐት እርሳቸውን መስለሻልና ግንባረ ነቢያት ሁላቸው ያመሰግኑላል ትንቢታቸው ባንቺ ተፈጽሟልና የሐዋርያት ግዝበር ያመሰግኑላል የተወደደ ልጅሽ ወንድም ሆኗቸዋልና ለመንግሥቱም ወራሾች አድርጓቸዋል። የበጉ ጉልማሶች ሰማዕታት ያመሰግኑላል የልጅሽን መከራ አንድነት በሥጋቸው ተቀብለዋልና ደናግል መነካት ያመሰግኑላል አደረራቸውን ለንጽሕናሽ አምሳል ብዙዓት አድርገዋልና ሊቃኑ ዳሳት አላበ ቆጶት ያመሰግኑላል የልጅሽ አንደበት ሥልጣን ባንደበታቸው ተዋህደዋልና ቀላውሰት ያመሰግኑላል ለከሆነታቸው መዓርግ ልጅሽ አለቃ ሁኗልና ስለ በጉ መላእክት የሚፋጠኑ ዲያቆናት ያመሰግኑላል። በልጅሽ ገዢነት ምሥጢር አገልጋዮች መላእክተኞች ሁኔታና ለናጉሰጢስ መዘምራን ያመሰግኑላል። ለልጅሽ ምስጋና በቤተ መቅደስ ድምፃቸው እንደ ወርቅ ጸናጽል ይሰማልና የክርስቲያን ግንባር ሁሉ ያመሰግኑላል ከልጅሽ ከቀኝ ጉኑ የተገኘውን የጥምቀት ድርብ በፍታ ተጉናጽፈዋልና።።።

፪.፩.፪.፩ አጻም ከልጆቹ ጋር ያመሰግንሻል

ከላይ በሊቁ አባ ጊዮርጊስ የተጠቀሱት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች እመቤታችን በተጠቀሱት አበው፤ ነቢያት፤ ሐዋርያት ሰማዕታት፤ ጳጳሳት፤ ካህናት፤ ዲያቆናት፤ መላእክት እና ለናጉሰጢሳቸውን የምትመሰገንበት ምክንያት ስለሚያስረዱ ብዙ ማሳራሪያ አያስፈልገውም። እከፈው ግን ሊቁ እመቤታችን የምትመሰገንበት ምክንያት ስለሰጠ ምክንያታዊ ሁኔታ ለሚጠይቁ ሰዎች በቂ ምላሽ ስለሚሰጥ የመጽሐፉን ቃል በመግደፍ «አጻም ከልጆቹ ጋር፤ አብርሃም ከሃራ ጋር ይስሐቅ ከርብቃ ጋር... ያመሰግኑላል» በማለት ቀንጽል ሐሳብ አትርጋል። እንዲያውም «በዋራሪስ አያውቋትም» በማለት ጭፍን ጥላቻውንና አላዋቂነቱን እንጸባርቃል። ሊቁ ስማቸውን የጠቀሳቸው አባቶች ነቢያት የዘሩ ናቸው። በቤተ ክርስቲያኖችን አስተምሁኑ ነቢያት ሊመጣ ያለውን ነገር በእርግጠ

89. አባ ጊዮርጊስ ዚጋሳ፤ ለርጋዋን ዘበኑይ ክፍል ፩ ገጽ ፳፯፥፳፱።

ኛነት የሚያውቁ ናቸው። ለአብነትም ያህል ለመጀመሪያው ሰው አዳም ሰዓቱ ዘብታት ተሰጥቶታል። እንዲሁም ለአዳም «በእምስት ቀን ከልጅህ ልጅ ተወልጄ አድንገለሁ» የሚል ቃል ከዳን ተገብቶለታል። ምንም እንኳን አዳም በሰሐተቱ ሞት ቢፈረርበትም እርሱና ልጆቹ በነፍስ ሕያዋን መሆናቸውን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ቢያስረዳ «እኔ የአብርሃም፣ አምላክ፣ የይስሐቅም አምላክ የያዕቆብም ነኝ... የሕያዋን አምላክ እንጂ የሙታን አምላክ አይደለሁም» ብሏል (ማቴ. 23:35)። በነፍስ ሕያዋን የሆኑ አበው ነቢያት በተፈጥሮአቸው ሞትና ሕልፈት የሌለባቸው መላእክት እመቤታችን «ፈጽሞ አያውቁትም» ማለት ትልት ከሆደት ነው። «እኪየ ድንግል ትሆንላለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች» በማለት ትንቢት የተናገረላት ነቢዩ ኢሳይያስ አያውቃትም? ነቢዩ በእኩል ሥጋ ባያውቃትም በሃይማኖት አእምሮ በመንፈስ ትንቢት ያውቃታል። ትንቢት የተናገረላትም ስለሚያውቃት ነው። የማያውቁት በሥራቸው ምክንያት ሙታን የሆኑ መናፍቃን እንጂ ሕያዋን የሆኑ ቅዱሳን በሚገባ ያውቁታል። ድንግል ማርያምን አያውቁአትም ብሎ ማሰብ አባቶች የተገባቸውን ተስፋ አያውቁትም ብሎ ማሰብ ነው።

ሊቁ በመጽሐፈ አርጋናን እመቤታችንን «አዳም ከልጆቹ ጋር ያመሰግንሻል» ያለበትን ምክንያት ቢያስረዳ «በእርሱ የተፈረደ መርገመ ሥጋ ባንቺ ጠፍቷልና። እግዚአብሔር ሔዋንን ጸዕርሽን ገዳርሽን አበዛዋለሁ፤ ልጆቻችን በጸዕር ትወልዳለሽ። ከወለድሽም በኋላ ፈቃድሽ ወደ ባልሽ ይሆናል እርሱም ይገዛሻል (ዘፍ. 3:15)። ሲል የረገማት መርገም ባንቺ ተሸሯልና።

አንቺ ግን ያለ ሕማም ወለድሽ እንግዲህ የሚገባሽ የለም፤ ከኃጢአት ሽንጦ በታች አልተጠመድሽምና» ይላል። ሔዋን ከኃጢአት ሽንጦ በታች ተጠምዳ ነበር። እመቤታችን ከዚህ የኃጢአት ሽንጦ ንጹሕ በመሆኗ በአዳምና በልጆቹ የተፈረደው ፍርድ አምላክ ከድንግል ማርያም በመወለዱ ተቋርጧል። ስለዚህ ለብዙ ዘመናት በፍዳ ይኖሩ የነበሩት አዳምና ልጆቹ ድንግል ማርያምን ማመስገን ይገባቸዋል። እንኳን ከዘላ

ለማዊ እስር ቤት ከምድራዊ ወሀኒ ቤትም ሞስ ሆኖ ለሚያወጣ ወዳጅ ምስጋና ይገባዋል። እመቤታችን ደግሞ ሊቀ እንደመሰከረው ጌታችን ከእርሷ ተወልዶ ተሰቅሎ ደሙን በማፍሰስ ድንነት አግኝተን ነጻ ወጥተናል። ለዚህ ድንነት ምክንያት የሆነችውን እናት «አዳም ከልጆቹ ጋር ማመስገን» ሊታመን የሚገባው እውነታ ነው። እመቤታችን ለአምላክ ባቀረበችው ጸሎትም «ከእንግዲህ ወዲህ ትውልድ ሁሉ ያመስግኑኛል» ብላለች (ሉቃ. 2:35)። እመቤታችን «ከእንግዲህ ወዲህ ትውልድ ሁሉ ያመስግኑኛል» ስትል የገለጸችውን ሐሳብ «የሉቃስ ወንጌል አንድ ምታው እንደሚከተለው ያብራራዋል። በአንድ መልአክና በአንዲት ባልቲት ቃል ብቻ ተመስገኜ እቀራለሁን ትውልድ ሲሆኑ ትውልድ ካም ትውልድ ያፈት ሁሉ ያመስግኑኛል ስትል እንዲህ አለች።» ይላል።

ከጥፋት ውኃ በኋላ የነገድና የትውልድ መሠረት የሆኑት ሦስቱ የኖጎ ልጆች ናቸው። በእነዚህ ትውልድ ሁሉ እመቤታችን መመስገኗን ከትርጓሜው መረዳት ይቻላል። በሌላ በኩል «ትውልድ» የሚለው ቃል የግእዝ ቃል «ፍጥረት» የሚል ትርጉም አለው። ለምሳሌ እኛ በአማርኛ አረት ዘፍጥረት ብለን የምንጠራው ስለፍጥረት አፈጣጠር የሚያወጣው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በግእዝ «አረት ዘልደት» ተብሎ ይጠራል። ከዚህ አኳያ እመቤታችን «ትውልድ ሁሉ ያመስግኑኛል» ስትል ፍጥረት ሁሉ ያመስግኑኛል ማለቷ መሆኑን ያስረዳል። ይኸውም እመቤታችን በደቂቀ አዳም (በአዳም ልጆች) እና በመላእክት ጭምር መመስገኗን ያመለክታል።

፪.፭.፪.፪ ኖጎ ከልጆቹ ጋር ያመስግንሻል

ሊቁ አባ ጊዮርጊስ ዘጋሱ «ኖጎ ከልጆቹ ጋር እመቤታችን እንደሚያመስግን ጽፏል።» አባ ጊዮርጊስ ምክንያታዊ ጸሐፊ በመሆኑ ኖጎ ከልጆቹ ጋር እመቤታችን ያመስገነበትን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስረጅ ሲያቀርብ «እግዚአብሔር በሴም ድንኳን ይደር» (ዘፍ. 8:15) ያለው «የበረከቱ ቃል ባንቺ ተፈጽሟልና» ብሏል። የአረት ዘፍጥረት አንድም ታው፣ «እግዚአብሔር በሴም፣ በወገኖቹ ይደር» የሚለውን ቃል ትንቢት

«ገ.ታ ከነገደ ሴም ከተወለደች ከአመቤታችን ከነፍሰዋ ነፍስ ከሥጋዋ ሥጋ ነሥቶ በማገዝዋ እድር ሰው ይሁን»⁹² በማለት ይፈታዋል። ከዚህ ምስጢራዊ የትንቢት ቃል በመነሣት ሩኅ ከልጆቹ ጋር ያመለክጋል። የሚለው የሊቁ ውዳሴ እንዲሁ በግልብ ንባብ የሚተች አይደለም። ምክንያቱም ሩኅ፣ ሰዎች ሁሉ እግዚአብሔርን ባላዘኑበት ዘመን በእግዚአብሔር ተአምሮ የኖረ ነበረ ነው።

እግዚአብሔር ዓለምን በንፍር ውኃ ሲያጠፋ የሰው ዘር ፈጽሞ እንዳይጠፋ ሩኅና ቤተሰቡን አድኗል።

ከሩኅ ልጅ ከሴም ነገድ እመቤታችን ተገኝታ ለዓለም ድንነት ምክንያት ሆናለች። ከዚህ አኳያ ሩኅ ከልጆቹ ጋር ያመለክጋል የሚለው ውብ ትርጓሜ ያለው የመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ እንጂ ጸሐፊው ቆንጽሎ እንዳቀረበው አይደለም።

፪.፭.፪.፫ አብርሃም ከሣራ ጋር ያመለክጋል

አብርሃም ከሣራ ጋር ምስጋና ማቅረቡ እስከ ምክንያቱ በእርጋናን ላይ ቀርቧል። እግዚአብሔር አብርሃምን «ከይስሐቅ ለአንተ ዘር ይጠራልሃል» ዘፍ. (፲፮+፲፱-፳፩) በማለት የሰጠው ተስፋና «ከዚህ አኳዩ ሁሉ ይባረካሉ» የሚለው ኪዳን በእርሷ እንደተፈጸመ ሊቀ አብራርቷል። የአብርሃም ዘሮች አማካኝ በረከት ያገኙት ከእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ሰው በሆነው በጌታችን እየሱስ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ «አብርሃምና ሣራ ያመለክጋል» የሚለው ጥልቅ ሐሳብ የሚመዘነው የአብርሃም ዘሮች ካገኙት አማካኝ በረከት አንጻር ነው። ለአብርሃም ዘሮች መባረክ ምክንያት የሆነችው ዘር በአብርሃም ወገብ ነበረች። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ የክርስቶስ ምሳሌ የሆነው የመልክ ጸደቅ ከሆነት ከሌዊ ልጅ ከሆነት የሚበልጥበትን ምክንያት ከቀደመ ታሪክ ጋር በማንጻጸር ሰያብተምር «ዐሥራትን የሚያስወጣ ሊዊ እንኳ በአብርሃም እጅ ዐሥራትን ሰጥቶአል፤ መልክ ጸደቅ በተገኘው ጊዜ ገና በአባቱ ወገብ ነበረና።» ብሏል (ዕብ. ፮+፩)። የእመቤታችን የአብርሃም ዘርነት «ክርስቶስ

92. ትርጓሜ ለሪት ሆኖረት ዝ. 63።

ከመላእክት ወገን» ነው የተገኘው የሚሉ መናፍቃን ከሰህተታቸው እንዲመለሱ በጻፈበት ክፍል «የአብርሃምን ዘር ይሁኑል እንጂ የያዘው የመላእክትን አይደለም» ብሏል (ዕብ. ፪+፲፱)። በአብርሃምና በዘርቹ ድንነት ውስጥ ጉልህ ድርሻ ያላት እመቤታችን በአብርሃምና በሣራ መመስገፊያ የሚያስደንቅ አይደለም። አብርሃም ከእምነቱ ጽናት የተነሣ «በፍጹም ልብ በማመኑ «አብርሃም አመነ ጽድቅም ሆኖ ተቆጠረለት የእግዚአብሔር ወዳጅ ተባለ» (ያዕ. ፪+፳፱) ተብሎ የተመሰከረለት ያለፈውንና የወደፊቱን የሚያውቅ የነቢይነት ጸጋ የተቸረው ጻድቅ ሰው ነቢይም ነውና (ዘፍ. ፳+፮) ተብሎ በእግዚአብሔር እንደበት የተመሰከረለትን «ብዋራሽ አያውቃትም» ብሎ መጻፍ ከመጽሐፍ ቅዱስ በተቃራኒ ወገን መሰለፍ ነው።

፪.፭.፪.፬ ይስሐቅ ከርብቃ ጋር ያመለክጋል

«ይስሐቅ ከርብቃ ጋር ያመለክጋል» የሚለውን ቃል ውዳሴ ሊቀ የተናገረበትን ምክንያት ሲያብራራ «አሕዛብ ይገዙልሃል፤ ወገኖችም ይሰግዱልሃል ለወንድምህ ጌታ ሁነው» ዘፍ. ፳፮+፳፱/ የሚለውን ቃል ትንቢት ጠቅሷል በያዕቆብ ላይ የሆነው በረከት በሌላ አነጋገር ምስጢራዊው ቃል ትንቢት ከድንግል ማርያም ሰው በሆነው በጌታችን በእየሱስ ክርስቶስ ፍጻሜ አግኝቷል። ቃሉ ለጊዜው ያዕቆብ በዲሳው ላይ ያለውን የበላይነት ቢያመለክትም ፍጻሜው ግን ሕዝብም አሕዛብም ስለሚዝለት እየሱስ ክርስቶስ የተነገረ ነው። «ይስሐቅ ከርብቃ ጋር ያመለክጋል» የተባለው በአምላክ ሰው መሆን የተገኘውን በረከት የሚመለከት ነው።

፪.፭.፪.፭ ዕብራዊው ያዕቆብ ከልጁ ከይሁዳ ጋር ያመለክጋል

ዕብራዊው ያዕቆብ በልጁ ከይሁዳ ጋር የሚያመለክትበትን ምክንያት ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ሲያስረዳ «እግዚአብሔር ይሁዳን «ሲባርክ» «በትር ከይሁዳ የገዢም ዘንግ ከእግሮቹ መሐከል አይጠፋም የሰላም ንጉሥ እስኪመጣ ድረስ ለእርሱም የአሕዛብ መታዘዝ ይሆናል ዘር. ፵፱+፲፫። በማለት ጠቅሷል። ይኸውም ከነገደ ይሁዳ ስለሚወጡ ነገሥታት የሚያወጣ ቢሆንም ፍጻሜው ግን «የሰላም ንጉሥ እስኪመጣ ድረስ» የተባለለት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከዛይ የተመለከትናቸው የአበው ምሳሌና ታሪኮች በሙሉ ስለአምላክ ሰው መሆንና ሕዝቡ ስለሚያገኘው መንፈሳዊ ጥቅም የሚያወሱ ናቸው። ከዚህ አኳያ «ከወገናቸው የሰማይና የምድር ንጉሥ ክርስቶስ ስለሚገኝ ለዚህም መሠረቷ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በመሆኗ ያዕቆብ ከልጁ ከይሁዳ ጋር ያቀረበላትን ምስጋና ሊቀ አውስቷል።

፪.፩.፪.፪ ሙሴ ከእስራኤል ልጆች ሁሉ ጋር ያመሰግንሻል

ሙሴ ከእስራኤል ልጆች ሁሉ ጋር በምስጢር ያመሰግነው ምስጋና «ሰማይ አድምጥ እነግርህማለሁ ምድርም ያፈን ነገር ትሰማ ትምህርቴም እንደ ዝናብ ትፍሰስ ነገሬም እንደ ጠል እንደ ካፊያም በእርሻ ላይ ደውረድ እንደጠፈጠፍም እንደ ነጠብጣብም ሣር ይሁን» የሚል ነው (ዘ፩. ፱፻+፮-፯)። ይህን ሊቀ «አንቺን እርሻ ብሎ ጠራሽ ልጆሽን ደገሞ ጠል አለው» በማለት ይፈታዋል። ይህ እንግዲህ ቀደም ብሎ በአራት በነቢዩ ሙሴ በመገመር መልክ የቀረበ ቃለ ትንቢት ነው። ከዚህ አኳያ ሙሴ ከእስራኤል ልጆች ሁሉ ጋር ያመሰግንሻል» የሚለው ምስጋና የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብና ትርጉም በጥልቀት ለማይረዱ ወገኖች የተከደነ ነው።

፪.፩.፪.፪ ዳዊት ከመዘያራን ጋር ያመሰግንሻል

ቅዱስ ዳዊት በግልጽ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምን በስፋት ካመሰገኑ ነቢያት በግንባር ቀደምትነት ይጠቀሳል። እመቤታችን ከዳዊት ዘር የተገኘች በመሆኗ ዳዊት አባቷ እየተባለ ይጠራል። አባት ልጁን የተለያየ ዝማሬ እየዘመረ እንደሚያመሰግን ቅዱስ ዳዊት በገናውን እየደረደረ «ልጄ ሆይ ሰሚ እይም ጆሮሽንም አዘንብይ ሕዝብሽንም የአባትሽን ቤት እርሺ ንጉሡም ውበትሽን ይወዳልና እርሱ ጌታሽ ነውና» (መዝ. ፱፬+፲) ብሏል። «ንጉሡም ውበትሽን ይወዳልና እርሱ ጌታሽ ነው» የተባለው መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው የእመቤታችን ውበቷ «ድንግልናዋ ንጽሕናዋ ቅድስናዋ» መምረጡን ይመለከታል።

ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ከዛይ የተነገረውን መነሻ አብነት በማድረግ ተገቢ ምስጋና አቅርቧል። ቅዱስ ዳዊት ለእመቤታችን ያቀረበውን ምስጋና ከዳዊት መገመር እንዲህ ይጠቅሳል። «መሠረቶቿ በተቀደሱ ተራሮች ናቸው። እግዚአብሔር ከያዕቆብ መናገሪያዎች ሁሉ ይልቅ የጽዮንን ደጆች ይመርጣቸዋል፤ የእግዚአብሔር አገር ሆይ በአንቺ የተከበረ ነገር ይባላል» (መዝ. ፹፯+፪፻)። ነቢዩ «መሠረቶቿ በተቀደሱ ተራራዎች ናቸው» ያላቸው የእመቤታችን ቅድመ አያቶች «አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብን» ሲያመለክት ነው። እመቤታችን ከእነዚህ በእምነት የጸኑ አባቶች ዘር መሆኗን ቅዱስ ዳውሎስ ሲያስረዳ «የአብርሃምን ዘር ይህል እንጂ የያዘው የመላእክትን አይደለም» ብሏል (ዕብ. ፪+፲፱)። በመሆኑም «ቅዱስ ዳዊት ከመዘ ምራን ጋር ያመሰግንሻል። ተብሎ የተነገረው ቃለ ውዳሴ እጅግ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ለአእምሮ ቅርብ የሆነ የእግዚአብሔር ቃል ነው።

፪.፩.፪.፪ ሚካኤል ነቢያት ሁላቸው ያመሰግኑላል

እግዚአብሔር በዓለም ላይ ሊያደርግ የረለገውን ምስጢር ቀደም ብሎ በራእይ የሚገልጠው ለነቢያት ነው። ነቢያትም በሰው ልጅ መውደቅ የማዘናቸውን ያህል በሰው ልጆች ድንነት ደስተኞች ነበሩ። ይህን ደስታቸውን በተለያየ ትንቢታዊ ዝማሬ ገልጠዋል። ለምሳሌ ነቢዩ ኢሳይያስ «እነሆ ጌታ ምልክት ይሰጣችኋል፤ ድንግል ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች» (ኢሳ. ፭+፲፱) ብሎ ትንቢታዊ ዝማሬ አቅርቧል።

ነቢዩ ሚካያስ «አንቺ ቤተልሔም፤ የይሁዳ ምድር ከይሁዳ ገዢዎች ከቶ ኢታንኪም ሕዝቧን እስራኤልን የሚጠነብ መሰፍን ከአንቺ ይወጣልና» (ሚካ. ፭+፪) በማለት እመቤታችንን በቤተልሔም መስሎ አመሰግኗታል። ይህን ቃለ ትንቢት ሊቀ ቅዱስ ኢፍሬም «የነቢያት ሀገራቸው ቤተልሔም ሆይ ደስ ይበልሽ ሁለተኛው አዳም ክርስቶስ በአንቺ ዘንድ ተወልዳልና የቀደመውን ሰው አዳምን ከምድር ለስያል/ ወደ ገነት ይመልሰው ዘንድ።»⁹³ በማለት አመሰግኖታል። ሊቀ አባ ጊዮርጊስ በእርጋናን ነቢያት እመቤታችንን ያመሰግናለችን ምክንያት ሲያስረዳ «ትንቢታቸው ባንቺ ተፈጽሟልና» ብሏል። ነቢያት ለሕዝብ የጻፉትና የተናገሩት ትንቢት በእመቤታችን ፀብሎ እውን ሆኗል።

93. ቅዱስ ኢፍሬም፤ ውዳሴ ግርያም ዘበኔ።

ነበረውም «ጌታ ይወርዳል፤ ይወለዳል ዓለምን ያድናል በጨለማ የነበረው ሕዝብ ብርሃን ያያል» ብለው የተናገሩት ትንቢት ከእመቤታችን አምላክ ሰው በመሆኑ የትንቢታቸው አማናዊነት ተረጋግጧል። ለዚህም የትንቢታቸው መፈጸሚያ የመልእክታቸው አድራሻ /መዳረሻ/ ደግሞ እመቤታችን ነች። በዚህ አማናዊ ትንቢት ምክንያት መሠረት «ማንበረ ነበረች ያመሰግንላል» ብሎ ሊቀ መናገሩ ተገቢ ነው።

ጴጆጴይ የሐዋርያት ማኅበር ያመሰግንላል

ቅዱሳን ሐዋርያት እመቤታችን ለማመስገን በቂ ምክንያት አላቸው። ሊቀ አባ ጊዮርጊስ የቅዱሳን ሐዋርያትን ምስጋና ምክንያት ሲያስረዳ «የተወደደ ልጅሽ ወንድም ሆኗችዋልና። ለመንግሥቱም ወራሾች አድርጓቸዋል» ብሏል። ከዚህ በላይ ምን አስረጅ ያስፈልጋል? የኢየሱስ ክርስቶስን ለቅዱሳን ሐዋርያት ወዳጅ መሆን ጌታ በቅዱስ ቃሉ ሲመሰክር «ወዳጆች ግን ብያችኋለሁ» ብሎ ጴጆ፤ጴጢ/ብሏል። ሊቀ አባ ጊዮርጊስ እንደጠቀሰው የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ለቅዱሳን ሐዋርያት ወንድም መሆኑን ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ሲያስረዳ «ወንድሞቼን ሊመስል ተገባው» ብሏል /ዕብ. ፪፥፲፯/።

እመቤታችን ቅድስትን ድንግል ማርያም በለዕላዊ መንከሩ ተፈርቶ ተከብሮ የሚኖረውን አምላክ በመውለዷ ለቅዱሳን ሐዋርያት በእርሷ ምክንያት ወንድም፤ ወዳጅ፤ እዳኝ እና መንግሥቱን አውራሽ ጌታ አግኝተዋል። ለዚህም ምክንያቱ እመቤታችን በመሆኗ የሐዋርያት ማኅበር እመቤታችን አመሰግናለች። ይህንን ታላቅ ምስጢር ቅዱስ ኤፍሬም ሲያስረዳ «እነዚያት ትንቢት የተናገሩለትን ወልዳላቸዋለችና፤ ለሐዋርያትም እስከ ዓለም ዳርቻ በሰሙ ያስተማሩለትን ወልዳላቸዋለችና» ብሏል። ቅዱሳን ሐዋርያት እስከ ዓለም ዳርቻ ዙሪው የመመስከራቸውና ሐዋርያት ተብለው የመጠራታቸው ምክንያቷ እመቤታችን ናት። ስለዚህ የሐዋርያት ማኅበር ስለከብሯ ለእመቤታችን ምስጋና ማቅረባቸው ተአማኒ ነው።

ጴጆጴ በዓታት ዘመዓልት ወዘለሊት

መጽሐፈ በዓታት ከእያሚው መረዳት እንደሚቻለው የሌሊት ምስጋናና የቀን ምስጋና ተብሎ በዚህ ይከፈላል። የዚህ መጽሐፍ ሌላኛው ስሙ «መጽሐፈ ስብሐት» እንደሚባል በሊቀ ሥራ ላይ ጥናት ያደረጉት ዶ/ር ሥርገው ሀብለ ሥላሴ ያስረዳሉ። በብራና ላይ በሚገኙ ቅጂዎች ደግሞ መዝሙር እየተባለ ይጠራል። መጽሐፈ በዓታት የተባለበት ምክንያት በየሰዓቱ የሚጸለይ ምስጋናን የያዘ በመሆኑ ነው። በዚህ መጽሐፍ የሊቀ የአባ ጊዮርጊስ ዘጋስሜ ጥልቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ዕውቀት ተንጸባርቋል። በዚህ ዝነኛ መጽሐፍ የተካተቱን ሐሳቦች ጸሐፊው በተዛባ መልኩ ያቀረበውን እንመለከታለን።

ጸሐፊው ሐሰት የታጨቀበትን የድፍረት ብዕሩን በማስረዘም በመጽሐፈ በዓታት «ኩሎሙ» በሚል ርእስ ከተዘጋጀው ሰፊ ቃለ ውዳሴ ሲተች «ኪሩቤል አፍራስ ራማ ወሱራፊል ዘራማ ክለላነ ሞገስ ወግርማ ይሲብሐቲሲ ማርያም በሃዋዝ ዜማ ገርማንና ሞገስን የተቀዳጁ የራማ ፈረሶች ኪሩቤልና ራማዊ ሱራፊልም በማረ ዜማ ማርያም ሆይ አንቺን ያመሰግናሉ የሚለውን ጸሐፊው ከጥቅል ሐሳቡ ላይ ለማድናገሪያ ብቻ ተቆርጦ የቀረበውን የምስጋና ክፍል ብንመለከት በሉቃስ ወንጌል ከተመዘገበው የመልእክት ቅዱስ ገብርኤል ምስጋና አይለይም። ሱራፊል እና ኪሩቤል ሌሎችም ቅዱሳን መላእክት እመቤታችን ያመሰግናታል ስንል መነሻችን የሉቃስ ወንጌል ነው። ከሰው ወገን ቅድስት ኢልሳ ቤጥም አብነት ነች። ከዚህ አኳያ የእርሷን ሥጋ ለብሶ ወደ ሰማይ ያረገውን አምላክ መንከር የሚገኝው ሱራፊልና ኪሩቤል እንደ መልእክት ቅዱስ ገብርኤል ያመሰግናታል ማለት ሐሰት አይደለም። ሊቀ ቅዱስ ያፌድም ኪሩቤልና ሱራፊል እንደሚያመሰግናት ሲመሰክር «ኪሩቤልና ሱራፊል በሰማያት ካለው ምስጋናቸው ወይም ከቀድሞ ምስጋናቸው ወገን ባልሆነ በሌላ/በአዲስ/ ምስጋና አመሰግኑሽ» ብሏል።

መጽሐፍ ቅዱስ «ከብር ለሚገባው ክብር ስጡ» ይላልና የመላእክት ዓለም የምስጋና የውዳሴ ዓለም ነው። ታዲያ በዚያ በክብር መላእክት

በለ ወላዲተ አምላክነቷ ቢያመሰግናት ቢያደንቋት ምኑ ላይ ነው ችግሩ?

ሰላም ለሥዕልኪ ሐፊ ማንዋዊ በጼዴንያ ወግበዕ ዘአውኃዙት በኢሕላዊ ለመጽብሐዊ ማቴዎስ ማርያም እንተ ረበደኪያ ወንጌላዊ ይኩነኒ ወትረ ጸሎትኪ እምህመን ኩሉ ምንታዊ ዐቃቤ ዘመዓልት ወዘሌሊት ነላዊ

ትርጉም:-

በግብዕና በጼዴንያ ማንዋዊ ወዘን ያለ ሐሰት ላፈሰሰች ለሥዕልክ ሰላምታ ይገባል ቀራጩን ማቴዎስ ወንጌላዊ ያደረገሽ ጸሎትሽ ከችግር ዘመን ሁሉ በቀን መባቂ በሌሊት ነዋሪ ይሁነኝ።

በዚህ ክፍለ ጸሎት ሊቀ አባ ጊዮርጊስ በግብጽና በጼዴንያ ዘይት እያፈሰሰች ተአምር ሰላደረገችው ሥዕል ሰላምታ አቅርቧል።፡፡፡ በማሰክ ተል ለቀራጩ ማቴዎስ ወንጌላዊ መሆን ድንግል ማርያም ምክንያት መሆኗን ተናግሯል። በማሰከተል ደራሲው የድንግል ማርያም ጸሎት በቀንም በሌሊት ከችግር ዘመን እንዲጠብቀው ተማሕጽኖ /አቅርቧል። ያመሰግናሉ ብሏል። ጉዳያችን መልክአ ሥዕልን መዘርዘር ቢሆን ብዙ ምስጢራትን ማመስጠር ይቻል ነበር። ነገር ግን ለሰቀራጩ ማቴዎስ የተነገረው ላይ በመሆኑ እርሱ ላይ እናተኩር። እዚህ ላይ የምናነግው የመከራከርያ ሐሳብ ጸሐፊው በቀጣይ ለሚያነግባቸው ትችቶች በቂ ምላሽ ይሰጣል።

በመጀመሪያ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቃሉ ምክንያት ስለሚሰናከሉ ሰዎች ሲናገር «መጻሕፍትንና የእግዚአብሔርን ኃይል አታውቁ ምና ትስታላችሁ» ብሏል ማቴ. ፳፱፡፱/። ጸሐፊውም የእግዚአብሔርን ኃይል መጻሕፍትን በሰማያው ትልቅ ስሐተት ፈጽሟል። ቅዱሳን መጻሕፍት የእግዚአብሔር ኃይል ያለባቸው በመሆናቸው በለመጨውና በለሐሳፊው ይናገራሉ ይተነብያሉ። ዛሬ ላይ ሆነው ስለነገ እና ስለ ትላንት ይናገራሉ። ከላይ በተጠቀሰው አርኬም የተንጸባረቀው ይህን መሰል ጉዳይ ነው። ለምሳሌ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለክርስቶስ

96. ተአምራ ማርያም፣ በእንተ ማርታ ዘሀገሪ ጼዴንያ፣ ገጽ ፫፻፵፪።

ክህነት ምሳሌነት ስለቀረበው ስለ መልክ ጼዴቅና ስለ ሌዊ ልጆች ክህነት ደረጃ ሲናገር ገና ሌዊ ሳይወለድ በአባቱ በአብርሃም ወገብ /አብራክ/ ሳለ ለመልክ ጼዴቅ ዐሥራት ስለ ማቅረቡን ጠቅሶ «ዐሥራትን የሚያወጣ ሌዊ እንኳን በአብርሃም እጅ ዐሥራትን ሰጥቶአል» ብሏል (ዕብ. ፯፡፲)።

ይህን የቅዱስ ጳውሎስን መልእክት ይዘን «በአርኬው ላይ የቀረበውን ስለቀራጩ ማቴዎስ ወንጌላዊ መሆን» የተነገረውን በንመረምር እመቤታችን ለቀራጩ ማቴዎስ ወንጌላዊ መሆን መጠራት ምክንያት መሆኗን እንገነዘባለን። ጌታችን ከድንግል ማርያም ተወልዶ በዚህ ዓለም ባይመላለስ የቅዱስ ማቴዎስ ወንጌላዊ መሆን አይታሰብም። ዳሩ ግን እምላካችን ከድንግል ማርያም ተወልዶ «ና ተከተለኝ» /ማቴ. ፱፡፱/ ብሎታል። ስለዚህ ለወንጌላዊው ጥሪ መሠረቱ የእምላክ ሰው መሆኑን ነው። እምላክ ሰው ሆነ ስንል ድንግል ማርያም ትመጣለች። ይልቁንም ቀራጩን ማቴዎስ ወንጌላዊ ያደረገሽ አንቺ ነሽ» ማለቱ እመቤታችን ለሐዋርያት ጥሪ ምልክት መሆኗን የሚገልጥ ስለሆነ የተሳሳተ ሐሳብ አይደለም። በሌላ በኩል «ሌዊ በአባቱ በአብርሃም ወገብ ሳለ የአብርሃምን ድርጊት በመመልከት መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሌዊ ዐሥራት ማውጣት ከተናገረ ይህንም ሐሳብ አገናዝቦ መቀበል አይቻልም።

አፍጣኒተ ረድኤት ማርያም በጊዜ ምንጸቤ ወለዐ! ለዐይን እምቀ ራግሳ አንቲ ወለቱ ረድኤተ ያዕቆብ በቤተ ሳባ በኩሉ ሕሊና መበኩሉ አልባባ ዘኢተፈቅረኪ ነፍስ ትወጥ እምሕዝብ!

ትርጉም

ከዐይን ሽፋኸፍት ይልቅ ቀድሞ በችግር ጊዜ ምንም ረዳት በሌለበት ጊዜ ማርያም እርዳታን ታፈጥሳለች በሳባ ቤት ሳለ ያዕቆብን የረዳሽው አንቺ ነሽ በሁሉ ሕሊናና በሁሉ ልቦጃ የማትወድሽ ነፍስ ከሕዝቧ /ከወገኗ ትለይ/ 97

97. እነ ጊዮርጊስ መጽሐፈ ሰዓታት።

ይህ አርክ የእመቤታችንን ለሰው ወገን ፈጥሮ የምትደርስ ረዳት መሆኗን ያስገነዝባል። ይኸውም ይታወቅ ዘንድ በቃና ዘገላ ስርግ ያዘጋጁ ሰዎች በተቸገሩ ሰዓት ፈጥሮ ችግራቸውን ተረድታ ለጌታ በመናገሯ ለረድኤት የምትፋጠን እናት መሆኗን አስመሰክራለች።

የሐ. ፪፥፩-፲፭። «እመቤታችን ማርያም ከአዳም ጀምሮ እስከ አብርሃምና እስከ ሙሴ ድረስ ትነገር ነበር ከሙሴ ጀምሮ እስከ አሴይ ልጅ እስከ ዳዊት ድረስ በብዙ ምሳሌዎች እየታየች ትነገር ነበር»⁹⁸

እመቤታችን በተጠቀሱት አባቶች ዘመን በተለያዩ ምሳሌዎች ከተነገረች በዚያን ዘመን ሽላሳ ቤት ሳለች «ያዕቆብን ረዳችው» ቢባል አይነ ቀፍም። ይልቁንም አባታችን አዳም «እመቤታችን ማርያም ከእርሱ አብራክ እንድትከፈል ከኤዋንም ማገፍን እንድትወለድ አውቆ ሔዋንን ሕይወቴ ነሽ ይላት ነበር»⁹⁹ አዳም የእመቤታችንን ከአብራክ ተከፍላ ከኤዋን መወለድን ተዘነጋሮ ሔዋን «ሕይወቴ ነሽ» እያለ ከተጣራ ይህ የሕገ ልቡና እስተምህሮ ከእብው ወደ ውሉድ ከተሸጋገረ አብው የእመቤታችን ወላጇ ተለምላክነት ተረድተው መማፀናቸው ምን ይደንቅ እንዲህ ዓይነቱን ድንቅ ምስጢር በእምነት የሚረዱትና የሚቀበሉት በመሆኑ ለመረዳት አይቸግርም። እንደ ጸሐፊው ግን የሃይማኖት ሰዎች ንገራ ዓለም ያለምን የሚመለከቱበትን/ ሁኔታ በምድራዊ ጊዜ ስሌት አስልቶ መድረስ አይቻልም። በእግዚአብሔር ዘንድ ሺው ዓመት እንደ አንድ ቀን ሊታይ እንደሚችል ቅዱስ መጽሐፍ ይመሰክራልና (፩ኛ ጴጥ. ፪፥፫)።

ይህን የመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ በውል መረዳትና በእምነት ዐይን የሚታየውንና በእምነት ገሊና የሚመረመረውን የእግዚአብሔርን ድንቅ ሥራ በጊዜ ቀመር ውስጥ አስገብቶ መለካት የሞኝ ሰዎች ግብር ነው። አስቀድመን በዝርዝር እንደ ተመለከትነው ሁሉ እመቤታችን ከአዳም ጀምሮ እስከ ሙሴ፣ ከሙሴ እስከ ዳዊት ባሉት ዘመናት ውስጥ በእቢያት በምሳሌና በትንቢት የምትነገር ከሆነ አማካኝው ኪዳን በተፈጸመበት በአዲስ ኪዳንም እንደምን አብዝታ አትነገርም? የእግዚአብሔር እናት

98 ተለምዶ ግርዶ የመታየት ሥልጣን ገጽ 23።
99 ዘገ. ከግሪ. ገጽ 11።

ከእርሷ በሥጋ ቀደም ብለው በተከሰቱ ሰዎች ዘመን ለምን ተጠቀሰች? ብሎ የሚከራከር ሰይጣን ብቻ ነው። በሌላ በኩል እንደ ኢየሱስ የመሰሉ ሰዎች በቀስላ ሥጋ ተደዘው ተጠምቀው መፈወሳቸው መሠረት በማድረግ ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን የአባታችን የአዳም ምሳሌ ያደርጓቸዋል። የኢየሱስን በየርዳናስ ወንዝ ተጠምቆ መፈወስ የአዳምን መዳን የሚያመለክት መሆኑን የማይወስ ወንጌል አንደምታው እንደሚከተለው ያብራራዋል። «ኢየሱስ የአዳም ደዌ የመርገመ ሥጋ የመርገመ ነፍስ የርዳናስ የጥምቀት ምሳሌ ነው»¹⁰⁰ ይላል። ኢየሱስ የአዳም ምሳሌ ሆኖ ከተነገረ እመቤታችን የአዳምንና ኢየሱስን ልመና መቀበሏን ሊቀ አባ ጊዮርጊስ ለመግለጽ «መካፈ ሰዕላቱ ለኢየሱስ እው በቀስል ይደዌ ኢየሱስ በቀስል በታመመ ጊዜ ልመናውን የተቀበልሽ አንቺ ነሽ» አዳም በልጁ በቅድስት ድንግል ማርያም ተሰማኝነት እንዳገኘ የሚገልጥ ቃል ነው። በመሆኑም በሃይማኖታዊ ጉዳይ የዘመን ርቀትና የቦታ ርቀት የሚያጠላው ጥላ የለም።

ለምሳሌ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብርሃኑ መለኮቱን ለመግለጥ ወደ ታቦር ተራራ ከደቀ መዛሙርቱ ሦስቱን ይዞ በወጣ ጊዜ ከሞተ ረጅም ዘመን ያስቆጠረውን ሙሴ እና ከወረገ ረጅም ዓመታት ያስቆጠረው ኢልያስ በዚያ ድንቅ ሥፍራ ተገኝተው ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ሲነጋገሩ ታይተዋል (ማቴ. ፲፮፥፫)። ታዲያ በሊቀ ድርሰት ውስጥ ከብሉይ ኪዳን አባታችን ያዕቆብ ጸድቆ ኢየሱስ እና ከሐዲስ ኪዳን ወንጌላዊው ቅዱስ ማቴዎስ ቢጠቀሱ የእግዚአብሔርን ሥራ ያደንቃሉ እንጂ አይነ ትፍም። ሌላው ቅዱስ ጳውሎስ እስከ ሦስተኛው ሰማይ ተነጥቶ እንደተመለሰ መንፈሳውያን ደራሲያን የቅዱሳንን አኗኗር ጉብኝተው የመምጣት ጸጋ አላቸው። ከሌቶች ተለይታ ጸጋ የተሰጣት እመቤታችን በመንፈስ ለረድኤት/ ልታነጋግራቸው እና ሊያነጋግሯት ይቻላቸዋል። «በእኔ የሚያምን ከእኔ የሚበልጥ ያደርጋል» (የሐ. ፲፬፥፲፮/ ሲል ጌታ ተናግሯልና።

፪.፭.፮ ማገሌተ ጽጌ

የመናፍቃን የትችት ሰለባ ከሆኑ መጸሐፍት አንዱ በአባ ጽጌ ድንግል

100 ማገል ቅዱስ ገብረ ቅርጽ ገጽ 12።

በ፲፬ተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተደረሰው «ማጌላተ ጽጌ» የተሰኘውን የጸሎት መጽሐፍ ነው። ይህ መጽሐፍ በማንኛውም ጊዜ የሚጸለይ ቢሆንም በተለየ ሁኔታ በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ላይ የሚውለው ከመስከረም ፳፯ እስከ ኅዳር ፮ ቀን ድረስ ነው። ይህ ድርሰት በግጥም መልክ የተደረሰ ሲሆን በአብዛኛው አምስት ሰንኞች አሉት። ብዙም አንድ መቶ ሃምሳ ነው። መጽሐፉ የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምንና ልጇን መድኃኒታችንን ኢየሱስ ክርስቶስን በእባባና በፍሬ እየመሰለ የሚያስረዳ ድርሰት ነው። እመቤታችንን በእባባ ሲመ ስል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን በፍሬ፣ በማስከተል እርሷን በፍሬ ልጇ በእባባ እየመሰለ ጥልቅ የነገረ ሃይማኖት ዕውቀት የሚያስጨብጥ መጽሐፍ ነው።¹⁰¹

በቅድሚያ በሊቀ አባ ጽጌ ድንግል የተደረሰውን እርኪ ሙሉ ሐሳብ እንመልከት።

ወዊተ ሥርናዩ ለታዲዎስ ወለበርተሎሚዎስ ወይኑ
እንተ ጸጊይኪ ለስካላ በሶለተ ተከለኪ እደ የማኑ
ማርያም ለጴጥሮስ ጽላሉቱ ወለጳውሎስ ሰበኑ
ብኪ ምውታን ሕያዋን ኮኑ
ወሐዋርያት መላእክተ በሰማይ ኩነኑ¹⁰²

ትርጉም፡-

የታዲዎስ የሰንደው እሸት
በቀኝ እጁ በተከለሽ ጊዜ ፍሬን
ያፈራሽ የበርተሎሚዎስ ወይኑ
የጴጥሮስ ጥላው የጳውሎስም
ልብሱ ማርያም ሆይ
ሞተው የነበሩ በአንቺ ሕያዋን ሆኑ
ሐዋርያትም መላእክትን በሰማይ ጽኑ።

በዚህ እርኪ ውስጥ ሊቀ አባ ጽጌ ድንግል በመጽሐፍ ቅዱስና በገ

101. ያረጋል እስገዛ ስለገነባ ማጌላተ ጽጌ ገዘፍ ምስኪኑ ሐመር ያምት ፋጥር ደ ዘየደርገ ገዘ።
102. አባ ጽጌ ድንግል ፣ ማጌላተ ጽጌ ስርኪ ይዩ።

ድለ ሐዋርያት ከተደረጉ ተለምራቶች ጋር እመቤታችን እየመሰለ ልዩ ትኔ /ምስጋና/ አቅርቦላታል። በእርኪው ውስጥ የሰንደ እሸት፣ ወይን፣ ጥላ እና ልብስ በምሳሌነት አገልግለዋል። በዚህ መልኩ ምሳሌ እየመ ሰሉ መቀኘት ከመጽሐፍ ቅዱስ የተወሰደ ነው (መዝ. ፫፯፥፪)። ታዲያ ሊቀ ይህን ዘዴ ተጠቅሞ ማመስገኑ ያስደንቀዋል እንጂ አያስነቅፈውም። ጌታችን ራሱን በወይን፣ በማንዱና በቅርንጫፎቹ አባቱን እና ደቀ መዛሙርቱን መስሎ ማስተማሩ ይታወቃል (ዮሐ. ፲፭፥፩-፫)። መናፍቃን «እመቤታችን የጴጥሮስ ጥላው የጳውሎስ የልብሱ ዘርፍ» ለምን ተባለች? ወይም መባል የለባትም የሚል ጥያቄ ያነሳሉ።

ቅዱስ ጳውሎስ «እግዚአብሔር በቅዱሳኑ ላይ ድንቅ ነው። (መዝ. ፷፯፥፳፭) ሲል እንደተናገረው የአባቶቻችን የቅዱሳን ሐዋርያት የሰውነት ታቸው ቅድስና ለልብሳቸው፣ የልብሳቸው ለጥላቸው ተርፎ ሕመማችንን ፈውሰዋል። ጳሕፊው ይሄን እግዚአብሔር በቅዱሳኑ ያደረገውን ድንቅ ነገር ሲሸፍን «የጴጥሮስ ጥላው የጳውሎስ የልብሱ ዘርፍ በሽተኞችን ሲፈውስ» ሲል የተገለጸውን ሐሳብ «ፈዋሹ እግዚአብሔር ብቻ መሆኑ ተጽፎአል» በማለት ያደናግራል። «ጌታ በእኔ የሚያምን ከእኔ የሚበልጥ ያደርጋል» (ዮሐ. ፲፩፥፲፪) በማለት ለቅዱሳን የተሰጠውን ጸጋ ግን ሸፍኗል። በመሠረቱ የእግዚአብሔር ፈዋሽነት የባሕርይ ገንዘብ ነው። ለቅዱሳን ግን የአገልግሎታቸው የቅድስናቸው ዋጋ ነው። እግዚአብሔር ለቅዱሳን የሰጠውን ጸጋ መሸፈን የእግዚአብሔርን የቸርነት ሥራ መሸፈን ነው። ሰው ግን የእግዚአብሔርን ሥራ መሸፈን አይችልም።

ደግ ነገርን በደግ እየመሰሉ መጻፍና መናገር «ከጌታችን ትምህርት የተወሰደ ነው። ለምሳሌ ጌታችን «እንደ እባብ ልባሞች እንደ ሮግብ የጥሆች ሆኑ» (ማቴ. ፲፥፲፯) በማለት ሮግብን «ከየሆነት» ጋር በማነጻ ጸር አስተምሯል። በሌላ በኩል የፍየልን ሐፍረተ ሥጋ ግልጥነት በማየት ኃጥእንን በፍየል የሰገን ይውሐና በማየት ጻድቃችንን በቤቶች መስጋል (ማቴ. ፳፭፥፳፫)። ሊቀ አባ ጽጌ ድንግልም እመቤታችንን በታዲያዎስ እሸት በበርተሎሚዎስ ወይን በጴጥሮስ ጥላ-እና በጳውሎስ የልብሱ ጫፍ መስ ሷታል። እነዚህ የተጠቀሱት ቅዱሳን በአገልግሎት ዘመናቸው ታዲያዎስ

«ከዲፕሎማሲ ጋር በአንድ ቀን ስንደ ዘርቶ ለመሥዋዕት አብቅቷል። በርተ ሎሚዎስም ወይን ተክሉ በተለምዶ አለምልሟል፤ ቅዱስ ዲፕሎማሲ በጥላው ቅዱስ ዳውሉስ በልብሱ ሜፍ ሕሙማንን ፈውሷል (የሐዋ. ፪፥፭-፲፯፤ ፲፱፥፲-፲፪)። በእነዚህ ደጋግ ነገሮች እመቤታችንን ሊቁ መመስሉ የነገረ ሃይማኖት ዕውቀቱ ከፍ ማለቱን ያሳያል እንጂ ለትችት በር አይሰጥም። ነገር ግን እሐፊው ከላይ በተገለጸው መልኩ ማገሉት ጽኑን ተችቷል። ትችቱ የሚጀምረው «ቅዱስ ዲፕሎማሲ በ30 እስታቲር /በ30 ብር/ በርተሎሚዎስን ለግብርና ሸጠው» ይልና እንባብያን አትኩሮት እንዲሰጡት «አንባቢ ሆይ እስቲ አስተውል ሐዋርያው ዲፕሎማሲ ሐዋርያው «በርተሎሚዎስን እንደሸጠ ከየት የተገኘ ወሬ ነው?» በማለት በሊቁ የተደረሰውን ድርሰት አናንቋል። ጥራዝ ነጠቅ ዕውቀት ያላቸው ሰዎች ቅዱሳት መጻሕፍትን በእምነት ሳያነቡ መምህራንን ሳይጠይቁ የመሰላቸውንና የሚገምቱትን ነገር ሳንነግራቸው ስንቀር እንግዳና ልብ ወለድ ነገርን የምንናገር ይመስላቸዋል። ነቢዩ ሄናክ እንዲህ ዓይነት ወገኖች በከነቱ እንደሚቀሩ ሲያስረዳ፡-

«ብሉን፤ ብሉን የሚሉ ጣፋጭ ፍሬዎች ወይንና ትርንጉ ይፈጠራሉ ይናቃሉ እንጂ የሚበላቸው የለም ዕሬት መራራ ይባላል። ወይንና ትርንጉ የተባሉት ወይንና ትርንጉ አይደሉም መጻሕፍትና ሊቃውንት መምህራን ናቸው። ሲመክሩ ሲያስተምሩ ይንቋቸዋል እንጂ አይሰሟቸውምና» ብሏል /ሄናክ. ፴፯፥፴፫/። የኦፋቂ መጽሐፍ ያዘጋጀው ግለሰብ ከላይ ነቢዩ እንደተናገረው በእመቤታችን ስም የተዘጋጁት መጻሕፍት የማሩና የተወደደ ቢሆንም መራራ እሬት ሆኖበታል።

መጻሕፍትና ሊቃውንት ሲመክሩ ሲያስተምሩ ይንቋቸዋል። እንደተባለው እሐፊው በመጀመሪያ በቤተ ክርስቲያን የሚገኙ ስለ ቅዱሳን ገድል የተጻፉ መጻሕፍትን አላነበዘም፤ በየብ ፍሮ ታላቁ ለቅ አባ ጽጌ ድንግል ከገድለ ሐዋርያት የወሰደውን ሐሳብ «ሐዋርያው ዲፕሎማሲ ሐዋርያው በርተሎሚዎስን እንደሸጠ ከየት የተገኘ ወሬ ነው?» ብሎ አይዘላብድም ነበር። አበው፤ «ከመጠምጠም መማር ይቅደም» እንዲሉ እሐፊው ይህን የትችት ናዳ ከማውረዱ በፊት አባ ጽጌ ለድንግል ማርያም ይህን ታሪክ

ለምን ተጠቀሰ? መነሻው ምንድነው? ብሎ ቢጠይቅ ትልቅ ስህተት ውስጥ ለደወድቅም ነበር።

ሐዋርያው ቅዱስ ዳውሉስ «በክርስቶስ ሕግም ሳለሁ ሕግ የሌላቸውን አጠቅም ዘንድ ሕግ ለሌላቸው ሕግ እንደሌለው ሆንሁላቸው» (ጳጳር. ፱፥፳፪) ሲል እንደተናገረው ቅዱሳን ሐዋርያት ለጌታ ያልሆኑለት የለም። ተሰደውለታል፤ ታስረውለታል፤ ተሰቅለውለታል። ይሄን ሁሉ በእኩቴት እየተተበሉ ከሸንጉ የተሸሙና የተሸለሙ ይመስል ደስ እየላቸው ይወጡ ነበር (የሐዋ. ፪፥፵፪)። በዚህ መሠረት ሌሎችን ለመጥቀም በወንጌል ለመለወጥ ስብከተ ወንጌልን ለሕዝብ ለማዳረስ የተለያዩ ዘዴዎች ተጠቅመዋል። ከዚህ ውስጥ ሕመምተኞችን ፈውሶ ለመለወጥ በሕመምተኞች ቤት ሕመምተኞች መሰለው በመተኛት የፈውሶ አገልግሎት በመስጠት ሕሙማን ሥጋንና ሕሙማን ነፍስን ለክርስቶስ ለመማረክ ችለዋል።¹⁰³ እንዲሁም በአረማውያንና በጣዖት አምላኪዎች ቤት ተቀጣሪ ሠራተኛ በመሆን ሐዋርያዊ ተልእኮአቸውን ተወጥተዋል። ከዚህ ውስጥ ሐዋርያው ቅዱስ ዲፕሎማሲና ሐዋርያው ቅዱስ በርተሎሚዎስ የፈጸሙት ሐዋርያዊ ተልእኮን ገድለ ሐዋርያት እንደሚከተለው ይተርክልናል።

ዲፕሎማሲና በርተሎሚዎስ በተማከሩት መሠረት አለባበሳቸውን በሙሉ ለውጠውና ሌላ መስለው በሩሜ ከሰውየው ደረሱ። በዚህ ጊዜ ቅዱስ ዲፕሎማሲ መንገደኛው ሰውየ ሆይ ካንተ ጋር በግመል አስጭኝኝ አለው። የግመሉ ጌታ ወደዚያ የምትሔድበት ምን ምክንያት አለህ ሲለው በዚያው አገር ይህን ባርያዬን እሸጠዋለሁ ሲል መለሰለት። ሰውየው የዲፕሎማሲን አባባል ሲሰማ በጣም ተደሰተ። ምክንያቱም ባርያን ለመማከት ብዙ አገሮችን ዞሮ ሊያገኝ ስላልቻለ ባደውን በመመለስ ላይ ነበርና ባላሰ በው መንገድ የሚገዛ ባርያ በማግኘቱ ነው። ሊደሰት የቻለው በባርያት ለመሸጥ የቀረበው በርተሎሚዎስ የሥራ ችሎታ ምን እንደሆነ ዲፕሎማሲን ጠየቀው። ዲፕሎማሲ የበርተሎሚዎስ ችሎታ የወደን ቦታን መጠበቅ እንደሆነ ገልጸለት። የእርሱ ፍላጎትም የወደን አትክልት ሠራተኛ ለማግኘት ስለነበር በርተሎሚዎስን በባርያት ለመማከት ተስማማ ያንድ

103. የቅዱስ ዳውሉስ መልእክት ዝብና ትርጉሙ ገጽ ፪፱።

ዛርያ መግዛዊ እስቴር በመባል የሚታወቅ ገንዘብ በቁጥር ሦስት ጺጥሮስ ተቀብሎ በርተሎሚያስን አስረክበው የግመሉ ባለቤት ላይ በድብቅ በርተሎሚያስ የተሸጠበትን ገንዘብ ለበርተሎሚያስ ሰጥቶ ቅዱስ ጺጥሮስ ተለይቶ ተመለሰ፤ በርተሎሚያስ አብሮ ጉዞውን ቀጠለ.....¹⁰⁴

ከላይ የተገለጠው ታሪክ ቅዱስ ጺጥሮስና ቅዱስ በርተሎሚያስ በጣ ሦት አምላኪዎች ሀገር አንዱ የባሪያ ጌታ ሌላው ባሪያ ሆነው በርተሎሚያስ የወይን ጠባቂነት ሥራ እየሠራ «አልዋሕ» በሚባል ሀገር ስብከተ ወንጌልን እንዳስፋፋ ገድለ ሐዋርያት ይተርክልናል ።

ከላይ የተገለጹት ሊቃውንት አባቶች ድርሰቶች በተዓምኖና በፍጹም መንፈሳዊ እውቀት ላይ የተመሠረቱ በመሆናቸው ከደፋሮች በስተቀር ለማረምና ለትችት አይመቹም። ሊቃውንቱ ከመሬት ተነሥተው የፈጠራ ሥራ አልሰሩም። የእነርሱን ሥራ ለመተቸት እነርሱ ከደረሰበት መሣሪያ ቅድስና እና የሰውነት ደረጃ መድረስ ያስፈልጋል። ዛሬ በቅድስት ለርቶዶክሳዊ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችንን ወገኖ ልባቸውን በመናፍቃን ታዛ እካላቸውን በውስጥ አድርገው ሥርዐቷን ያለምንም እውቀት የሚያጥ ላሉትን «ተሐድሶ» «መናፍቃን» መባላቸው ተገቢ ነው። እነርሱ ዘነተ ክርስቲያንን መሠረት ለማፍረስ ቆርጠው የተሰሩ ናቸውና ። ማንነት ያሳያን «ተሐድሶ» ብለው የገለጡ ወገኖች ያለምንም ተጨባጭ ሰውነት የቅድስት ድንግል ማርያምን ድንግልናዋን፣ ወላጇት አምላክነቷን ንጽሕ ናዋን አራታለው ጽፈዋል። «የሙሴ እህት ማርያምና አሮን» ሙሴ ሊትዮጵ ያዊቷን ሴት በማግባቱ በድብቅ በያሙት «እግዚአብሔር በመቆጣቱ የሙሴ እህት ማርያም በለምጽ ልትመታ ችላለች።» (ዘሁ. ፲፩፥፩-፲፩)

እግዚአብሔር ባሪያው ሙሴ በመታማቱ «የሙሴን እህት በለምጽ» ከቀጣ ዘጠኝ ወራት በማሕፀኗ ተወስኖ በጀርባዋ ታዝሎ ከሀገር ሀገር የተንከራተተች እናቱን የሚላደቡትን ምንኛ ይቀጣቸው ይሆን? ምክን ያቲሞ ከሙሴ ይልቅ የሙሴን አምላክ የወለደች እመቤታችን በዝብር ከፍ ትላለች። በእርሷ ላይ የሰድብን ቃል የሚናገር ክብሯን ቅድስናዋን መላዳተ አምላክነቷን፣ አማላጅነቷን የሚንቅ የወልደ እግዚአብሔር

104. ትርጓሜ ገድለ ሐዋርያት ገጽ ፪።

እየሰሰ ክርስቶስን ሰው መሆን የማይቀበሉናቸው። ግለሰቡ የእነጋገር ለዛና እውነት የሌላቸው፣ አጸያፊ፣ ከምስጋና ሥርዐት የወጡ፣ እርግማን የሚያበዙ፣ የማይታወቁና የማይተረጉሙ ሐሰት ልማጽቸው የሆነ፣ የማይሆን ተስፋ የሚሰጡ እና የልባችንን መሻት የማይገልጡ ያሏቸው ድርሰቶች የመናፍቃንን አላዋቂነት፣ ጭፍን ጥላቻ የሚገልጡ መሆናቸውን መጻሕፍትን በቅን ንገርና የሚመረምሩ ሁሉ የሚገነዘቡት ነው ።

ምዕራፍ ሰባት

፩. ቅዱሳት ሥዕላት

በዚህ ርእሰ ሥር ስለ ቅዱሳት ሥዕላት ምንነት፤ ጥቅም /አገልግሎት/ እንመለከታለን። በርእሱ ለተቀናበረው ምላሽ መነሻችን በእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ላይ የዘሩ ጥላቻ ያለው ጼሐፊ «የማርያም ሥዕል» /ሥዕል አድጎ/ የሚባለው ከየት መጣ። ገጽ 107 በማለት በአጠቃላይ በቅዱሳት ሥዕላት ላይ ያስተላለፈውን ኑሓቱ ለማረም ነው።

፩.፩. ቅዱሳት ሥዕላት ለምን «ቅዱሳት» የሚል ቅጽል ተሰጣቸው?

በቅድስት ቤተክርስቲያን ለመንፈሳዊ አገልግሎት፤ ትምህርት እና ሰብከት የምንገለግልባቸው የጌታችን፤ የእመቤታችን የቅዱሳን መላእክት፤ ሐዋርያት፤ ጳውሎስን እና ለምዕታት ሥዕላት የሥጋዊውን ዓለም ገጽታ ከሚያንጸባርቁ ዓለማውያን ሥዕሎች የተለዩ በመሆናቸው ቅዱሳት ሥዕላት ተብለው ይጠራሉ። ዓለማውያን ሥዕላት አእምሮን የመሳባዩ መልእክት የማስተላለፍ እና የማስተማር አቅም በኖራቸውም እንደ ቅዱሳት ሥዕላት ተአምር የማድረግ እና በረከት የማስተላለፍ አቅም የላቸውም። ቅዱሳት ሥዕላት ግን የተወከሉባቸው ቅዱሳን መልእክት ያስተላልፋቸዋል ተአምር ያደርጉባቸዋል።

ሐዋርያው ቅዱስ ዮሐንስ የእግዚአብሔርን የልግስናውን ብዛት ሲገልጥ «እግዚአብሔር መንፈሱን /አጋውን/ ሰፍሮ አይሰጥም» (ዮሐ. ፫፥፴፭) ሲል እንደተናገረው በእግዚአብሔር ጸጋ የተገቡት ቅዱሳን የሰውነታቸው ቅድስና በፊትላቸው የልብላቸው በጥላቸው አልፎ ልዩ ተአምር እንደሚሠራ መጽሐፍ ቅዱስ ይመሰክራል። የሙሴ በትር (ዘፀ. ፱፥፲፮)፤ የኢልያስ መገናኛ (፪ኛ. ፪፥፳)፤ የቅዱስ ጴጥሮስ ጥላ (ዮሐ. ፭፥፲፭-፲፮) የቅዱስ ጳውሎስ ልብስ (ዮሐ. ፲፱፥፲፪) ተጠቃሽ ናቸው። የቅዱሳን ቅድስና በጥላቸው አልፎ ሕሙማን እንደሚፈውስ የተወከሉበት

ሥዕልም ቅድስናቸው ተላልፎ ሕሙማንን የመፈወስ ጋኔን የማራት ጋይል አለው። በዚህ መሠረት ቅዱሳት ሥዕላት የቅዱሳን ቅድስናቸው ተገልጾባቸው ገቢረ ተአምራት የሚያደርጉ በመሆናቸው ከሌሎች ዓለማውያን ሥዕላት መለያታቸውን ለመግለጽ ቅድስት ቤተክርስቲያናችን ቅዱሳት ሥዕላት በማለት ትጠራቸዋለች።¹⁰⁵

ቅዱሳት ሥዕላት ጸጋ እግዚአብሔር የሚያደርግባቸው በመሆናቸው ክብር ይሰጣቸዋል። በፈታቸው ቆሞ መጸለይና መስገድ መናፍቃን እንደ ሚሉት ሥዕልን ፈጣሪ ማለት አይደለም። ቁም ነገሩ ከሥዕሉ ባለቤት በረከትና ረድኤት ለማግኘት የሚደረግ የእምነት ገብ ነው። ሥዕሉም የጸድቁ ወይም የቅዱሱ መታሰቢያ ነው (ምሳ. ፲፥፮)።

፩.፪. የቅዱሳት ሥዕላት ታሪካዊ አመጣጥ

ቅዱሳት ሥዕላት መሠረታዊ መገኛቸው መጽሐፍ ቅዱስ ነው። እግዚአብሔር ቀደም ብሎ «ኤዝራ»፤ እያለ ለሚጠራቸው እስራኤላውያን መንፈሳውያት ሕገጋትን ሲሠራ የቅዱሳት ሥዕላትን አገልግሎትና ጥቅም በግልጽ ለነቢያት በመግለጽ ቅዱሳን ነቢያት ትእዛዙን ገቢረዊ አድርገዋል። ይኸውም ይታወቅ ዘንድ ከበግ አረኝነት ለነቢይነት የጠራውን ሙሴን «ሥዕል ኪሩብን» በታቦተ ሕጉ በጌላት ኪዳን ላይ ጋንዲሥል ሲያገዝው «ከሥርዓት መክደኛው ጋር አንዱን ኪሩብ በአንድ ወገን ሁለተኛውንም ኪሩብ በሌላ ወገን አድርገህ በአንድ ላይ ትሠራዋለህ» ብሎታል (ዘፀ. ፳፭፥፲፱)። ሥዕላቸው በጽላት ኪዳን፤ በታቦተ ሕጉ ላይ እንደሚናተፉ ዶሮዎች ተደርገው እንዲሣሉ የተደረጉት «ኪሩብ» ቀደም ብሎ የሚገልባበጥ ሰይፍ ይዘው የገነትን ደጃፍ እንዲጠብቁ የታዘዙት ናቸው (ዘፍ. ፫፥፳፱)። እነዚህ በሙሴ እንዲሣሉ የታዘዙት ሥዕላት ኪሩብል የጸጠርተ መንበር አምላካዎች ናቸው። ይህ ታሪክ የቅዱሳት ሥዕላት ሥራ መሥራች ባለቤቱ እግዚአብሔር መሆኑን ያሰጠ ረዳናል። ቤተመቅደስን በቅዱሳት ሥዕላት የማስዋገዝ ተግዝር በእግዚአብሔር በታዘዙ ነቢያት እጅግ ተሰፋፍቶ እንደነበር የብሉይ ኪዳን የታሪክና የትንቢት መጽሐፍት ያስረዳሉ። ለአብነት የሚከተሉትን

105. ተሰቦ ደጀኔ ሸፈረው፤ ነገረ ቅዱሳን ለአዲስ አበባ ሲገኝ ገጽ ፴፩።

ገደግዳ፣ በሽራ፣ በብራና፣ በወረቀት፣ በጨርቅ እና በሌሎች ለመሣላ ለመቼ በሆኑ ነገሮች በቀለም የሚሣሉ በዐይን የሚታዩ በእጅ የሚጻሰሱ ናቸው። ቅርጽ ወይም ምስል ግን ከሥዕል በተለየ ሁኔታ በድጋይ በእንጨት በብረታ ብረት በመሳሰሉ ነገሮች ቅርጽ ወጥቶለት የሚሠራ ነው። እነዚህን መሠረታዊ ልዩነት ያላቸውን ነገሮች አንድ ዓይነት ትርጉም ስጥቶ መጻፍ ለከፋ ስሕተት ያጋልጣል። ወይም ሁለቱን ነገሮች አንድ ጊዜ ሥዕል ሌላ ጊዜ ምስል እያሉ መጻፍ የመናፍቃን የማይናገሪያ ስልት ነው። ለምሳሌ በቅዱሳን ሥዕላት ላይ ነቀፌታ ለመሰንዘር የተነሣው ጸሐፊ «ጽሑፉን ሲጀምር «የማርያም ሥዕል» /ሥዕል አድጎ/ ገጽ 107 ላይ በማለት ይጀምርና በገጽ 111 ላይ ከላይ የሰጠውን ስያሜ ገልብጦና ከደ «በኢትዮጵያ ውስጥ «የሥዕላት አድጎና» ምስሎችን ማክበር በእርሱ መታመንና የሥዕላቱ ተፈላጊነት እያደገ የመጣው ከዘርዐ ያዕቆብ ዘመን መንግሥት ወዲህ ነው» ብሏል። ጸሐፊው «ዘቤተ ክርስቲያንን ሥዕሎች ሥዕላት አድጎና» ብሎ በጀመረበት ጽሑፍ ወይም አገላለጽ አልቀጠለም። ምክንያቱን ለምን ብሎ የሚጠይቅ ቢኖር ጸሐፊው «የበግ ለምድ የለበስ ነጣቂ ተኩላ» በመሆኑ ነው። /ማቴ. ፮፥ ፲፩/

፩. ሥዕል አድጎና

በዚታክርስቲያን የጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም፣ የቅዱሳን ሰዎችና መላእክት ሥዕላት ገቢረ ተአምር አድራጊ በመሆናቸው ሥዕል አድጎና ተብለው ይጠራሉ። ቅዱሳን ሥዕላት የተለየ ገቢረ ተአምር ያደርጋሉ። ለምሳሌ ከ14-37 ዓ.ም ርምን ይዝ የነበረው ጢባርዮስ ቄሣር ለዙፋን የደረሰ ልጅ ቢሞትበት አስከሬኑን ወደ ኢየሩሳሌም ልኮ ከጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መቃብር እንዲጥሉት ቢያደርግ የሞተው ወጣት ልጁ ተነሥቷል። ንጉሡ ጢባርዮስ ከደስታው የተነሣ የዚህን ሰው እናቱን አምጦልኝ፤ እኔም ሚስቴም እናገልግላት ብሎ ሰው ቢልክ የእመቤታችን ክብር ሰማያዊ እንጂ ምድራዊ ባለመሆኑ ተሠውረባቸው አላገኙትም። ጢባርዮስ ተስፋ እንዳይቆርጥ ወንጌላዊው ቅዱስ ዮሐንስ ጌታን በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ

እንዳየው አድርጎ ከለሚዳ አስታጥቆ ሥሎታል። ስለ ሥዕሉ እውነተኛነት ለማረጋገጥ ቅዱስ ዮሐንስ የሣለው ሥዕል፣ «እይሁድ በኢየሩሳሌም እንደሰቀሉኝ አንተ ደግሞ ሁለተኛ በርም ሰቀልክኝ» የሚል ድምፅ አሰምቷል። ቅዱስ ዮሐንስ ሥዕሉን ቢሰመው ከንፈሩ ከሥዕሉ ጋር ተጣብቆ ቆይቷል። ይህ ሁሉ ከሥዕሉ የታየው ተአምራት ነው።¹⁰⁸

ይህንን ሁኔታ «የመልክአ ኢየሱስ» ደራሲ ሲያብራራ «ጌታዬ ኢየሱስ ሆይ፣ ዮሐንስን ለሳመ መለኮታዊ አፋህ ሰላምታ ይገልጽ። የልቡናው ንጽሕና በፊትህ ተወዳጅነት አግኝቷልና»¹⁰⁹ ብሏል። ጸዴንያ በሚባል ሀገር እንግዶችን በመቀበል መንፈሳዊ አገልግሎት ትስጥ የነበረችው ማርታ የምትባል ሴት ወደ ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌምን ለመሣለም የሚጓዘውን ሰው ሥዕል ማርያምን እንዲገኝባት ትልክዋለች። መነኩሴው ሥዕሉን ገዝቶ ሲመለስ በመንገድ ወንበዴዎችና የዱር አራዊት አደጋ ሊያደርሱበት ቢቀርቡ ሥዕሏን ሲያሳያቸው ሸሽተው ወደ መጠነት ይመለሳሉ። መነኩሴው በዚህ በተደረገለት ተአምር በመደነቅ የገባውን ቃል ኪዳን አፍርሶ ሥዕል እንዲገኝባት ከጠነችው ሴት ዘንድ ሳይደርስ በሌላ መርከብ ተሳፍሮ ሲሔድ ማዕበሉ የመርከቡን አቅጣጫ አሰለውጦ ጸዴንያ ይደርሳል።

በመንገድ ላይ ሥዕሏ ያደረገችለትን ተአምር ተናግሮ ለማርታ ወንጌላዊ ቅዱስ ሉቃስ የሣላትን ሥዕል ማስረከቡን ተአምረ ማርያም ይነግረናል።¹¹⁰ ሊቀ ጳጳስ አባ ዮሐንስ በጻፈው ድርሳን ሚካኤልም የአስተራጅቆስ ማገት አፍምያ በሥዕል ሚካኤል ዲያብሎስን ማባረጅን ሲያብራራ «አፍምያም አንተ ሚካኤል ከሆነክ በእኔ ቤት እንዳለ እንደሚካኤል ሥዕል አምሳል ምልክት ያለበት በትርህ ወዴት አለ?» አለችው። ወዲያውኑ የክፉ የዲያብሎስ ፊት ተለውጦ እንደጨለማ ተራራ ሆነ»¹¹¹ ይላል።

ሊቀ ጳጳስ አባ ዮሐንስ በቅዱሳን ሥዕላት ፊት ስለ መስገድ ሲያብራሩ «በተቀደሱ ሥዕላት ፊት መጸለይን፤ ለእግዚአብሔር ስግደትንና ምስጋና ማቅረብንም ቸል አትበል፤ በእነርሱ ላይ የሚገለጠውን የእግዚአብሔርን

108. ገረ. ከግዛ. ገጽ 172።
 109. መልክአ ኢየሱስ ለገረ. ፩።
 110. ተአምረ ማርያም «አንተ ማርታ፤ ጠርክላለሁ»።
 111. ድርሳን ሚካኤል ዘመር. ፬. ገጽ 173።

ሥራ አትጠራጠር» ብለዋል። በቅዱሳት ሥዕላት ፊት መስገድ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆኑንም ሲያስረዱ ደግሞ «ማስተሥረደው ላይ ረበው ከነበሩት ከመመስገኛው ኪሩቤል መካከል እግዚአብሔር ለሙሴና ለአርን ይገለጥ ነበርና። ከእጃቸው ከቃላቸውም ምስጋናን መሥዋዕትን ጸሎትን ይቀበል ነበርና የሕዝቡንም ኃጢአት ያስተወርደ ነበርና ይህም ረቂቅ ድንቅ ለሆነው ምስጢር ምልክት ነው። በሰዚህ በተቀደሱ ሥዕላት ፊት ጸሎትን ለሚቀበል ሕይወትን ለሚያድል ለክብር ባለቤት ምስጋናን ምልጃን ጸሎትን ያቀርቡ ዘንድ ለምእመናን ሥርዐት ሆነ።»

«በሰማይ ካለው በምድርም ካለው ከምድር በታች በውኃ ውስጥ ካለው ፍጥረት ሁሉ ለአንተ አምላክ አታብጅ። አትሰገድላቸው አታም ልካቸው ሲል እግዚአብሔር አገዟል። በሰዚህ በተቀደሱ ሥዕላት ፊት ለእግዚአብሔር ጸሎትንና ምስጋናን ማቅረብ አይገባም» እያሉ በአሪት ቃል የሚያመካኙ ወገኖችን ሲወቅስ እኛም የአሪትን ቃል ጠንቅቀው እንዲያስተውሉ እንመክራቸዋለን፤ ቃሉ አትሰገድላቸው አታም ልካቸው ይላልና። እነዚህ ጣዖታትም የተናቁ የተዋረዱ ናቸውና። እነርሱ በልዩ ልዩ መልክና ምላሌ የሚሠሩ ጣዖታት ናቸው። ለእነርሱ ልንሰገድላቸው አይገባም። ሰው ሠራሽ ናቸውና የእግዚአብሔር ኃይልም የለባቸውምና። ቅዱሳት ሥዕላት ግን እንደነዚያ አይደሉም። የምስጢር ምልክቶች ናቸው እንጂ። የሰው ንሊና በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ ያርፍ ዘንድ ረዳት የሚሆኑ፤ ረቂቅ ምስጢርንም ማለት የእግዚአብሔር ልጅ ሰው እንደመሆኑ ከድንግል እንደመወለዱ በበረት እንደመተኛቱ በዮርዳኖስ እንደመጠመቁ በመስቀል ላይ እንደመስቀሉ እንደ ትንሣኤው እንደ ዕርጉቱ ዳግመኛ በጌትነት እንደመምጣቱ ያለውን የሚያሳይበት ድንቅ የሆነ የእግዚአብሔር የሥራው መጻሕፍት ናቸው እንጂ።^[11]

፩.፮. በቅዱሳት ሥዕላት የሚደረጉ ዝጊረ ተአምራት

አስቀድመን እንደተመለከትነው የቅዱሳን የነፍሳቸው ቅድስና ለሰውነታቸው የሰውነታቸው ለልብላቸው የልብላቸው ለጥላቸው ተላልፎ ተአምር

[11] 2. ገጽ ከግሌ ገጽ ፪፻፱።

እንደሚያደርግ መጽሐፍ ቅዱስ ይዘረዝራል። |መጽሐፈ ነገሥት ያተጅ-ጃጃ በስፋት እንደሚተርከው ነቢዩ ኤልያስ የእግዚአብሔር ጥሪ ደርሶት ወደ ብሔረ ሕያዋን ሲያርግ የዮርዳኖስን ወንዝ ከፍሎ የተሻገረበትን መጎናጸፊያውን ለደቀ መዝሙሩ ኤልሳዕ ሰጥቶታል። ነቢዩ ኤልሳዕ መምህሩ ኤልያስ በሰጠው መጎናጸፊያ ፊልገ ዮርዳኖስን ቢመታው ባሕሩ በተአምር ለሁለት ተከፍሎለት ዮርዳኖስን ተሻግሯል። የማንኛውም ሰው መጎናጸፊያ ባሕሩን ቢመታ ባሕር የመክፈል ውኃን ከትር የማቆም ኃይል አይኖረውም። «እግዚአብሔር በወዳጆቹ በቅዱሳን አድሮ ድንቅ ሥራውን ይሠራል» |መዝ. ፳፯+፴፯| ሲል ነቢዩ ቅዱስ ዳዊት እንደተናገረው የነቢዩ ኤልያስ ቅድስና በመጎናጸፊያው በላለፈ በመጎናጸፊያው ተአምር ሊደረግ ችሏል። ለአንዳንድ ወገኖች ይህ ደረቅ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነታ ሲነገራቸው ይህ የቆየና በብሉይ ኪዳን የተደረገ ነው ብለው ይከራከራሉ። እነርሱ ይህን ይበሉ እንጂ በቅዱሳኑ አድሮ ተአምር የሚሠራ እግዚአብሔር ምንጊዜም አዲስ ነው። ሥራውም የትላንት የዛሬም ነው እግዚአብሔርም የትላንትም የዛሬም አምላክ ነውና (ዕብ. ፲፫+፳፭)። እንግዲህ የቅዱሳን ቅድስና በግዑዝ ልብስ እና በረቂቅ ጥላ ከተላለፈ በሥዕላቸውም ምን ያህል ተአምር ያደርጉ ይሆን? ከዚህ አንጻር ቅዱሳት ሥዕላት በርካታ ዝጊረ ተአምራትን እንደሚያደርጉ፤ የሚከተሉትን ለአብነት እንመልከት።

፩.፮.፩. ቅዱሳት ሥዕላት ይናገራሉ

አንዳንድ በእምነት ያልጠነከሩ ሰዎች እንዴት ሕይወት ከሌላቸው ግዑዝ ነገር ድምፅ ይወጣል? ንግግርስ እንዴት መስማት ይቻላል? ብለው ይጠይቃሉ? መጽሐፍ ቅዱስን ግን በጥልቀት ስናነበው በእግዚአብሔር ፈቃድ የማይናገሩ ግዑዝ ድንጋዮችና መናገር የማይችሉ እንስሳት እና አፍ ያልፈቱ ሕፃናት እንደበት አውጥተው እንደሚናገሩ ይገልጣል። ለምሳሌ በዕለተ ሆግዕና ጌታችን ወደ ኢየሩሳሌም ከተማ በብዙ አጀብ ሲገባ «በእናታችው ጀርባ ታዝለው የመጡ የአርባ እና የሶማንያ ቀን ሕፃናት ድንጋዮች ሲያመሰግኑ ዐያተው ከእናቶቻቸው ትነሽ እየወረዱ በሌን እየቆረጡ ይዘው አመስግንዋል።^[12]

[12] ወንጌል ቅዱስ ገብሩ ትርጓሜው ወደ፳፱።

እንዲሁም በአራት (ዘጉ. ፳፪+፳፩-፴) በተመዘገበው ታሪክ ውስጥ እንደምናነበው የበለጸገው አሁን መናገር የማትችል የቤት እንባሳ ስትሆን እግዚአብሔር ተአምር እንዲደረግ በፈቀደ ጊዜ በሰው እንደበት ጌታዋን ለማነጋገር በቅታለች። የአሁን ይታዩና የበለጸገውን ንግግር መጽሐፈ አራት ሲያሰነብን «እግዚአብሔር የአሁን ይታዩና አፍ ከፈተ፤ በለጸገውም ሦስት ጊዜ የመታከኝ ምን አድርጌብህ ነው? አለችው። በለጸገውም አሁን ይታዩና ሰላላገተሽብኝ ነው፤ በእጄሰ ሰይፍ ቢኖር አሁን በገደልኩሽ ነበር፤ አሁን ይታዩና በለጸገውን ከብዙ ዘመን ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ የምትቀመጡብኝ አሁን ይታዩና አይደለሁም? በውኑ እንዲህ አድርግ ዘንድ ልማዴ ነበረኝ? አለችው። እርሱም እንዲህ አላደረግሽ ብኝም አላት። እግዚአብሔርም የበለጸገውን ዐይኖች ከፈተ። የእግዚአ ብሔርን መልእክ በመንገድ ላይ ቆሞ የተመዘዘም ሰይፍ በእጁ ይዞ ዐየ፤ ሰገደም በምግባሩም ወደቀ» ይላል (ዘጉ. ፳፪+፳፩-፴)። ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ በአራት የተጠቀሰውን ተአምራዊ ታሪክ በመጥቀስ ትንንት የጎደለው ተግባር የሚፈጽሙ ሰዎችን ሲወቅስ «ትንን መንገድ ትተው ተሳባቱ የባሰርን ልጅ የበለጸገውን መንገድ ተከተሉ፤ እርሱ የዓመጸን ደመወዝ ወደደ ነገር ግን ስለመተላለፉ ተዘለፈ። ቃል የሌለው አሁን በሰው ቃል ተናግሮ የነበዩን እብደት ገለጸ» ብሏል (፪ጴጥ. ፪+፲፭-፲፮)።

እግዚአብሔር ከላይ የተዘረዘሩትን የተለያዩ ገቢራት ተአምራት ግብዣን ድንጋዮችን፤ አሁን እንዲሁም አፍ ያልፈቱ ሕዳኖችን ማናገሩ ድንቅ አምላክ ምንም የሚሳነው ነገር የሌለ መሆኑን እንረዳለን። እንዳንድ ወገኖች እግዚአብሔር ለሙሴ «ከሥርየት መክደኛው ጋር እንዱን ኪሩብ በአንድ ወገን ሁለተኛውን ኪሩብ በሌላ ወገን አድርገህ በአንድ ላይ ትሠራዋለህ» /ዘፀ. ፳፭+፲፱/ ብሎ ባዘዘው ሥዕል ቅዱሳን የሚደረገውን ተአምራት ሲቃወሙ በመጀመሪያ ለጣዖት የተነገረውን ወይም እስራኤል ጣዖትን እንዳይከተሉ የተላበሰውን ትእዛዝ ለታቦት አድርገው በማቅረብ ሰዎችን ጥርጥር ላይ ለመጣል ይዳዳቸዋል። ነገር ግን አነሳሳቸው በተሳሳተ መንገድ ስለዘገነ የጥፋት ጽሑፋቸው እና ትም ሀርታቸው በእውነተኛው ቃል እግዚአብሔር ላይ የተመሠረተ አይደለም።

እነዚህ ወገኖች አንዱ ሥዕል በቅድስት እርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ያገኘበትን ሁኔታ በተሳሳተ መንገድ ሲገልጽ ምሳሌች ይናገራሉ በማለት ጉዳዩን ቀለል አድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ።

ሰዎች ከእምነት ጋር በተያያዘ የሚቀርብላቸውን ነገር አምነው ተረድተው ይቀበሉታል እንጂ በማስፈራራት አይቀበሉትም። አባቶች ሐዋርያትም በማስፈራራት እንዲያስተምሩ አልታዘዘም፤ ይልቁኑ በማይቀበሉቸው አካዘ «የሚማችሁን ትቢያ አራግፋችሁ ውጡ» (ማቴ. ፲፩+፲፭) ተባሉ እንጂ አስፈራሩ አልተባሉም። ይህም ሲባል የራሳቸውን አመለካከት በኃይል ለመጫን የሚጥሩ ወገኖች የሉም ለማለት አይደለም። ሰዎች በኃይል ወይም በማስፈራራት ለጊዜው አንድ ነገር ቢቀበሉ ውለው አድረው የእውነት ፀሐይ ሲወጣ እውነትን ይፈልጋሉ። ከዚህ አኳያ በቤተክርስቲያን በቅዱሳት ሥዕላት የተደረገውን ገቢረ ተአምራት ከመግለጽ ባሻገር የተለየ ማስፈራሪያ አይደረግም። ይህንን በእምነት የሚደረግ ታላቅ ተአምር ለማወቅ የኢትዮጵያና የግብጽን አብያተ ክርስቲያናት መመልከት ጠቃሚ መረጃን ይሰጣል። በተለምዶ ማርያምም የሚከተለው ተጽፏል ።

«በዚያም ቤተክርስቲያን የእመቤታችን ሥዕል ነበረችና ያ ብላቴና ሥዕሊቱን እጅግ ይወዳት ነበር መምህሩ በሐዶ ጊዜ ወደ ሥዕሉ ቆሞ እጅ ይነሣትና ቅዱሳን ይደገም ነበር። ከዕለታትም በአንድ ቀን ከሥዕሉ ዘንድ ቆሞ ባለ ሥዕሊቱ ተነጋገረችው። ወዳጇ ሆይ እንተ ከምትወደኝ ይልቅ ፈጽሞ ወድጄሃለሁ። በአንተም ደስ ብሎኛልና በእኔ እመን አለችው ያም ልጅ ከሥዕሉ ቃል በሰማ ጊዜ ፈጽሞ አደነቀ እጅግም ፈራ» ገጽ. 113።

የሚለውን ታሪክ ተአምር ከተአምረ ማርያም የተወሰደ ነው። ይህ ከተአምረ ማርያም ተቀንጭቦ የተወሰደው ተአምር «ቅዱሳት ሥዕላት የእግዚአብሔር ድንቅ ሥራ እንዴት እንደሚገለጥ ያሳያል»፤ ክርስቲያኖች ቅዱሳት ሥዕላትን የሚቀበሉት «ሥዕሎችን ይናገራሉ በሚል ማስፈራሪያ»

አይደለም የእምነታችን ኃይልና ታላቅነት በእነርሱ ስለሚገለጥ እንጂ ። መናፍቃን ግን ይኸንን አገልጥሎ ጽፈዋል። በተለምዶ ማርያም ላይ የተገለጸው ብላቴና ከሥዕሉ ቃል በመስማቱ እጅግ ከመደነቁ የተነሣ መፍራቱን ይገልጣል። በቅዱስ መጽሐፍ የተለየ ተአምር በሚገለጥበት አካባቢ የሚገኙ ሰዎች ከሚያዩት ተአምር የተነሣ የአድናቆት ፍርሐት እንደሚፈሩ ተጽፏል። ለምሳሌ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በቤተሉሌም በተወለደ ጊዜ «በዚያ ምድር መንጋቸውን በሌሊት ሲጠብቁ በሚዳ ያደሩ እርሾች፡- የጌታ መልአክ ወደ እነርሱ በቀረበ ጊዜ የጌታ ክብርም በዙሪያቸው ሲበራ እነርሱ ታላቅ ፍርሐትም ፈሩ» ይላል (ሉቃ. ፪+፳፯)። እንደዚህ ዓይነት ተአምር ሲገለጥ መፍራት ለማንኛውም ሰብአዊ ፍጥረት የተለመደ ክስተት ነው። ቅዱሳን ሐዋርያት ጌታችን በባሕር ላይ ሲራመድ በይተው መፍራታቸው ተጽፏል (ማቴ. ፲፬+፳፯)። የብላቴናውም ፍራቻ የሥዕሏን መናገር ዐይቶ ስለሆነ ተገቢ ፍራቻ ነው።

በሥዕሏ ቃል መስማቱም የማይከሰት ነገር አይደለም። ከላይ በተዘረዘሩት ታሪኮች እንደተመለከትነው እግዚአብሔር በተለምዶ «ቃል የሌለው አህያ በሰው ቃል» (ዶጲ. ፪+፲፭-፲፮) ካናገረ የክብርት እናቱን ሥዕል እንድትናገር ማድረግ ይሳካል ብሎ ማስብ አይቻልም። የአህያንን የድንጋዮችን እና አፍ ያልፈቱ ሕፃናት እንደሚናገሩ ያነበበ የመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢ የቅዱሳት ሥዕላትን መናገርን ለመቀበል አይቸግረውም። የቅዱሳት ሥዕላቱ መናገር የእግዚአብሔርን ተአምር አድራጊነት ይገልጣል እንጂ ለእምነት መቀበያ ማስፈራሪያነት አልዋለም። (አይውልም/

፲፩. ቅዱሳት ሥዕላት ወዝ እና ዘይት ያፈሳሉ

ቅዱሳን አዛዦች በእምነታቸው የእኔ ምእመናን እና ከዚያ በቀል የጸዱ ሕፃናት ከሥዕል ማርያም ፊት ቆመው ድምፅ እንደሚሰሙ ከሥዕል ማርያም ጋር እንደሚነጋገሩ በተለምዶ ማርያም በበፋት ተጽፏል። እንደ ሕፃን ሥራ ውሳኔ የምትመጣውን እናቱን ሲያገኝ እጅግ እንደሚደሰት ሥዕል ማርያምን በማየት መንፈሳዊ ሐሴት እንደሚሰማው ሊቁ እባ ጽጌ ድን

ግል ሲገልጥ «ከመ ይትፈራሃሕ ሕፃን ሲባ ይፈላ እሞ፤ እትፈራሃሕ እንሰ ሥዕልኪ በርእይ ውተሳልሞ፤ ሕፃን ልጅ እናቱን ባየ ጊዜ እንደሚደሰት እኔም ሥዕልሽን በማየትና በመሳለም እደሰታለሁ»¹¹⁴ ብሏል።

ይህ ምስክርነት ምእመናንን ቅዱሳት ሥዕላትን በማየትና በመሳለም የሚያገኙትን በረከት ያሳያል። በዚህ መልኩ ከቅዱሳት ሥዕላት የሚገኘውን በረከት በበፋት ስለ እመቤታችን ተአምር የሚያወሳው መጽሐፍ /ተአምረ ማርያም/ ሲናገር «ከተለምራቷም ሁሉ ይልቅ ለሁሉ የሚያስደንቅ ሰብአ ሰገል በዋሻ ውስጥ ከልጅዋ ከወዳጅዋ ጋር አግኝተው እንዳይዋቀሩ ያች ሥዕል ሥጋን የለበሰች ትመስላለች። ከእርሷም እንባና ወዝ ይወጣ ነበር። ከወጧም የተቀቡት ከሚያስጨንቅ ደዌያቸው ይፈጠሩ ነበር።»¹¹⁵ ይላል። እንደ መስፍኑ ጌዴዎን «የነበረ ተአምራቱ ወዴት አለ?» (መላ. ፪+፲፱) የሚል ሰው ካለ፤ በትርቡ እ.ኤ.አ ነጻር ፳፱ ቀን ፳፻፱ ሕንድ ሀገር በምትገኘው የሶርያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ እና በግብጽ ውስጥ የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ምስል ፍቁር ወልዳ ሥዕል እንባ እያፈሰሰች መታየቷን በተለያዩ ገጽ ድር ተመዝግቧል¹¹⁶። በተጨማሪም በግብጽ ሀገር እ.ኤ.አ ታገሃሥ ፳፭ ቀን ፳፻፱ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ብርሃን ከተሳበሱ ነጫዊ እርግዎች ጋር በኤል ዘይቱን ከተማ በምትገኘው ቤተ ክርስቲያን መታየቷን ሉስ አንጀለስ ታይምስ ዘግቧል። በግብጽ ውስጥ በዚህ መልኩ እመቤታችን ስትገለጥ ከ1968 እ.ኤ.አ ጀምሮ ለአራተኛ ጊዜ መሆኑን እና ተአምሩም በብዙ ሳይንሳዊ መረጃዎች ተደግፎ ዓለም አቀፍ ተቀባይነት እንዳገኘ በተለያዩ የጥናት ወረቀቶች ላይ ቀርቧል።¹¹⁷

እንዳንድ ወገኖች ከሥዕል ማርያም «ወዝ፤ ዘይትና እንባ ይፈላል ወይም ይወጣል» ተብሎ ሲጻፍ ተራ ፈጠራ ወይም አማኞችን ለመሳብ የተደረገ ጥበብ አድርገው ይቆጥሩታል። እውነታው ግን ከእንደዚህ ዓይነት አመለካከት ይርቃል። ምክንያቱም በመጽሐፍ ቅዱስ ከጠሐር

114. ለባ ጽጌ ድንግል ማርያም ጽጌ።
 115. ተአምረ ማርያም «በእኔ ማርያም እጅግ እጅግ ።
 116. <https://www.Serbian Church.Org>.
 117. See, Egypt Coptic Church The apparition of virgin Mary at el-Zeitun, Egyptian St. Mary Coptic Orthodox Church, 1968.

የቸው ውኃ ማፍለቅ የማይችሉ ግብዓት ነዎች ውኃ ማፍለቃቸው ተጽፏል። ለምሳሌ በዘወ. ፲፯፡፫-፯ እንደተጻፈው እስራኤል በቃዴስ በረሐ በተጠመኑ ጊዜ «እኛንና ልጆቻችንን ከብቶቻችንንም በጥግት ልትገድለን ለምን ከግብጽ አወጣኸን? . . . ብለው ሲያንገራጉሩ እግዚአብሔር ሙሴን፡ - በሕዝቡ ፊት አለፍ፤ ከእስራኤል ሽማግሌዎች ከአንተ ጋር ውሰድ፤ ወንዙንም የመታሰባትን በትር በእጅህ ይዘህ ሐድ፤ እነሆ እኔ በዚያ በከፊብ በዓለት ላይ በፊትህ እቆማለሁ ዓለቱንም ትመታዋለህ ሕዝቡም ይጠጣ ዘንድ ከእርሱ ይወጣል አለው። ሙሴም በእስራኤል ሽማግሌዎች ፊት እንዲሁ አደረገ» ይላል።

እግዚአብሔር በከፊብ በዓለት ላይ በመቆም ከጠሐርይው ውኃ ማፍለቅ የማይቻለውን ዓለት ውኃ እንዲያፈልቅ አድርጓል።

ዓለቱ ውኃ ካፈለቀ የቅድስት እናቱ ድንግል ማርያም ሥዕል «ወዘ፤ ዘይት እና እንባ» አፈሰሰ ተብሎ መጻፉ ዕውቀት ድንቅ ብለን የአምላክን ሥራ እንድናደንቅ ይጋብዛል እንጂ አይነቀፍም። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ያ እስራኤል ጠጥተው የረከቡትን ዓለት ምንነት ሲገልጥ «ኩሉም ያን መንፈሳዊ መጠጥ ጠጡ፤ ይከተላቸው ከነበረው ከመንፈሳዊ ድንጋይ ጠጥተዋልና፤ ያም ድንጋይ ግን ክርስቶስ ነበር» ብሏል (ጳጳር. ፲፡፱)። እዚህ ላይ ውኃ አፍሳሽ ዓለት የክርስቶስ ምሳሌ ሆኖ ተርቧል። በተፈጥሮም ግብፁ የሆነው ድንጋይ በርካታ እስራኤላውያን የሚገለገሉበትን ውኃ እንዴት ማፍለቅ ቻለ? ብለው ለሚጠይቁ ወገኖች በእግዚአብሔር ተአምር ብለን እንመልሳለን።

ከላይ ባቀረብነው አበረጅ መሠረት የቅዱሳት ሥዕላት መናገር፤ ወዘ፤ ዘይት፤ እንባ መፍሰስ እና መንቀሳቀስ በረ ቅዱሳት ሥዕላት የሆነ አቋም ባላቸው ወገኖች ሲነቀፍ ይታያል። ይህንን እግዚአብሔር በግዕዝ ነገሮች ላይቀር አድሮ የሚያደርገውን ተአምር ከማድነቅ ይልቅ የቤተ ክርስቲያንን ሊቃውንት ቅዱሳት ሥዕላት ለማስፈራረድ እንደሚገባ ቀመብት ለማስመሰል መናፍቃን ሲዘላለዱ «ለሥዕል ማርያም መስገድ፤ እንዴት ተቀባይነት አገኘ? በማለት ይጠይቁና ለዚህ ነፋቄ አዘል ጥያቄ መልስ ሲሰጡ «ምስሉቿ ባለብት ሆነው ተንቀሳቅሰው የተለያዩን ድርጊት ያደርጋሉ በሚል ማስፈራራት» የሚል መልስ ይሰጣሉ።

፲፩፤፫ ቅዱሳት ሥዕላትን ሲጻበሉ ይፈውሳሉ

መናፍቃን ከሚተቹት የተአምረ ማርያም ከፍል አንዱ ይህ ነው።

ለፍርገጊያውም ሥዕሉቱን ይወስዳት ዘንድ እንዳልተ ቻለው ባወቀ ጊዜ ሾተል ይዞ እጁን በመስኮት አዝልቆ ከሥዕሉ የሥጋ ቀራጭ ያዝል ቆረጠ ያን ጊዜ ከሥዕሏ ደም ወጣ። እርሱም የሥጋ ቀራጭ ያዝል ይዞ ወጥቶ ተሠወረ። ያንጊዜም ሰዎች አውቀው ፈልገው በጭንቅ አጥኝተው ያዙት ይገድሉት ዘንድም ወደዱ። ያን ጊዜ እኔን ስለመውደዱ ከብር ሲሆን ወስዷል እንጂ ይህን በክፉት አሳደረገውምና ተውት አትግደሉት የሚል ቃል ከሥዕሉ ተነገረ፤ ነገር ግን የተቆረጠውን ሥጋ ከሱ ወስዳችሁ ከተቆረጠበት ቦታ ግጠሙት ያን ጊዜውን አኖ ሩትና ቀድሞ እንደነበረ ሆነ። ያች ሥዕል ሥጋን የለበሰች ትመስላለች ከእርሷም እንባና ወዝ ይወጣ ነበር። ከወዘም የተቀሰቡት ከሚያስጨንቅ ደፄ ይፈውሱ ነበር። ገጽ.114-115።

ይኸንን ተአምር ለመረዳት የእምነት ዐይን ያስፈልጋል። እግዚአብሔር ምንም ዓይነት ነገርን ማድረግ እንደማይላነው መረዳትን በቅዱሳኑ ላይ ድንቅ መሆኑን በእርሱ ያመኑ ወገኖች እርሱን እንደሚመስሉ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን እንደተሰጣቸው ይረዳሉ ፩፡፲፱/ የእግዚአብሔር ልጅም እናት የሆነች ማርያም ይኸንን ሥልጣኗን ተጠቅማ ተአምር እንዳደረገች መረዳትን ይጠይቃል።

በዚህ ተአምር ላይ የቀረበው ተአምር «ለእመቤታችን ሥዕል የተለየ ፍቅር የነበረው ሰው ሥዕሏን መውሰድ በሰጠው ሾተል ይዞ እጁን አስገዝቶ ከሥዕል ማርያም ላይ ቆርጦ ወስዷል። በዚህ ጊዜ ከሥዕል ማርያም ላይ ደም ወጥቷል። ድርጊቱን ያደረገው ሰው ከተያዘ በኋላ ድርጊቱን የፈ ጸመው እመቤታችንን ከመውደዱ የተነሣ በመሆኑ ይቅርታ እንዳደረግ ለት እመቤታችን ጥሪ ማቅረቧን ይናገራል እንጂ አያስፈራራም። ይል ቁኑ እንደዚህ ዓይነት በፍቅር ላይ የቸመሠረተ ድርጊት ሲደረግ እግዚአ

ብሔር የአማኞችን ፍቅር በማየት ተአምር እንደሚያደርግ በቅዱስ መጽሐፍ በስፋት ተጽፏል።

በተአምረ ማርያም የተጠቀሰው ሥዕለ ማርያምን ከፍቅር የተነሳ የቆረጠው ግለሰብ ድርጊት በሐዋርያት ሥራ ከቅዱስ ጳውሎስ ፊውስ በመፈለግ የአካሉን ልብስ ጨርቅ ቀድደው ድውያን እየወሰዱ ይፈጡ ነበር። ተብሎ ከተጻፈው አማናዊ ታሪክ ጋር ይዛመዳል (የሐዋ. ፲፱፥፭)።

፩.፩.፩. ቅዱሳት ሥዕላት በፊታቸው የሚሰጥላቸውን ያከብራሉ

እግዚአብሔር በባሪያው በቅዱስ ጳውሎስ የአካል ልብስ ተአምር ካደረገ በእናቱ ቅድስት ድንግል ማርያም ሥዕል ተአምር ማድረግ አይሳካም። አንዳንድ ወገኖች በቅዱስ መጽሐፍ ከተጻፈው ተአምራዊ ታሪክ ጋር ተዛምዶ ያላቸው ተአምራት ሲቀርቡ ቤተክርስቲያን ቅዱሳት ሥዕላት ተቀባይነት እንዲያገኙ በማስፈራሪያነት እንደተጠቀመችበት ጽፈዋል። ነገር ግን ከእውነት የራቀ ነው። ምክንያቱም ከላይ የቀረበው ታሪክ በይዘቱ ምንም ዓይነት ማስፈራሪያ የለውምና ነው።

በእመቤታችን ሥዕል ፊት መስገድ ትሕትና ነው። ለሥዕሏ ባለቤት ያለንን አኩባሪት መግለጫ ነው። የአምላክን እናት ሥዕል የሚጠየቁና አክብሮት የማይገልጥ ሰው እንደ ግብር አባቱ ዲያቢሎስ ትዕቢተኛ ሰለሆነ እግዚአብሔር ራሱ ትዕቢተኞችን እንደሚቃወም ተጽፏል (ዕጲጥ. ፭፥፭)፤ ትእዛዛቸውን የሚጠበቃቸው ትግት ምን ሊሆን እንደሆነ ተአምረ ማርያም ሲገልጽ

በእስክንድርያ ሀገር ቀላምን በሚባል ቦታ በእመቤታችን ስም የተሠራች ቤተክርስቲያን ነበረች። የገዳሙ አስተዳዳሪ ሰሎሞን ይባላል። በዚያች ቤተ ክርስቲያንም ካለች ከእመቤታችን ሥዕል ብዙ ተአምር ይደረግ ነበር። የገዳሙም አስተዳዳሪ ለሥዕሏ ሦስት ጊዜ ሲሰገድ ከእርሱ ጋር አራት ሰዎች አበሩ እርሱን አይተው ሦስቱ ለሥዕሏ ሰገዱ አንደኛው ሰይጣን በልቡ አድርጎት ለድንግል ማርያም ምስጋና ይሁንና የሰው እጅ ለሠራው እንዴት እስግዳለሁ? ብሎ ተጠራጠረና ለሥዕሏ ተዘዝቶ በዚያችም ሰዓት ምላሱ ተገልጿል። ከስንፈሮቹ አንድ ስንዝር ያህል ወጣ።¹¹⁸

118. ሊተጠበቅት አስፈሪ ባያባል፣ ፓጌቲ. ጸጌ። ፲፱፻፳፱፣ ገጽ ፳፮።

መናፍቃን ግን በመጽሐፉ ላይ በቀጥታ ያልተባለውን «ለእመቤታችን ሥዕል ሰገዳለሁ» በማለት ለማደናገር ይሞክራሉ። ነገር ግን ከላይ በተብራራ መልክ እንደተተረከው ከአራቱ ሰዎች አንደኛው ሰይጣን በልቡ አድርጎት «የድንግል ማርያም ሥዕል የሰው እጅ ሥራ ነው እንዴት እስግዳለሁ» በማለቱ መቀሰቱን ታሪኩ ይነግረናል። ከላይ እንደተመለከትነው እግዚአብሔር በቅዱሳን አድር ትዕቢተኞችን ይቃወማል። ለምሳሌ በሐዋርያት ሥራ ሐናንያና በጲራ የተባሉ ባልና ሚስቶች ቅዱስ ጴጥሮስን በመዋሽታቸው በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ላይ በመዘበበታቸው ተቀስፈው ሞተዋል (የሐዋ. ፭፥፩-፲)። የግለሰቡም ሞት በትዕቢት የመጣ ነው እንጂ ሥዕለ ማርያምን ሰዎች እንዲቀበሉ በሚል ዓላማ የተጻፈ አይደለም።

ሌላው መናፍቃን «መልክአ ሥዕል» ተብሎ ከሚጠራው መጽሐፍ ወእስግድ ካዕቢ ለድንግልናኪ ክልኢ ወእስግድ ሥዕል ለሥዕልኪ ቅድመ ጉባኤ ዘእስግድ ለሥዕልኪ አስሪጸ ምማኤ በሥጋሁ ወበነፍሱ ሊይርከብ ትንሣኤ በሁለት ወገን ድንግል ነሽና እስግድልሻለሁ ለሥዕልሽም በጉባኤ ፊት ሦስት ጊዜ እስግዳለሁ፤ ለሥዕልሽ ከመስገድ ወደ ጓላ ያለ በነፍሱም በሥጋውም ትንሣኤ አያገኝ የሚለውን አርኬ ሲተረጉሙ «የአርኬውን ሐሳብ የሚያንጸባርቀውን ቃል በግእዙ አትርገው ወደ አማርኛ ሲተረጉሙ «አስሪጸ ምማኤ፣ ትዕቢት አብቅሎ» የሚለውን አውቀው ገድፈውታል። ይኸውም የአርኬውን ሐሳብ ቆርጦ በማስቀረት ለማደናገሪያ የተጠቀሙበት ስልት መሆኑን እንገነዘባለን። በመልክአ ሥዕል ላይ የቀረበው ሐሳብም በትዕቢቱ እንደተቀሰፈው ሰውዬ «አመጽን አብቅሎ» ሥዕለ ማርያምን የሚቃወም የሥዕሏን ባለቤት እመቤታችን የሚቃወም የሚነቅፍ በመሆኑ ዕድል ፈንታው ጽዋ ተርታው ሞት መሆኑን ይናገራል እንጂ ሥዕለ ማርያምን ተቀበሉ ብሎ አያስፈራራም።

በለዚህ በቅዱሳት ሥዕላት ፊት የጸጋ ወይም የአክብሮት ስግደት መስገድና መጽለይ ለሥዕሉ ባለቤት ያለንን ክብርና ፍቅር በመግለጽ በረከት እናገኛለን። በተጨማሪ በተአምረ ማርያም ከተመዘገበው ውጪ የሃይማኖት ሰዎች ያልሆኑ የተለያዩ የመገኛኛ ብዙኃን ባለሙያዎች በግብጽ እና

በሰርያ ከሥዕል ማርያም ወዝ ሲረሰ ብርሃን ሲወጣ መዝገባቸውን ከዓለም ዓቀፍ የመረጃ ምንጮችም ተዘግቦአል። እነዚህ ሁሉ ምስክር ነቶች የእግዚአብሔርን ኃይልና የሥጦታውን ባለጠግነት የሚያስረዱ ናቸው።

ለእግዚአብሔር ክብር ይግባውና ቅዱሳት ሥዕላት ኢየሱስን በሚያስቡት ሀገር መንደር ሳይቀር እየተገለጡ ብርሃን እየፈነጠቁ ወዝ እያፈሰሱ ነው። በእርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ጥላ ሥር የሚገኙ ምእመናን እምነታቸውን እንዲያጽኑ እያደረጉ ነው። ለምሳሌ በቅርቡ በከንባታና ሐዲያ ሀገረ ሰብከት በቤሽና ቀበሌ ገበሬ ማገበር በዛፍ ላይ ሳይቀር ቅዱሳት ሥዕላት መገለጻቸውን የእምነቱ ተከታዩ ያልሆኑ ሰዎች ሁሉ መስክረዋል።¹¹⁹

፩.፮ ምስለ ፍቁር ወልዳ

ምስለ ፍቁር ወልዳ /With her beloved son/ ተብሎ የሚጠራው ሥዕል እመቤታችን ከተወዳጅ ልጇ ኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ያላትን የእናትነት ሐላፊነት ያመለክታል። እንዲት እናት ልጇን ታቅፋ እንደምትታይ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በመልእክ ብሥራት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የወንድ ዘር ምክንያት ሳይሆናት የወለደችውን ልጇን ታቅፋ ትሳሳለች።

በምስለ ፍቁር ወልዳ ሥዕል መልእክት ቅዱስ ሚካኤል በስተገራ ከንቱን ዘርግቶ ሰይፍ ይዞ ይሣላል በስተቀኝ መልእክት ቅዱስ ገብርኤል እበባ፤ ሰይፍ ወይም መስቀል ይዞ ይሣላል። እነዚህ ሥዕሎች የሚሳሉት በምሳሌነት ነው።¹²⁰ ይህን «ምስለ ፍቁር ወልዳ» ተብሎ የሚጠራውን ሥዕል የሳለው ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስ መሆኑን የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ተመራማሪዎችና ኢትዮጵያውያን ቅዱሳን ጸሐፍት በድርሰታቸው ገልጸዋል። ከእነዚህም ውስጥ «ሰላም ለሥዕልኪ፤ እንተ ሰዓላ በዕዱ ሉቃስ ጠቢብ እም ወንጌላውያን አሐዱ፤ ከወንጌላውያን እንዱ ጥበበኛው ሉቃስ በእጅ ለሳለው ሥዕልሽ ሰላምታ ይገባል»¹²¹ የሚለው አንዱ ነው።

119. አዋቂ ስም፤ «ሥዕል እርሻና ተላምር ለተለያዩ ሰዎች ተገቢ ለሚደረግ»፤ 120. እሱም ተብሎ፤ 121. ዚ. ስጦታ ወ. ምዕ. ሥዕል።

ወንጌላዊ ቅዱስ ሉቃስ የጌታችን ዜና ልደት ሥዕላዊ በሆነ መንገድ በግርግም መተኛቱን በዕለተ ልደቱ መላእክት የምስጋና መዝሙር መዝሙራቸውን አረኞች ባዩት የጌታ ክብር መፍራታቸውን የጻፈ ጠቢብ ነው። በወንጌል ሥዕላዊ በሆነ መልክ ያቀረበውን የጌታችንና እና የእናቱን ቅድስት ድንግል ማርያምን ምስለ ፍቁር ወልዳ ታሪክ ሥዕል ሥሎ ማቅረቡ አይደንቅም። ቅዱስ ሉቃስ የተለየ የእጅ ጥበብ የነበረው በሥዕል እና በጽሑፍ ይሰብክ የነበረ ወንጌላዊ በመሆኑ በአረማውያን እጅ በወደቀ ጊዜ እንኳን ባያት አምላኪው ንጉሥ «የቅዱስ ሉቃስን ቀኝ እጅ መጽሐፍትን እየጻፈች የርምን መንግሥትና ሕዝብ የምታስት ይህች ናት»¹²² በማለት እንዲቆረጥ አድርጓል። የምስለ ፍቁር ወልዳ /እመቤታችን ከተወዳጅ ልጇ ጋር/ ሆና የሚያሳየውን ሥዕል ብዙ የመጽሐፍት አስረጅዎች ሳሉ ታሪክ ያላነበበ አንድ ደፋር አላዋቂ በቅርቡ የራሱን ልብወለድ ፈጠራ ከተጻፈው በተቃራኒ ለማቅረብ ጥከሯል። «የእመቤታችን ምስለ ፍቁር ወልዳ ቅዱስ ሉቃስ ለመሳሉ ማስረጃ የለም» ይላል።

አላዋቂው ጸሐፊ እውነታውን ለመሸፈን ይሄን ይናገር እንጂ ከጌታ እግር ሥር ቁጭ ብሎ የተማረው ሐዋርያው ያዕቆብ ቅዱስ ሉቃስ የእመቤታችንን እና የተወዳጅ ልጇን ሥዕል መሳሉን በወንጌል ጽፏል። ይህን አማካኝነት ታሪክ አባ ገብርኤል ሲቀ ጳጳስ ሲያብራሩ ስለ ቅድስት ድንግል ማርያም ሥዕል ደግሞ ወላዲተ አምላክ በነበረችበት ክፍለ ዘመን የነበረው ሐዋርያው ያዕቆብ የጌታን ታሪክ /ወንጌል/ ሲጽፍ ስለ ወላዲተ አምላክ ብዙ ጽርክሏል። በዚህ የያዕቆብ ወንጌል /የያዕቆብ ታሪክ/ በተባለው የትውፊት መጽሐፍ ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስ ለመጀመሪያ ጊዜ የማርያምን ሥዕል መሣሉ ተጽርክሏል ብለዋል።¹²³

መናፍቃን ለምን ወደ ተሳሳተ ድምጻማ ሔዱ የሚል ጥያቄ የለንም አውቆ የተኛን ሰው ቢቀስቅሱት አይሰማምና። ከዚህ አኳያ ቅዱሳት ሥዕላት በተለይም ምስለ ፍቁር ወልዳን የተሳለበትን ዘመን በጥበብ ገፍተው እነርሱ መነሻችን ወደሚሉት ዘመን ሊያጠጋጉት ሲንደፋደፋ

122. ቅርጽ ሆኖ ለሆነው፤ 123. ለባ ገብርኤል/ጌ. ጳጳስ/ ለሆነው፤

ይታያል። ነገር ግን በየትኛውም ዘመን ይህሉ መልእክት በማስተላለፍ ቀጥተኛ ተመሳሳይነት ሊኖራቸው ይችላል።

የተአምረ ማርያም ጸሐፊንም «ንጉሥ ዘርዐ ያዕቆብ» መሆኑን ጠቅሰዋል። ይህም ትልቅ ሐሰት ነው። የተአምረ ማርያም ጸሐፊ የጥር ጥልቃ ሀገር ኤጲስ ቆጶስ የነበረ ደቅስዮስ የሚባል ሰው እንደጻፈው ተአምረ ማርያም ይገልጻል።¹²⁴ በእርግጥ ንጉሥ ዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ በዘመኑ ከላይ በተገለጠው ኤጲስ ቆጶስ የተጻፈውን ተአምረ ማርያምን ከዐረብኛ ወደ ግእዝ ማስተርጉሙ ይነገራል። ይህን እውነት ከዶና ገልብጦ «ምስለ ፍቁር ወልዳ የተባለው ሥዕል ወንጌላዊው ቅዱስ ሉቃስ ግለው ብሎ ተአምረ ማርያም ውስጥ ያስገባው ዘርዐ ያዕቆብ ነው» ማለት ተራ አላዋቂነት ነው፤ መረጃ የለውም።

ከዚህ በተጨማሪ ጌታችን በተወለደ በስምንተኛው ቀን እመቤታችን ሁለት ርግብ ይዛ ወደ ቤተ መቅደስ መሔዷን መናፍቁ በተሳሳተ መልኩ ጽፏል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለትሕትና ያደረገውን ወይም የፈጸመውን ሕግ ሲያብራራ «ጊዜው ግን በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ልጁን በደደ ከእመቤታችን ተወለደ፤ ሕገ ኦሪትን ሲፈጽም አደገ፤ በኦሪት ያሉትን ወደ ወንጌል ይመልሳቸው ዘንድ» ብሏል (ገላ. ፬፥፩-፭)። የእኛ አምላክ የሁሉ ጌታ ወራኝ ሕግ ከህሊ ኩሉ፤ ሁሉን ቻይ ቢሆን ወደዚህ ዓለም ለልዕልና ሳይሆን ለትሕትና ስለመጣ ሕግ ጠብኦታልና ሕግ መጽሐፋዊን ፈጽሟል። ሕግ ጠብቃዊ የሚባለው ግእዝ ሕፃናትን አለማፋለሱ ነው። በሌላ አነጋገር ሥርዐተ ሕፃናትን ሳያፋልስ፤ ማለት አምላክ ነኝ እና ዕለቱን ልደግ ልመንደግ ሳይል ቀስ በቀስ ማደጉን ያመለክታል። ይህንን ጌታችን አድርጎታል። ሌላው በሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ከላይ እንደተገለጸው «በኦሪት ውስጥ ያሉትን ወደ ወንጌል ይመልሳቸው ዘንድ ሕገ ኦሪትን ፈጽሟል።»

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከእናቱ ከቅድስት ድንግል ማርያም ጋር ሕገ ኦሪትን መፈጸማቸው ለትሕትና ለአብነት እንጂ፤

124. ተአምረ ማርያም፤ በአንተ ደቅስዮስ ፲፱ ፪፻፳፫።

ከሥርዐቱ ፍጻሜ በኋላ ከማስተማር የዘለለ አንዳች የሚያገኙትን ነገር የለም። ትልቁ ቁም ነገር ጌታ ቀድሞ በረድኤት በነቢያት አድር የሠራውን ሕግ መፈጸሙ ነው። እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም የኦሪት ሕግ እንደሚያዘው የርግብ ጫጭቶች ይዞ መቅረቢ ሕጉን ለመፈጸም ያህል እንጂ፤ በሌሎች ሰቶች ልማድ አይደለም። ወንጌላዊውም «የመንጃታቸው ወራት በተፈጸመ ጊዜ፤¹²⁵ ያለው በሌሎች ሰቶች ልማድ ለመናገር እንጂ በእመቤታችንን የመንጃት ጣጣ የለባትም።

መናፍቃን የእመቤታችንንም ክብር ለማጉደፍ የሚችሉ የመስላቸው መጻሕፍት ያላሉትን ቀጣጥለው ከልብናቸው አንቅተው ይጽፋሉ። የጽሑፋቸው ደራሲም ተንኮል አቀናባሪው ሰይጣን ነው። «ከላይ አስቀድመን እንደ ገለጽነው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለትሕትና ወደዚህ ዓለም ስለመጣ በእርሱ ምክንያት ሌሎች እንዳይሰናከሉ የመንግሥት ግብር ሁሉ ከፍሏል (ማቴ. ፲፮፥፳፮)።

እመቤታችን ከጌታችን ጋር ጫጭት ይዞ ወደ ቤተ መቅደስ መጡ ሕግን ለመፈጸም እንጂ በመፈጸሟ የሚደረግላት ወይም የምታገኘው ነገር ናር አይደለም። ይህን እመቤታችን ለትሕትና ያደረገችውን ነገር እንዳች ነገር የሌላት ድካ ሴት አድርጎ ለማቅረብ ይጠቀሙበታል። እከብር አይል ከብር አጽድቅ አይል ጻድቅ እነገሥ አይል ንጉሥ የሆነውን ኢየሱስ ክርስቶስን የወለደችውን እመቤታችንን በዚህ ዓለም ሰዎች ከልጇ አግኝተው በሚከብሩበት ምድራዊ ጥሪት መገመቱ አላዋቂነቱን ያሳያል። ባላዋቂነት ላይ ኑፋቱ ሲጨመር ጨለማውን አስቡት።

መናፍቁ ለቤተ መቅደስ ሁለት ጫጭቶች ከሰጠች ለምን በሥዕሏ ላይ የወርቅ ልብስ ተጉናጽፋ ትሣላለች? የሚል መከራከሪያውን ሲያቀርብ ስለ ከበረ ወንበር የወርቅ ፈርጥ የሐር መጉናጸፊያ ወርቀ ዘቦና የወርቅ አክሊል አንሥቷል። እመቤታችንን በከበረ ወንበር የወርቅ ፈርጥ ያለበት መጉናጸፊያ ወርቀ ዘቦና የወርቅ አክሊል ደፍታ መሣሏ የሚያስቀና ወይም የሚያስከፋ ጉዳይ አይደለም። እንኳን የሰማይና የምድር ጌታ እና ንጉሥ እናት ቅድስት ድንግል ማርያም ይቅርና የምድራዊያን ነገሥታት

125. ትርጓሜ ወንጌል ቅዱስ ሁሉዎስ ፲፱፻፳፯፤ ፲፱፻፳፮።

እናቶች የወርቅ ልብስ ለብሰው እክሊል ደፍተው ፎቶ መነሣታቸውን በሥዕል መነሣቸው ጸሐፊው በታሪክ መጻሕፍት አልተመለከተ ይሆንን? እመቤታችን በምድራዊ የወርቅ ልብስ እውት መገመቱ እንዴት ያስኛል።

በምስለ ፍቁር ወልዳ ሥዕል እመቤታችን የወርቅ መጥፋጸፊያ ለብሳ መሳሉ መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት በማድረግ ነው። ነቢዩ ቅዱስ ጳውሎስ ክብረ ድንግልን ሲገልጥ «በወርቅ ልብስ ተጉዳጽፋና ተሸፋፍና ንግሥቲቱ በቀኝ ትቆማለች» ብሏል (መዝ. ፶፱፡፱)። የሁለቱ መላእክት ከግራና ከቀኝ መሣል ጌታ ሲወለድ በቤተሉሌም የተከናወነውን መንፈሳዊ ሁኔታ ያስታውሳል።

ቅዱሳት ሥዕላት በመሠረቱ /Religious symbols/ እንደመሆናቸው በቀጥታ ቅዱሳንን እንዲመስሉ ወይም እንዲያክሉ አይጠበቅባቸውም ። እነርሱ /ቅዱሳን/ በነበሩበት ዘመን የፎቶ ባለሙያ ቀርቦ የሚያነሣቸው አይደለም። የሆነው ሆኖ መናፍቃን ለማድናገር ግምታዊ የሆነውን መላ ምታቸውን ይናገሩ እንጂ። ምስለ ፍቁር ወልዳ ሥዕል እመቤታችን በዐሥራዎቹ የዕድሜ ክልል የምትገኝ ቤት ሥዕል አምሳል መሣሏ ይታወቃል። ሥዕሏ ከዚህ ከፍ ብሎ ቢሣል እንኳ እርሷም ልጇም ቀስ በቀስ የሚያደግ እኩል ሥጋ መያዛቸው መዘንጋት የለበትም።

እዚህ ላይ መናፍቃን ምን ዓይነት ዝንጋዔ ልቦና አድርባቸዋል? ያሰኛል «ግርያምና ክርስቶስ የተከሰት አማናዊ ፎቶ» ብለው መጻፋቸው ምን ዓይነት ድንቁቁነት ነው። በዚያ ዘመን ሥዕል ማሣል ቢኖርም የፎቶ ግራፍ ጥበብ አልነበረም። ፎቶ ከሚራ በቅርቡ የመጣ የፊጠራ ውጤት መሆኑ አገር ያወቀው እውነት ሆኖ ሳለ «ግርያምና ክርስቶስ የተከሰት አማናዊ ፎቶ ነውን» ብሎ መጽሐፉ ጸሐፊው የሚናገረውን ያጣ ያስመ ስለዋል። በመሠረቱ ጸሐፊው በገለጸው መልክ የተጣለው ምስለ ፍቁር ወልዳ ሥዕል የለም። ዐይናቸውን አተልቆ አፍንጫቸው አሰረዝመው የሚሣሉት ቅዱሳት ሥዕላት የራሳቸው መንፈሳዊ ትርጉም አላቸው።¹²⁶

መናፍቃን በመጨረሻ ያካሁት የሥዕል ማርያም ነቀፋ ደግሞ የሚከተለው ነው «ሌላኛው» «የግርያም ሥዕል» ደግሞ በእንዝርት ጥጥ ስትፈትል

126. አንዲታለም ዳግማዊ ነፃዕ ሕይወት፤ ገጽ ፳፱።

የሚያሳየውን ብንመለከት ይህ የቤት ተግባር የኢትዮጵያውያት እናቶች ተግባር ወይስ የእስራኤላውያት ባሕል? መልሱን ለአንባቢ እንተዋለን» ብለዋል። ገጽ 122

ጸሐፊው የነቀፈው ሥዕል በኢትዮጵያ እርቶያክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የነገረ ማርያም ትምህርት መሠረት መልእክት ቅዱስ ገብርኤል ጌታችንን እንደምትፀንስ እመቤታችንን ያበሠራት በቤተ መቅደስ ሐርና ወርቅ እያስማማች በምትፈትልበት ጊዜ ነው። ታዲያ ይህ ሥዕል የነገረ ማርያምን አስተምህሮ ስለሚያንጸባርቅ እመቤታችን ወርቅና ሐር እያስማማች ስትፈትል የሚያሳይ ሥዕል በጣና ሐይቅ ዘጌ ወስጥ ዑራ ኪዳነ ምሕረት ቤተ ክርስቲያንና በሌሎችም ገዳማትና አድባራት ይገኛል። ይህ ሥዕል ትክክለኛውን የነገረ ማርያም አስተምህሮ ስለሚያንጸባርቅ ብቻ በጸሐፊው መነቀፉን ከአንባቢያን አይሰወርም። ኢትዮጵያዊው ሊቅ ቅዱስ ያሬድም የጌታችንን ዜና ብሥራት ሲሰጠክ «ወእንዝ ትፈትል ወርቀ ወሚላተ አስተርእያ ገብርኤል ግብተ፤ ወርቅና ሐር እያስማማች ስትፈትል ገብርኤል ታያት» ብሏል።

በአጠቃላይ መናፍቀ ጸሐፊ ቅዱሳት ሥዕላትን ከአረማውያን ጣያታት ጋር በማመሳሰል ነፋቷውን ለማስተላለፍ ሞክሯል። እግዚአብሔር ፈቃዱ ሆኖ በጽላተ ኪዳነ ላይ እንዲሣል የፈቀደውን ሥዕል፤ ቅዱሳን ሐዋርያት በሐዲስ ኪዳን «ክርስቶስ በእናንተ እስኪሣል ድረስ ስለ እናንተ ምጥ ይዘኛል» ሲሉ አጠናክረውታል /ገላ. ፩፡፲፱/።

እኛ ግን እግዚአብሔር በሠራለን ሕግ መሠረት ለቅዱሳት ሥዕላት ተገቢው ክብር እንሰጣለን። ይህን በማድረጋችን ለቅዱሳት ያለንን ፍቅር አክብሮት እንገልጻለን።

መናፍቀ ጸሐፊ ግን እግዚአብሔር በዚህ እየተገለጸኩ አነጋግርሃለሁ ሲል የሰጠውን ታቦተ ኪዳነን ከቅዱሳት ሥዕላት ጋር እያይዞ ሲንቅፍ ይሁን እንጂ ለሚመጣው ለክርስቶስ አገልግሎት ትንቢት ሰጪ የነበረው ታቦትና ኪሩቤል ክርስቶስ በእኩል ሲመጣ እንደሚቀር በእቢዩ በኢርምያስ እንደተተነበየ ልብ አያደርጉ ትም አያስቡትም አይሾቴም ከእንግዲህ አይደግምም ብሏል። እርሱ ጥቅሱን ጠምዝሎ ሊደባለት የፈለገውን ሐሳብ

ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ቢል ይዘጋጃል። ከማያምን ጋር በማይመች አካሄድ አትጠመዱ ጽድቅ ከዓመጽ ጋር ምን ተካይፋነት አለውና? ብርሃንም ከወላላማ ጋር ምን ንብረት አለው? ክርስቶስ ከቤልሆር ጋር ምን መስማማት ጸኔ?¹²⁷ ወይስ የሚያምን ከማያምን ጋር ምን ክፍል አለው? የእግዚአብሔርን ታዕታዕን ጥያቄ ቤት ውስጥ የሚያኖረው ማን ነው? (ዩዋ. ቆሮ. 2፡13) ስለዚህ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ይህ ምስጢር ተሰውሮት ይሆንን? ነው ወይንስ እነ ሰሎሞን እንደለመዱት ድፍረታቸው ቅዱስ ጳውሎስን ያሳናገረ መልእክ ተገለጠላቸው? ባጭሩ የአረማውያን ጥያቄ ከሥዕልና ከታዕታዕ ጋር አደባልቆ ማስተማር አይቻልም።

ምዕራፍ ስምንት

፳. እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም በትውፊትና በአዋልድ መጻሕፍት

፳፩ ትውፊት

በመጽሐፈ ቅዱስ «ዘአወፈየኒ አወፈይኩከ፤ የሰጠኸንን ሰጠሁ» ተብሎ እንደተጻፈ ትውፊት «መፊያ» ከተሰኘው የግእዝ ቃል የተገኘ ቢሆን አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ፤ «ስጦታ፤ ልማድ፤ ትምህርት፤ ወግ ታሪክ፤ ሃይማኖት ሥርዐት ከጥንት ከአበው ሲያያዝ ሲወርድ ቃል በቃል ሲነገር የመጣ»¹²⁷ በማለት ይፈቱታል። ይኸውም አንድ ትውልድ ከእርሱ በፊት ከነበሩት ቀደምት ትውልድ የሚሰጠው የሚቀበለው ስጦታ ልማድ ትምህርት ወግ ታሪክ እና ሃይማኖትን የሚያጠቃልል ነው። ታላቅ የሕይወት መሠረት የሆነች ሃይማኖታችንን እንኳ የተቀበልነው በትውፊት መሆኑን ሲቁ ቅዱስ ቄርሎስ ሲያስረዳ ሃይማኖት እንተ እምትካት ተወፊ የት፤ ሃይማኖት ከጥንት የነበረችው ተሰጠች»¹²⁸ ብሏል። ይኸው ሊቅ ቅዱሳት መጻሕፍትን በትውፊት ያገኘችው መሆናቸውን ሲያስረዳ «ከተ ክርስቲያን ትውፊት የብሉይ ኪዳንና የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍትን እየጥን እንደሆኑ ተምረናል» ቢል ተናግሯል። ያለ ትውፊት ቃለ እግዚአብሔርን መማር መተርጎም ለተተኪው ትውልድ ማስተላለፍ አይቻልም። ሕግ ባልተሠራበት ዘመን ይኖሩ የነበሩ አበው በትውፊት ባገኙት ዕውቀት እግዚአብሔርን ያገለግሉ ነበር። ለምሳሌ ጻድቁ ኖኅ ከመርከብ በወጣ ጊዜ መሠዊያ ሠርቶ ከንጹሐን እንስሳት ሁሉ ከንጹሐን ወርቅ ሁሉ ወስዶ በመሠዊያው ለእግዚአብሔር መሥዋዕት አቅርቧል/ከፍ. ፳፡፩። ጻድቁ ኖኅ የምሥዋዕትን መሠዊያውን/ አሠራር ከጥን ተማረው? ብለን ብንጠይቅ ከቀደሙት አባቶቹ ከእነአቤል በትውፊት ያገኘው መሆኑን እንገነዘባለን። ምክንያቱም በዚያን ጊዜ በአራት ዘመናት እንደተዘረዘረው ዓይነት የመሠዊያ አሠራርን የሚገልጥ ጽሑፍ አልነበረም።

127. ቢሆን ወልድ ክፍሌ/፳፡፩።

128. ማህበረ ቅዱሳን፤ ቤተ ክርስቲያን/፳፡፩።